

Anarşistlerin Teori ve Pratik Tartışmaları (4)
Evrimsel Anarşizm ve
Devrimci Anarşizm

s 38

Kadınlar Kazanacak
Devlet Kaybedecek

s 16

Gençlik Anarşizmde
Örgütleniyor

s 30

Dünya İsyanda

s 12

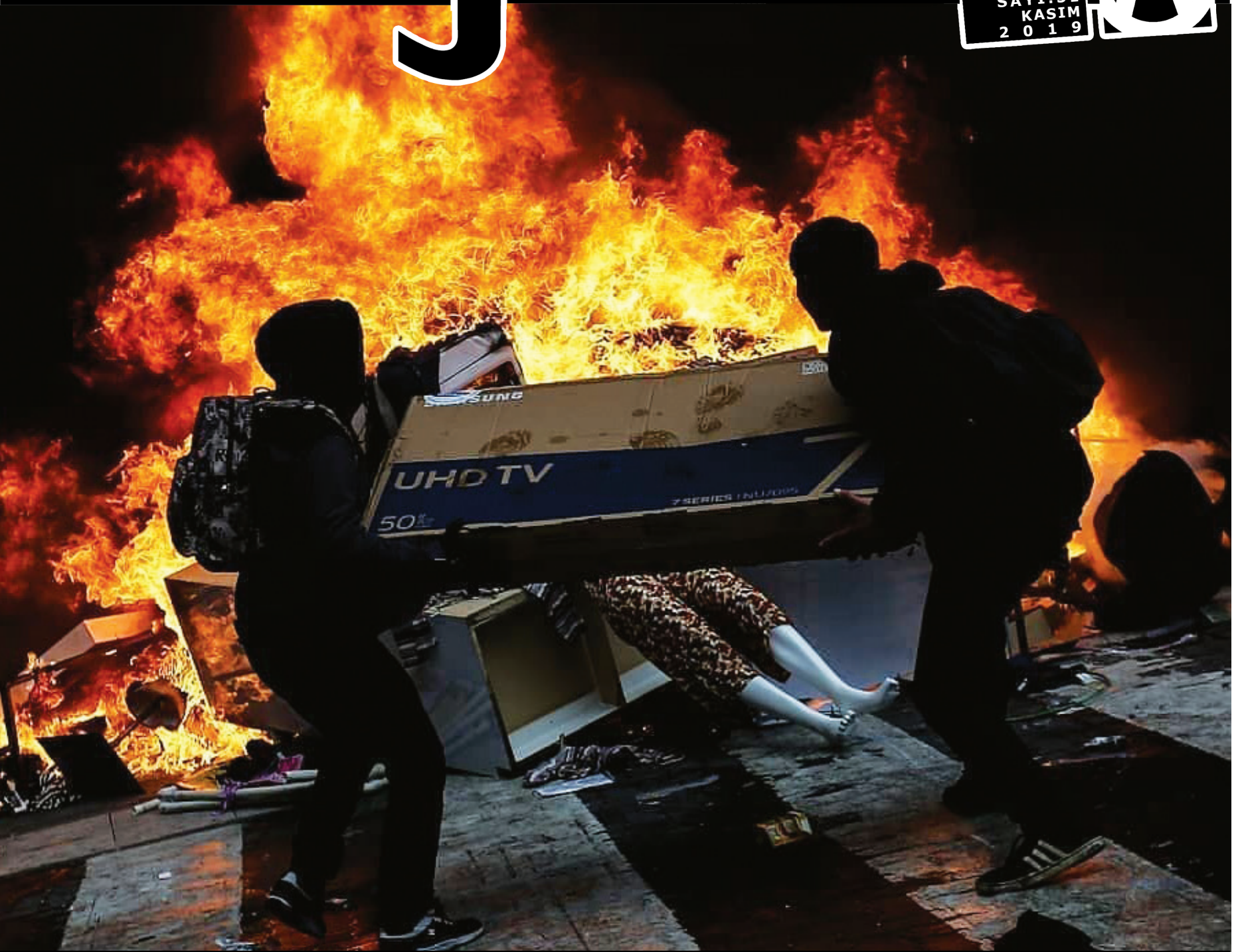
meşdan

2 TL

www.meydan.org

"İnsan ancak kendi
kadar özgür insanların
arasında özgürdür"

AYLIK
ANARŞİST
GAZETE
SAYI: 51
KASIM
2019

POPÜLİZMİ İZLEME DEVRİMİ EYLE

s 12, 24

Seçimlerden Sonra Başkanların İlk Hizmeti İŞTEN ATMA

Her yerel seçim öncesinde belediye başkan adayları işçilere değer verdikleri yalanını uydurur ve işçilerin taleplerini yerine getireceklerini söylerler. Bu talepler bazen toplu sözleşme, bazen ücretlere zam, bazen yüksek miktarda işçi istihdamıdır. Ve çoğu zaman başkanlar seçildikten sonra işçilere verdikleri sözleri unuttur. Geçtiğimiz yerel seçimin ardından da belediyeler ve başkanları bizi yanıltmamıştı. Bu durum değişmedi; İstanbul'un üç ilçesinde Ataşehir, Malte-

pe ve Üsküdar Belediyesi'nde işten çıkarmalar gerçekleşti.

Ataşehir Belediyesi'ndeki işçiler sendikal faaliyette buldukları, Maltepe Belediyesi'ndeki işçiler de sendikal faaliyette bulunup ayrıca işten çıkarılan arkadaşlarıyla dayanışma eylemlerine katıldıkları için işten çıkartılırken Üsküdar Belediyesi işçileri ise keyfi bir biçimde çeşitli bahaneler üretilerek işten çıkartıldılar. İşçiler,

işlerine dönebilmek ve taleplerini kazanabilmek için direnişe başladılar. Belediye yönetimlerinin iftiralalarına, tehdit ve baskılarına maruz kalan işçiler tüm saldırılara karşı direnmeye devam ediyor. Biz de Meydan Gazetesi olarak, seçildikten sonra ilk "hizmeti" işçi kıyımı olan başkanların yaptığı adaletsizlikleri ve bu adaletsizliklere karşı işçilerin direnişini duyurmak için Ataşehir, Maltepe ve Üsküdar Belediyesi işçileriyle röportajlar gerçekleştirdik.

ATAŞEHİR BELEDİYESİ İŞÇİLERİ DİRENİYOR

Sendikal faaliyet yürüttükleri sebebiyle Ataşehir Belediyesi tarafından işten atılan iki işçi, Alişan İpşiroğlu ve Melike Şahin yaklaşık 1 aydır Ataşehir Belediyesi önünde direnişte.

Merhabalar. Sendikal olduğunuz için işten çıkarıldınız. Direnişiniz nasıl başladı? Bu sürece dair bize bilgi verebilir misiniz?

Melike Şahin: Biz 2018'de kadroya geçiş sürecinde güvenlik soruşturmasına takılıp 109 kişi işten çıkarılmıştık. Burada bir direniş örgütledik ve geri döndük işlerimize. O süreçten sonra problemler yaşamaya başladık. Ataşehir Belediyesi şartnameye uygun şekilde işçi çalıştırmıyor. Örneğin temizlik işçisi olarak aldığı işçiyi torpili var diye büroda çalıştırıyor. Yani bu değişiklikleri yapabilmek için 42 arkadaşımızın görev yeri değiştiriliyor. KHK, "mevcut görev şekli neyse işçiyi o görevde çalıştırmak zorundasın" diyor. Biz de

bunları ilettik ama yine ciddiye almadılar. "Bunlar bizim belediyeye olan tasarrufumuz. Belediyeyi yöneten biziz" dediler. Bizse Ataşehir Belediyesi'ne karşı "yaptıklarınız haksız ve haksızdır" dedik. O gün bildiriler dağıttık belediye binası içerisinde. Belediyenin 2. katına geldiğimizde, belediye başkanı ve korumaları kim dağıtıyor bu bildirileri diyerek önümüzü kestiler. Bizlere küfür ettiler, silah çekmeye yeltendiler. Sonrasında sendika genel merkezi belediye ile görüştü ve bir toplu iş sözleşmesi imzalandı. Ben görev yeri değişikliği ile ilgili hukuki sürecimi başlattım, dava açtım. Toplu iş sözleşmesinden sonra da sıkıntılar devam etti. Çünkü toplu iş sözleşmelerini imzalamak değil uygulamak mesele.

Belediye yönetimi ülkedeki ekonomik krizden belediyenin de etkilendiğini, belediyenin kasasının boşaldığını açıklamaya başlamıştı. Biz de bunu kabul etmedik, ortada bir kriz varsa bunun bedelini biz işçilerin ödemeye-

ceğini söyledik. "Belediyede 2 saatlik bir iş bırakma eylemi düzenledik. Biz kendi haklarımızı ve işçi arkadaşlarımızın haklarını savunduğumuz için işten çıkartıldık. Bizim işten atılmamızla ilgili belediye ile yapılan görüşmelerde kararın başkanın tasarrufu olduğu söylendi. Bizim işimiz, ekmeğimiz, aşımız tek bir kişinin dudakları arasında olamaz, olmamalı. Bu mesele sadece Melike ve Alişan meselesi değil. Türkiye'nin pek çok yerinde yerel seçimlerden sonra belediyelerde ciddi anlamda işten çıkartılmalar yaşanıyor. İşçiler bir araya geliyor çünkü sınıfsal konumu, ekmeğe, aş mücadelesi onları bir araya getiriyor.

Alişan İpşiroğlu: Benim işten çıkartılma sürecim 2018'in Ocak ayında Genel-İş Sendikası'na örgütlenmemle başladı aslında. Haklı taleplerimiz vardı burada. Mesai ücretlerimiz eksik ödeniyordu. Yaşadığımız sorunların açıklamasını yapan ve isteklerimizi açıkça belirten taleplerde bulunduk. Bu talepler ışığında sadece fazla mesai ücretlerimiz 90 liradan 200 liraya çıktı. Diğer talepleri de ısrarla isteyince göze battık. Erken çıktığım gerekçe edilerek hakkımda tutanak tutuldu. Disiplinsiz olduğum ve insanları

kışkırttığım, örgütlediğim iddiasıyla çıkartıldım.

Direnişiniz esnasında yaşadığınız tehdit ve baskılar nelerdir?

A.İ.: Her gün belediyenin önünde oturduğumuz alanın etrafını zabıta araçlarıyla kapatıyorlar. Bu araçlar kullanılmıyor, belediye bu araçlara boş boş kira ödüyor. Zabitanın tazyikleri var ama muhattap olmuyoruz. Şu an bize şahsen bir tehdit yok ama çalışan işçi arkadaşlarımızla büyük bir baskı var. Arkadaşlar telefonla aranarak işten çıkarılmakla tehdit ediliyor. Burada, lavabo ihtiyacımızı gidermemize engel oluyorlar.

Son olarak okurlarımıza iletmek istediğiniz bir sözünüz var mı?

A.İ.: Halktan, işçi derneklerinden, devrimci örgütlerden destekler var. Bunlar giderek artacak. Buna inanıyorum. Ayrıca bu ülkede ekonomik ve sosyal devrimin mücadele eden işçiler, ezilenler tarafından yapılacağını düşünüyorum. Sizlere de teşekkür ediyorum.

MALTEPE BELEDİYESİ İŞÇİLERİ DİRENİYOR

7 Ağustos'ta sendikal faaliyetleri nedeniyle işten çıkarıldıktan sonra 7 Ekim'den bugüne direnişi sürdüren Alkan Okuducu, Alkan Okuducu ile desteğe geldikleri için işlerinden atılan işçiler ve toplu iş sözleşmelerinin uygulanmasını isteyen temizlik işçilerinin iş bırakma eylemi sürüyor.

Merhaba. Direnişiniz nasıl başladı? Bu sürece dair bize bilgi verebilir misiniz?

Alkan Okuducu: Aslında benim işten çıkartılmamın temel sebebi işverenin toplu iş sözleşmesini tanımamasıdır. İşverenin belirli maddeleri keyfi bir şekilde uygulaması sebebiyle 19 Temmuz'da yaptığımız eylemden intikam almak için toplu iş sözleşmesini komple yok saydılar. Hakkımda geriye dönük tutanak tuttular ve toplu iş sözleşmesinin 10. maddesi gereği ücretli izinli sayılmama rağmen işe gelmiyor muamelesi yaparak 7 Ağustos'ta iş akdimi feshettiler. Daha sonra yapılan görüşmelerde işe iade edeceklerine dair taahhütte bulunmalarına rağmen sözlerini tutmadılar. Biz de 7 Ekim'den 25 Ekim'e kadar belediye önünde oturma eylemi yaptık.

Ali Sönmez: İşten atılma durumu-muz aslında toplu sözleşmenin uygulanmamasıyla ilişkili. Bir yıllık toplu

sözleşmemiz uygulanmıyor. Uygulanmadığı için bununla ilgili defalarca çeşitli etkinlikler yaptık. İş yavaşlattık, basın açıklamaları yaptık, iş durdurduk ama belediye bunlara rağmen toplu iş sözleşmesini uygulamamakta ısrar ediyor. En son Alkan arkadaşımızın işten atılmasından sonra biz bunun sadece bir kişinin işten atılması durumu olmadığını, toplu iş sözleşmesine karşı bir saldırı olduğunu belirttik. Temizlik işçileri olarak arkadaşımızın mücadelesini her gün destek ziyaretleriyle sahiplendik. Belediye yönetimi böylesi şartlar varken direnişi kırmak adına bizi yemeğe davet etmişti. Biz de bu daveti reddederek direnişteki Alkan arkadaşımızı ziyarete gitmiştik. Yaklaşık 200 temizlik işçisi olarak. O gün aslında işten atılmamızın nedeni oldu. 25 Ekim cuma günü saat 3'te işten çıkarıldığımızda dair bize tebligat geldi. Biz de işçilere çağrı yaparak fiili mücadelemizi başlattık. O günden bugüne mücadelemizi sürdürüyoruz.

Direnişe başladığınız günden bugüne çeşitli baskı, saldırı ve tehditlere maruz kaldınız. Bu saldırılar nelerdir, sebebi nedir?

A.O.: Biz oturma eylemi yapmaya başladığımız günden sonra bize zabıtalara saldırılar, polisler yoluyla tacizler uyguladılar ve gözaltına aldılar ama

hiçbiri tutmadı. Biz olumlu bir adım beklerken onlar başka arkadaşlarımızı da işten attılar.

A.S.: Direnişin ilk günü polis saldırısına maruz kaldık. Burası bizim iş yerimiz. Burada duran araçlar da üzerimize zimmetli. Biz fiili eylem başlattığımızda araçların kamu malı olduğunu belirterek araçları çıkarmak istediler. Bizse araçların bize zimmetli olduğunu belirttik. Yasal olan bizim haklarımızı savunmamızdır. Biz demokratik hakkımızı savunduğumuz için polis bize saldırdı ve böylece araçlar çıkartıldı.

Geçtiğimiz günlerde belediye yönetimi ve işçilerin görüşmesinden sonra işçilerin verdiği kararı ve bu süreci anlatır mısınız?

A.S.: Direnişimiz için belediye yönetimi tarafından kriz masası oluşturuldu. Bunun içinde CHP'nin genel merkez yönetimi, DİSK genel merkez yönetimi, İstanbul İl ve şube yönetimi ve temsilci arkadaşlar vardı. Ama işveren hala aynı tavır içerisinde. 270 lira asgari ücret farkının 2020 yılının 5. ayında devreye girmesine ve diğer maddelerin aynı kalmasına dair bir teklifte bulundu. İşçi arkadaşlarımız bu teklife karşı kendi arasında referandum yaptı ve sözleşmenin tümünün uygulanması gerektiğini istedi.

Belediyenin işten çıkarılan işçileri geri almak ve toplu sözleşmeyi uygulamak yerine çöpleri toplaması için işçi tutup çalıştırdığını gördük. Belediyenin direnişi kırmak

kendimiz sürdürmeye çalışıyoruz. Yöneticiler bunu kabul edene kadar biz eylemlerimize devam edeceğiz.

Mustafa Kasap: Ben 12 Temmuz'da belediyeden arandım. İş akdimizin feshedildiği, pazartesi belediye gelmemiz söylendi. İş akdimizin neden feshedildiğini sorduk. Cevap vermediler. Yetkilimize gittik. Kimse bize cevap vermedi. Biz de hakkımızı aramak için mücadeleye başladık. Başkanın da türlü türlü demeçleri oldu bu süreçte: "işe geç geliyorlar, içki içiyorlar, sarhoş olup işe geliyorlar, kavgaya çıkarıyorlar gibi gibi." Bu sebeplerle işten çıkarılmışız. Ama ellerinde bu suçlamalara dair hiçbir tutanakları yok. Buraya emek veren biziz, buranın eziyetini çeken. Üsküdar'da ayak basmadığımız, çalışmadığımız yer kalmadı. Emeğimizin geçmediği yer yok. Onlar bugün varlar yarı yoklar, o koltuklarda kalıcı değiller. Evet, bizlerin seçtiği o insanlar bizi kapının önüne koydu, kıyım yapıyorlar. Bizler işimizi istiyoruz. Haksız yere işimizden çıkarıldık. İşimize geri dönmek istiyoruz. Ayrıca söyleyeyim biz sadaka istemiyoruz, hakkımız olanı istiyoruz.

Sizce işten atılmanızın gerçek sebebi nedir?

M.K.: Niçin işten atıldığımıza dair hiçbir tutanak yok. Referansımız çok

için yaptıklarını anlatabilir misiniz?

A.S.: Arkadaşlarımız tehdit ediliyor, çöplerin toplanabilmesi için parti örgütlerine çağrı yapılıyor. CHP gençlik örgütüne semt pazarının çöpü toplatılmaya çalışılıyor, günlük işçi tutuluyor. Kartal, Kadıköy ve Ataşehir belediyelerinde çalışan temizlik işçilerine çöpleri toplamak için çağrı yapılıyor. Ama onlar sağılsun, çağrının tam tersine direnişçi işçi arkadaşlarının yanında olacaklarını belirtti.

Son olarak okurlarımıza iletmek istediğiniz bir sözünüz var mı?

A.O.: Şunu söylemek gerekir ki işverenler, patronlar birbirleriyle işbirliği yapıyorlar. İşçilerin yapması gereken de birlik olmaktır. Direniş bayrağını kaldıranlara destek olmaktır. Biz burada bunun örneğini yaşıyoruz. Bugün pek çok yerden işçiler bize mesaj yolluyorlar. Olması gereken işçi sınıfının birbirine destek ve örnek olmasıdır, direniş bayrağını göklere yükseltmektir; başka da bir çare yoktur.

A.S.: İşçi sınıfının kazanımları yaşayarak öğrenmesidir. Bazılarımızın ilk deneyimi, yaşayarak öğreniyoruz. Direniş bugün bitse de bitme de ileride herhangi bir haksızlık olması durumunda bu deneyimleri düşünerek işçilerin daha büyük hamleler yapacaklarına inanıyorum. İşverenin de işçiye karşı bir adım atarken daha fazla temkinli olacağını düşünüyorum. Bu mücadelenin bize çok fazla şey öğrettiğini görmüş olduk.

ÜSKÜDAR BELEDİYESİ İŞÇİLERİ DİRENİYOR

Yaklaşık 3 ay önce Üsküdar Belediyesi tarafından keyfi bir biçimde hiçbir sebep göstermeksizin işten atılan işçiler Üsküdar Belediyesi önünde her salı eylemler gerçekleştiriyor.

Merhaba. Hiçbir sebep gösterilmeksizin keyfi bir biçimde işten çıkarıldınız. Direnişiniz nasıl başladı? Bu sürece dair bize bilgi verebilir misiniz?

Ercan Yılmaz: 23 Ağustos günü belediyeden aradıklarını söyleyerek iş akdimin feshedildiğini belirttiler. Pazartesi günü Kent A.Ş.'ye gelin görüşmeler var dediler. Pazartesi gittik. Kent A.Ş.'nin insan kaynakları müdürü ve avukatı sizinle çalışmayacağız, iş akdinizi feshettik, avanslarınızı ve tazminatlarınızı alın gidin dedi. Biz gerekçesini sorduğumuzda bize hiçbir gerekçe sunamadılar. Sonra belediyeden randevu istedik, vermediler. Başkanla görüşme için de randevu verilmedi. Ardından AKP'nin ilçe başkanı ile görüştük, o "siz işe alınmayacaksınız" dedi. Sanki hastalıklıymış gibi davrandı. İnsanın gururunu acıtan da bu. Cumhurbaşkanı'na, CHP Genel Başkanı'na, diğer partilere, eski belediye başkanına seslendik ama kimse sesimizi duymadı. Demek ki biz bu ülkenin vatandaşı değiliz.

diye başkanına seslendik ama kimse sesimizi duymadı. Demek ki biz bu ülkenin vatandaşı değiliz.

Eyüp Menteş: Biz KHK ile belediye bünyesine geçen işçileriz. Daha önce bizim kadrolu olduğumuzu, artık kolay bir biçimde işten çıkartılamayacağımızı söylemişti Hilmi Türkmen. Eğer kadroya geçmişsek bu kararnamem nasıl delinebiliyor da Hilmi Türkmen bizi işten çıkartıyor? Kadrolu işçi tutanaksız nasıl işten çıkartılır? Şu an 43 kişiye ulaştık ama bu sayının 220 olduğunu biliyoruz. Kimlerin işten çıkartıldığını da söylemiyorlar. Arkamızda duracak bir sendikamız da yok. Hak-İş de bizi oyaladı. İşe dönüş davası açamayalım diye adeta. "Sizi işten çıkaramazlar, biz sizi işe geri alacağız, sakın bir şeyler yapmayın, bir şeye imza atmayın" dediler. 1 ayın sonunda da dediler ki "Arkadaşlar yapacak bir şey yok. Üsküdar Belediyesi sizi işe geri almayacak". Peki bir sendika böyle mi çalışır? Niye sendikamız bizim için bir grev hazırlamadı? Niye bizimle beraber hakkımızı aramadı? Anladık ki Hak-İş Sendikası Üsküdar Belediyesi'nin yandaşı bir sendika. Şu anda eylemlerimizi sadece kendi

düşük, asıl sebep bu. Bizim arkamızda milletvekili, bakan, belediye başkanı yok. Olmadığı için atıldık. Ayrıca Şalpazarlı olmadığımız için de atıldık. Belediye Başkanı Hilmi Bey çünkü Şalpazarlı. Eğer Şalpazarlı olsaydık atılmazdık. Yanlış anlaşılmasın onlar işe girmesin de demiyorum. Onlar bu ülkenin vatandaşı da biz değil miyiz? Haksızlığa hukuksuzluğa tahammülümüz yok. Seçimden önce niye atadılar bizi? Çünkü kazanmayı bekledi. Sonra da yaptı yapacağını. Bu mudur adalet?

Direnişiniz esnasında yaşadığınız tehdit ve baskılar nelerdir?

M.K.: 220 kişi var işten atılan ama biz 43 kişiye ulaşabildik. Bu ulaşamadığımız kişilere baskı, tehdit var ki gelmiyorlar buraya.

Son olarak okurlarımıza iletmek istediğiniz bir sözünüz var mı?

M.K.: Eylemlerimiz önce çok az kişiyle başladı. Ama zamanla desteğe gelenler oldu. Çok sağ olsunlar. Hakkımızı alana kadar mücadelemiz devam edecek. Hukuki süreci de başlatacağız. Hakkımızı böyle de arayacağız. Tekrar belirtiyim, bize destek olurlarsa hep birlikte kazanırız. Çok teşekkür ederiz size de.

Kursu, Yurdu, Vakfıyla Müridi, Hocası, Şeyhiyle Dinsel Şiddet

Hüseyin Civan

hcivan@meydan.org

Kuran kurslarında, tarikat yurtlarında, medreselerde, cemaat evlerinde, vakıf yatakhanelerinde ardı arkası kesilmeyen cinsel şiddet vakalarıyla, yaşanan coğrafyanın farklı yerlerinden gelen haberlerle sarsılıyoruz. İçinde yaşanan dünyanın gerçekliğini anlama ve sorgulama çağındaki çocuklar ve gençler, yaşamlarının kalanında telafisi zor fiziksel ve psikolojik travmalara maruz kalıyorlar.

Mevcut duruma ilişkin eleştirel değerlendirmeler iki farklı koldan yükseliyor. İlki eğitimsiz toplum, cehalet, geri kafalılık üstünden seküler otoriter uygulamalarla sorunu aşma önerilerinde bulunuyor. Bunu yaparken doğal olarak cumhuriyetçi devlet geleneğinin "tekke ve zaviyeler" politikasının devamcısı stratejiler öneriyorlar. Modern devletin "ortaya çıkan suçun ortaya çıkmasını engelleyici olmayan ama ortaya çıkan suçu cezalandırmaya odaklanan" yüzyıllık çözüm önerileri yine leniyor.

Diğer değerlendirme, gerçek dinin ne olup olmadığı üzerinden yapılıyor. Çocuklara ve gençlere yönelik cinsel şiddetin dinde yerinin olmadığını, bunu yapanların dinle alakasının olmadığını dillendirilerek, bir anda bir hokkabazlıkla işin faili konumunda bulunanlar ortadan yok ediliyor. Böylelikle açığa çıkan durumların gündemde kalmasının önüne geçilmiş olurken, sorunun altyapısının üstü örtülmüş oluyor. Sistem hatalarına rağmen sürdürülebiliyor.

Aslına bakılacak olursa ilk değerlendirmenin sonunda varılan yer çok da uzak bir yer değil. Seküler değerlendirmeler de gerçek dinin bu olmadığı, dinin daha modern bir versiyonunun devlet kontrolüyle işleyebileceğini düşünüyor.

Oysa durumun nedenlerini belki çok başka yerde aramak gerekiyor. Bugün haber kanallarını, gazete sayfalarını dolduran ve her yeni olayda bir önceki olayı unuttuğumuz bu toplumsal sorun, sadece yaşadığımız

toprakların sorunu değil. Olayı böyle geniş bir ölçekte ele almak, bu topraklarda da yaşanan benzer olayların neden ve çözümünü düşünmek adına daha radikal olanaklara yüzümüzü dönmemizi, düşünmemizi sağlayabilir.

Toplumsal Bir Gerçeklik Olarak Tarikatlar

Bu coğrafyada, 30 tarikat ve bunlara bağlı 400 küçük tarikat olduğu tahmin ediliyor. 3 milyon üzerinde insanın tarikatlarla ilişkisi var. Bu sayının çok daha fazla olduğunu dillendirenler yok değil. Sadece İstanbul'da 500'e yakın tekkenin olduğu ve işlediği biliniyor. İstanbul dışında; Siirt, Amed, Mardin, Van, Adıyaman, Batman, Hakkari, Şırnak, Ağrı, Muş, Bitlis, Antep ve Urfa'da bine yakın medrese olduğu varsayılıyor.

Bunların dışında kaç evin medrese olarak kullanıldığı, kaç apartman dairesinde küçük tarikatların eğitim verdiği bilinmiyor. Bunlarla bera-

ber düşünülünce, bu olgunun hiç de önemsenmeyecek bir olgu olmadığı göze çarpıyor.

1983'le beraber başlayan "demokratikleşme" sürecinde, siyasal partilerin "oy stratejileri"nin bir mecrası olarak gördükleri tarikatlar bir meşruyet sağlayarak siyasal ve toplumsal yaşamın kaçınılmaz bir parçasına dönüşüyor. 90'lara yaklaşırken sadece din eğitimi verilen bir mecra olmaktan çıkan tarikatlar, ekonomilerini büyütme, bürokraside örgütlenme ve devlet kadrolarını alma gibi hamlelere giriyor. Bu ekonomik ve siyasal hamleler, 2000'lerle beraber kurulan şirketler, holdingler ve okullarla daha büyük bir boyut kazanıyor.

Şimdilerde, eğitim ve sağlık sektöründe sektörün en önemli figürleri olan iştiraklerin tarikatlarla ilişkisi gizlenmiyor. Bu alanlarda, bakanlıktan memurluğa devlet kademelerindeki örgütlenmeler biliniyor, yazılıyor ve konuşuluyor. Dünyanın

farklı yerlerinde hareket eden yarım dernekleri ve kuruluşlar, tarikatların varlıklarına bir yandan küresel bir boyut kazandırıyor bir yandan toplumsal meşruluğu pekiştiriyor. Medya-yayın sektöründeki örgütlenmelerle toplumun farklı kesimlerine nüfuz edilebiliyor.

Cumhuriyetçi devlet geleneğinde yasaklanmış tarikat ve cemaatlerin kavuştuğu bu meşruiyeti akılda tutmak önemli. 3. sayfa haberlerine konu olan çocuklara yönelik cinsel şiddet ve bu "meşruiyet" arasında doğrudan bir bağ var.

Mürid-Mürşid İlişkisi: Rabita

Her ne kadar, İslam'da tanrı ve insan arasında bir aracının varlığını kabulü bir tartışma olsa da tarikatların toplumsal gerçekliği, din içerisinde farklı yorumlar ve dinin hiyerarşik yapısı "yol gösterici"nin varlığının meşrulaşmasına yol açmış.

Bu meşruluk, ortaya çıkan hiyerarşinin ve otoritenin, dinsel bağlamı yüzünden sorgulanamaz bir boyuta ulaştırmıştır.

ŞEYHİN HUZURUNDA GEREKEN EDEPLER

Ruhaniyet için perde, uzaklık, yakınlık, madde ve müddet yoktur. Bundan dolayı mürşidin ruhaniyetinin hazır olması müridin kalbinin hazır olmasıyla beraberdir. Mürşid, maksud (istenilen Allah'a kavuşmaya) vesile olduğu için, mürid mürşidini unutmaya gayret etmelidir.

Öncelikle genel anlamda uyulması gereken üç edep vardır:

Birincisi: Abdestli olmak

İkincisi: Bütün günahlardan, kusurlardan ve gafletten (nefsin arzusuna uymaktan) on yahut onbeş kere istiğfar etmek.

Üçüncüsü: Fatiha ve ihlas-ı şerif okuyup, mürşidin ruhaniyetine hediye etmektir. Sayılan bu üç şey (mürşidin huzuruna) yürümeye başlamadan öncedir.

(Bu vazifeleri, mürşidini ziyaret etmek üzere henüz yola çıkmadan önce yapmalı,) yürüme esnasında ise, feyiz almak için kalbini mürşidin kalbine tamamen (birliktelik sağlayarak) bağlamalıdır. Lakin kibirlenmekten, kendisini beğenip üstün görmekten uzak tutup, bu rabtı (ilgiyi) ihlas ve muhabbet şekli üzere son deuce yalvarma ve inkisar (kırgı ve üzgün olma hali) ile olmalıdır.

Rabitaya devam, kalpte zikir meydana getirir, zikir ise huzur temin eder. Onun için sadık müritlerin en mühim vazifesi huzur halini buluncaya kadar siddik-i sadakatle rabitaya devam etmektir.

Bahsi geçen alıntı, internet üze-

rinden basit bir aramada çıkan herhangi dinsel içeriğe sahip tarikat ve cemaat sitelerinden yapılmıştır. İnanç, insan ve tanrı ilişkisinin dışında; iki insan arasındaki ilişkinin nasıl olması gerektiği tanımlanmıştır. Bu ilişkide gözlerden kaçmaması gereken, mürşid diye bahsedilen "şeyh" in kutsal varlığıdır. Alıntıda dinsel hiyerarşik zincirde konum elde eden şahsa gösterilmesi gereken dinsel saygı biçimlerinden ayrıntılı bir şekilde bahsedilmektedir. "İlgi, sevgi, yalvarma ve mahcubiyet" bu şahısla kurulan ilişkide istenilenlerdir.

** Mürid, mürşidin yüzüne bakmayarak, (mürşidin karşısında) boynunu eğip şöyle durmalı ki: Sanki kendisi, sahibi olan efendisinden kaçmış ve daha sonra yakalanıp geri getirilmiş bir köle gibi tevazu ile durmalıdır. Boynu bükük ve kusurunu itiraf eden bir kişi gibi olmalı ve daima huşu, huzur, saygılı ve hürmetkar olmaya dikkat etmelidir.*

** Mürşidi emretmediği müddetçe oturmamalıdır.*

** Dini bir ihtiyaç yahut tasavvufi bir müşkül (problemi) yahut da mürşide ait bir iş olmadıkça kendiliğinden yani konuşması emredilmeden konuşmaya başlamamalıdır.*

** Mürşidin huzurunda bulunanlar ile konuşmamalıdır. Mürid olan kimse her ne kadar yaşlı bile olsa bundan kaçınmalıdır.*

** Aşık olan kimse, aşık olduğu kimseden başkasına ihtiyaç duymadan nasıl duruyorsa, öyle durup, mecliste olanlarla asla ilgilenmemeli yani yüz çevirip bakmamalıdır. Çünkü müridin mürşide olan aşkı gerçekte Mevla Teala'ya olduğundan, mürşide tazim ve aşık olmak, gerçekte Mevla'ya dir.*

** Ve yine suskun ve gözleri kapalı olarak durup şeyhinden fayız almak için (kalpten) yalvarma ile beraber şeyhin kalbine yönelici olmalıdır.*

** Mürid, mürşidiyle beraber yemek yemesin, elbisesini giymesin, ona ait olan kaseden su içmesin, bineğine binmesin, mürşidin mekanına oturmasın. Eğer bunlardan birini yapmasını mürşidi emrettiyse yapsın.*

** Mürid, mürşidin kovmasını ve azarlamasını çirkin görmeyip bilakis bir lütf olarak görmelidir.*

İntisab, irşad, muhabbet, samimiyet, sohbet, hizmet, rabita, halvet... Şeyh ve müridinin ilişkisini anlamlandırmak için kullanılan birçok kavram var. Bu kavramların ortak noktası, şeyhin iktidarlı pozisyonunu pekiştirmek ve bu pozisyonun devamlı varlığını sağlamak için kavramı her yere çekilebilir kılan muğlaklık...

Rabita, sohbet, samimiyet vb. adı altında cinsel şiddetten ekonomik sömürüye dek birçok şey meşrulaştırılmaktadır. Cemaat içinde dinsel mertebesinin yükseleceği ve cenete kavuşacaklarına razı edilerek ya da tanrının gazabına uğrayacağı tehdidiyle ikna edilerek cinsel şiddete maruz kalınmaktadır.

Bu duruma maruz kalanların yaşı küçüldükçe, şiddetin boyutu artmaktadır. Tarikatların fiiliyatta işlettiği "gizli" kuralları içinde, çocuğa yönelik cinsel şiddet olağanlaştırılmaktadır. Özellikle utanç ve suçluluk hissi, çocuk ve genç bireylerin sessiz kalmasına ve durumu kabullenmesine yol açmaktadır. Din kurumları ve din adamlarına gösterilen saygı, olası bir durumda bu dinsel otoriteye ters düşmemek gibi baskı unsurları, bu çocuk ve genç bireylerin aile tarafından da yalnızlaşmasına yol açmaktadır.

Meseleyi Radikal Bir Zeminde Tartışmak: Din Olgusu

Ortaya çıkan olumsuz tüm örneklerde sorun, ya cinsel şiddeti açığa çıkaran bireylere ya da bu yanlış bireylerin kurduğu anlayış ve topluluklara yüklenmektedir. Bu birey ya da toplulukların olmadığı bir ortamda sorunun ortaya çıkmayacağı düşünülmekte, yazının başında da belirtildiği üzere "gerçek din" bu değildir denilmektedir.

Oysa çocuklara yönelik cinsel şiddet olgusu, yalnız bu topraklara özgü bir sorun değildir. Sadece Katolik kilisesinin çocuğa yönelik cinsel şiddet vakalarının boyutunun ne olduğuna popüler bilgi kaynaklarından ulaşılabılır. Kaynakların ne kadar kapsamlı olduğu görülebilir. Çocuklara yönelik cinsel şiddetin boyutunu, "dinsel istismar" başlığı açacak kadar vahim olduğu görülebilir.

Bu örnekler, dünyanın farklı yerlerinde, farklı dinlerde benzer şekilde karşımıza çıkmaktadır. Böyle bir veriyle karşı karşıya gelmek ne anlama gelir? Bu durumu anlamlandırmak önemlidir.

Cinsel şiddet vakaları konuşulurken, dinsel otoriteye sahip insanların pozisyonu gündem edilmekte, önceden kabul edilmiş bir gerçeklik olarak görülmektedir. Ancak bu "suistimal" potansiyeline sahip pozisyonu, sorunun ana kaynağı olarak koymaya ihtiyaç var.

Dinsel Düşünme Biçimi

İnsanın kendini anlama, içinde bulunduğu doğayı anlama, diğer insanlarla beraber oluşturduğu toplumu anlama açısından din, insanlık tarihinde bir durak olarak görülebilir.

Peki bu anlamalar nasıldır? İnsan ve tanrı arasındaki ilişkiden yola çıkar. Merkeze tanrıyı, onun etrafına insanı "kul" olarak koyan bir düşünme biçimidir. Yani insan bir dolayımıdır. "Hep var olmuş ve olacak karşısında", "her şeye gücü yeten karşısında", "hatasız olan karşısında" bir dolayım...

Varlığı başka bir şeyin varlığı ile anlamlı olan; o olmazsa olmayan, kendi başına var olamayan bir insan vardır dinde. Dolayısıyla bu düşünce içinde insan geçici, güçsüz/aciz, hataya açıktır. Kendi varlığını, diğer bir varlığa bağlı kılan aciz bir varlık olarak insan...

Bu iki varlık arasındaki ilişki nasıl okunabilir? Cevabı açık: Bir **iktidar ilişkisi** olarak.

Bu iktidar ilişkisi konuşulmadan, tartışılmadan dinsel pozisyona sahip bireyler ve bu bireylerin diğerleriyle kurduğu ilişki görmezden gelinir. İktidar hiyerarşisinde kendi paylarını alanlar, diğer bireylerin tanrıyla kurduğu ilişki neyse ona benzer bir "kulluk" beklerler. Zira yukarıda alıntılanan "şeyhe karşı nasıl davranmak gerekir" başlığı buradan okunabilir.

Varlığı kendinden olan, sorgusuz ve sualsiz kılınan iktidara benzer olarak, dinsel hiyerarşide konumu bulunan şeyh, hoca, mürşid vs. de sorgusuz ve sualsiz kılınır. Onun etrafındaki herkes onun kulu pozisyonunda, ona tabi kılınır. Tanrı karşısındaki içselleştirilmiş acizyet nasılsa, bu dinsel pozisyondaki şahıslar karşısındaki acizyet de aynı olmalıdır. Onların bu konumu, onlardan gelen her ne olursa olsun kabulü ve sessizliği içerir.

Açıkça belirtelim: Gerçek neden, din olgusunun kendisinde, kurumsallaşmış inanç biçimlerinde aranmadır; bu ilişkinin, bir iktidar ilişkisi olduğu açık bir şekilde ortaya konmadan tespit yapılamaz, çocuklara yönelik cinsel şiddet vakalarının nedenleri de anlaşılabilir.

İhtiyaç Olan Nedir?

Dini böyle bir iktidar ilişkisi olarak kavradıktan sonra; dinle aynı gibi görünen etik, ahlak gibi kavramları dinden ayırtmamız gerekiyor. Ahlakın temellerini daha geniş bir düşünsel zeminde yeniden oluşturmaya ihtiyacımız var. Ahlaki duyguların, metafizik değil rasyonel kökeni ve kaynaklarının olduğunu konuşmaya ihtiyaç var. Gerçekçi ve yeni etik bir sisteme ihtiyaç var.

Ahlakın dinden özgürleştirilmiş temellerini ortaya koymaya; ahlakın din ve metafizik ile bağlantısını reddederek, etiği doğalcı temeller üzerine kurmaya ihtiyaç var. İnsanın yalnızca gerçekliğin dünyasında kalarak hakikaten ahlaklı bir yaşam için kuvvet bulabilmesine ihtiyaç vardır.

Adaletin olmadığı yerde, ahlakın olmadığını bir ilke olarak içselleştirmeye ihtiyaç var.

Bir de Mihail Bakunin'in şu söylediğine kulak vermeye;

"Tanrı fikri, insan mantığı ve adalatten feragat etme demektir; insan özgürlüğünün en kesin yadsımasıdır ve kaçınılmaz olarak insanlığın hem kurumsal olarak hem de uygulamada köleleştirilmesine neden olur."

Kendinden Menkul Haklılaşma

Gökhan Soysal
gsoysal@meydan.org

İktidar yeni bir strateji peşinde: Yargı reformu stratejisi! Yeni yargı reformu stratejisini özetlemek oldukça zor. Ancak haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının artık suç olmaktan çıkarıldığı müjdesini verebiliriz(!)

İktidar, adli yılın açılışı olan 2

Eylül'de herhangi bir yargı kurumunda değil cumhurbaşkanının sarayında yapıldığı için birçok baronun katılmayacağını açıkladığı törende 4 yıllık bir yargı reformu stratejisi başlattığını duyurmuştu. Bu stratejinin ilk paketi meclisten geçerek kanunlaştı. Aylardan beri kamuoyunda beklentisi yaratılan afa ilgili bir düzenleme ise ilk pakette yok. Sızan bilgilere

göre afa ilgili düzenlemeler ikinci pakette yer alacak, yargı reformu 2020 yılında güncelleme alacak.

Öte yandan iktidarın başındaki Erdoğan ilk paketi onaylarken "Sıra uygulamada, reform ancak iyi ve doğru bir şekilde hayata geçirildiğinde hedeflerine ulaşacaktır" dedi. Ancak bu açıklama bir boşluğa işa-

ret ediyor. Çünkü uygulamada hukuka uygun karar vermek için bu değişikliklerin çoğuna gerek olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Buna en başta vurgulamış olduğumuz örgüt propagandası suçuna eklenen cümleyi örnek olarak verebiliriz. Haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamalarının artık suç olmaktan çıkarıldığı-

nı belirtilse de bu değişiklikten önce de haber verme sınırlarını aşmayan ve eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları kâğıt üstünde de suç değildi! Yani sorun kağıt üstünden çok uygulamadaydı. Hemen uygulamaya ilişkin, uygulamayı uygulayanlara ilişkin esaslı bir değişiklik olduğu düşüncesine kapılmayın; çünkü bunun esamesi dahi okunmuyor.

İlk paket 39 maddeden oluşuyor ve oldukça farklı konularda oldukça farklı konular düzenliyor. Eskiden torba kanun olarak kamuoyuna sunulan düzenlemeler şimdi de reform paketleri olarak karşımıza çıkıyor. Bu yazıda öne çıkan başlıklar genel olarak değerlendirilecek.

Yargı Reformu Mevcut Düzende Dahı Geri Bir Adım Olarak Öne Çıkıyor

Olağanüstü Hal (OHAL) döneminde yayımlanan Kanun Hükmünde Kararnameler (KHK) ile kamu görevinden ihraç edilen 130 binin üzerindeki kişinin pasaportlarına da el konulmuştu. Reform paketi olarak adlandırılan düzenlemeler sonucunda OHAL döneminde çıkartılan KHK'larla pasaportları iptal edilenlere, haklarındaki idari veya adli işlemler lehine sonuçlanmışsa pasaportları iade edilebilir. Bu şekilde pasaportları iptal edilenler veya pasaport talepleri reddedilenlere, kolluk birimlerince yapılacak araştırma sonucuna göre İçişleri Bakanlığınca pasaportları verilebilecek. Ancak haklarında aynı nedenlerden dolayı devam eden herhangi bir idari, adli soruşturma, kovuşturma bulunan kişiler bu düzenlemeden yararlanamayacak. Yeni düzenleme ile haklarında mahkûmiyet kararı bulunanlardan cezası tümüyle infaz edilenler veya ertelenenler ya da haklarında hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilenler de başvuru yapabilecek.

Ancak balık baştan kokar deyimi tam olarak bu duruma uyuyor. Çünkü zaten anayasaya göre bir kişinin seyahat özgürlüğünü kısıtlayabilmek -yani bu örnekte yurtdışına çıkışını engelleyebilmek- için kişi hakkın da bir mahkemede tarafından verilmiş bir karar olması gerekiyordu. OHAL'de çıkarılan KHK'lerle anayasanın açık hükmüne itibar edilmiş, Anayasa Mahkemesi de kendisinin bu KHK'leri denetleyebilecek yetkisinin olmadığını yönünde karar almıştı. Daha sonra OHAL kalkmasına rağmen ancak OHAL'de uygulanabilecek olan KHK'lerin uygulanmasına devam edilmişti. Şimdi bu kişilere pasaport verilmesi konusu, İçişleri Bakanlığının olurlarına bırakılmış durumda. Reform diye anlatılan aslında varolan düzende bile bir geri adım olduğu sadece bu düzenlemeyle dahi bellidir.

OHAL döneminde mevzuata sokulan "iltisak" ve "irtibat" kelimeleri olağan dönemde bu düzenlemeyle birlikte kendisine Pasaport Kanunu'nda da olsa yer bulmuş durumda. Bu kavramlar nesnel ve bu nedenle hukuki olmaktan oldukça uzak kavramlar. Üstelik belirginleştirilmesi gerektiği söylenen Terörle

Mücadele Kanunu gibi bir ceza kanuna bu ibarelerin girmesi ihtimali dahi, iktidarın istediğini terörist ilan etmesinde eline daha açık bir çek veriyor.

Tutukluluklara İlişkin Düzenlemeler

En önemli düzenlemelerden biri doğal olarak tutukluluk durumuna ilişkin düzenlemeler. Öncelikle belirtmek gerekir ki var olan toplam tutukluluk süresinde bir azalma söz konusu değil. Bu düzenlemenin amacı, hakkında düzenlenmiş herhangi bir iddianame olmadan uzun süre tutuklu kalan kişilerin durumunu düzenlemek. Çünkü tutuklanmalarına rağmen haklarında dava açılmayan binlerce insan söz konusu. Dava açılmadan önce yani soruşturma evresinde tutukluluk süresinin, ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işler bakımından altı ayı, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işler bakımından ise bir yılı geçemeyeceği yönünde düzenleme yapıldı. Ancak bunun bir istisnası olarak hemen politik tutuklamalar geliyor: "*Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, milli savunmaya karşı suçlar ve devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk; Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar*" bakımından tutuklama süresi 2 yıl olarak düzenlenmiş. İçeriği belirsiz olan ve politik amaçla kullanılan suçlamalar özel uygulamaya tabi olmaya devam ediyor.

Seri Muhakeme Usulü

Reform paketinde savcılarının yetkileri de artırılıyor. Düzenlemede savcının dava açmayı erteleyebileceği suçların sayısı artırılarak savcının daha önemli bir konuma getirildiğini söyleyebiliriz. Savcı bu yola gitmediği takdirde öngörülen ceza nispeten daha az olan suçlarda seri muhakeme usulü uygulanacağı hüküm altına alınmış. Yani savcı, bir suç işlediği iddia edilen kişinin kabul etmesi halinde sayılan suçlarda, verilecek cezayı yarı oranında düşürebilecek. Ve verilecek hapis cezası ertelenebilecek, para cezasına çevrilebilecek ya da 5 yıl içinde yeni bir suç işlenmezse hiç verilmemiş gibi sayılacak. Sonuç olarak savcılığın bu tasarrufu hakkında son söz sahibi mahkeme olacak.

Basit Yargılama Usulü

Yargı reformu stratejisini hazırlayanların düzenlemelerin dili konusunda anlaşamadığını söyleyebiliriz. Soruşturma aşaması yani dava açılmadan önceki aşamada getirilen düzenleme, seri muhakeme usulü olarak adlandırılırken; kovuşturma yani dava açıldıktan sonra getirilen düzenleme, basit yargılama usulü olarak adlandırılmış. Muhakeme ile yargılama arasındaki farkın ne olduğunu eminiz ki kendileri de bilmiyor. Ancak bu durum, farklı adlandırmalara gitmelerini engellememiş.

Ceza hukukunda basit yargılama usulüne gelirse. Bu usulde de 2 yılın altında ceza verilmesi söz konusu

olan davalarda suç işlediği iddia edilen kişinin, kesin olarak mahkeme önünde dinlenmesi şartından vazgeçilmiş. Buna göre bu kişinin yazılı bir şekilde savunmasının alınması durumunda da artık mahkemeler kişinin sözlü ifadesini almadan karar verebilecek.

Seri muhakeme usulü ile basit yargılama usulüne ilişkin hükümler 1 Ocak 2020 tarihinden itibaren uygulanacak. Bu iki düzenlemenin de amacının yargılamayı hızlandırmak olduğu açık. Ancak yargılamayı hızlandırırken bu yazıdan da anlaşılacağı üzere zaten karmakarışık olan hukuki düzenlemeler iyiden iyiyeye içinden çıkılması zor bir duruma sokulmuş durumda. Ve bu sıkışıklıkta barodan avukat isteme hakkına sahip olduğunu bilmeyen ve hakları kendilerine anlatılmayan ezilenlerin iyiden iyiyeye ezileceği açık. Özellikle seri muhakeme usulü gibi bir usulün mevcut düzene yepyeni bir açılım getirdiği açık.

Yargı Hızlanırken Muhalifler ve Devrimciler İçin Uzuyor

Birçok düzenlemeyle birlikte yargı süreçleri hızlandırılmaya çalışılırken politik sebeplerle verilen cezalarda itiraz edilebilecek yargı merci sayısı arttırılıyor. Bu düzenlemenin amacının Anayasa Mahkemesi'ne veyahut Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne bireysel başvuru sonucu ihlal kararı verilmesini engellemek için belki çare olur diye Yargıtay'ın yetkisi arttırılmaya çalışılıyor. Ancak bu iki mahkemeye nazaran Yargıtay'ın kararlarının insan hukuku bağlamında pek de iç açıcı olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu nedenle bu düzenlemenin pek işe yaramayacağı açık. Peki düzenleme hangi suçları kapsıyor? Ceza Kanunu'nda yer alan *hakaret, halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu ve suçluyu övme, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşışılama, kanunlara uymamaya tahrik, cumhurbaşkanına hakaret, devletin egemenlik alametlerini, Türk milletini, TC Devleti'ni, kurum ve organlarını aşışılama, halkı askerlikten soğutma* suçları nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi yani istinaf mahkemesinin kararları artık temyiz edilebilecek. Ayrıca *örgüt propagandası yapmak suçuyla Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet ile direnme suçları* nedeniyle de verilen bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları da temyiz edilebilecek.

Avukatlarla İlgili Düzenlemeler Neler?

Avukatları doğrudan ilgilendiren düzenlemeler olarak tutuklu avukatlar veyahut ezilenlerin avukatlığını yaptığı için haklarında çeşitli davalar açılan hatta ceza alan avukatlarla ilgili herhangi bir düzenleme yok. Yargı reformu en az 15 yıl kıdemi bulunan avukatlara hususi damgalı pasaport verilebileceği düzenlemesini getiriyor, o da 15 yıl kıdemi bulunan her avukata tanınmıyor. Yeşil pasaport için avukatlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nda ayrıca belirtilen suçlar ile Terörle Mücadele Kanu-

nu kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma veya kovuşturma bulunmaması şartı aranacak. Yani suya sabuna dokunmayan avukatlar yeşil pasaport alabilecek.

"Avukat enflasyonu"na da bir çözümler olarak "Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı" getiriliyor. Yani hukuk fakültesini bitirmek artık avukat olmak için tek başına yeterli olmayacak, ayrıca bir sınava daha girilecek. Bu hüküm kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan 24 Ekim 2019'dan sonra hukuk fakültesine kayıt olanları kapsayacak olup bu zamana kadar sınavsız bir şekilde avukat olabilecek onbinlerce avukatın halihazırda var olduğunu söyleyebiliriz.

İnternet Sitelerinin Yasaklanması

Bilindiği üzere başta Wikipedia gibi çok ünlü siteler olmak üzere onbinlerce internet sitesine yaşadığımız topraklarda "yasal yollar"la ulaşım sağlanamıyor. Yeni getirilen düzenlemelerle birlikte bazı suçlarda verilen erişimin engellenmesi kararları, ihlalin gerçekleştiği yayın, kısım, bölüm ile ilgili olarak (URL, vb. şeklinde) içeriğe erişimin engellenmesi yöntemiyle verilecek. Ancak bunun da istisnası var: Teknik olarak ihlale ilişkin içeriğe erişimin engellenmesi yapılamadığı veya ilgili içeriğe erişimin engellenmesi yoluyla ihlalin önlenemediği durumlarda, internet sitesinin tümüne yönelik olarak erişimin engellenmesi kararı verilebilecek. Yani iktidar, politik sebeplerle engellemek istediği internet sitelerine "yasal yollar"dan ulaşımı engellemeye devam edebilecek.

Sonuç Olarak

Yargı reformu stratejisi olarak belirlenen sürecin ilk meyvesi zehirli. Geniş katılımlı bir tartışma süreci olmadan, baroların görüşü alınmadan, yeşil pasaportu avukatların en büyük sorunu olarak gören barolar birliği başkanı ile kendi mutfaklarında hazırlanan bu düzenlemelerin zehirli olduğu açık. Zehirli ağacın meyvesinin de zehirli olmasından başka bir yol zaten yok.

İkinci pakette yüzbinlerce insanı doğrudan ilgilendiren ve af anlamına gelecek olan infaz kanunlarındaki değişikliklerle birlikte kamuoyunda "tecavüzcüsüyle evlendirme" olarak bilinen cinsel işkenceye ilişkin düzenlemelerin olacağı konuşulan konular arasında.

Terörle Mücadele Kanunu'ndaki "terör" tanımı, "kapsamı ve belirlenliği olmadığı" gerekçesiyle en çok eleştirilen konuların başını çekerken; Hakim ve Savcılar Kurulu'nun mevcut yapısı ile Anayasa Mahkemesi üyelerinin seçimi gibi hususlarda düzenlemesi yapılması gerektiği yönündeki görüşte iktidar dışında birleşilmişken; Sulh Ceza Hakimlikleri gibi oldukça rahat bir şekilde tutuklama kararı verebilen yargı mercileriyle ilgili ayrıntılı düzenlemeler bekleme gafletinde bulunanlara bu reformun ilk paketi gayet açık bir cevap. Umarız ikinci paket daha büyük felaketlere yol açmaz.

Örgütlü Bir Halkı Hiçbir Felaket Yenemez

Gizem Şahin
gsahin@meydan.org

Geçtiğimiz ay İstanbul'da 5.7 şiddetinde yaşadığımız deprem saniyeler sürmüş olsa da üzerimizdeki etkisi hala sürmekte. Art arda gerçekleşen küçük depremler ve ardından gelen 5.7 şiddetindeki deprem, "Büyük İstanbul Depremi"ni tekrar konuşulur hale getirdi. Depremi ardından hepimizin düşüncesi aynıydı: "Büyük İstanbul Depremi olduğunda ne yapacağız?"

Bu soruyu sorarken herkes oldukça endişeli. Çünkü beklenen büyük depremi bırakalım bir kenara, bu küçük depremlerde bile birçok konuda sıkıntıların olduğunu gördük. Cep telefonlarının saatlerce şebekeye bağlanmaması, bazı binalarda görülen çatlaklar, deprem anında ve

sonrasında toplanabilecek alanların olmaması gibi birçok konu var olan endişelerimizi arttırdı.

Deprem Değil Kapitalizm Öldürür

Günlerdir 15 milyon nüfuslu bir şehirde gerçekleşecek olan, en az 7 şiddetinde bir depremden söz ediyoruz. Bu olası depremin gerçekleştiği anda yaratacağı tahribatı tahmin etmeye uğraşıyoruz: Hangi binalar yıkılır? Hangi semtler daha güvenilirdir? Deprem anında nerede toplanacağız, toplanma alanları nerede?

17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi hepimizin hafızasındaki yerini tazeledi bu günlerde. 7.6 şiddetinde ya-

şadığımız bu depremde 17.480 kişi yaşamını yitirmişti. Bu rakam bir yıl sonra 18.373 olarak düzeltildi.

Bir doğa olayı olan depremlerde, bu kadar yüksek tahribatın, kaybedilen binlerce yaşamın sebebi doğal afet denilip geçilemez. Üzerimizdeki bu tahribatın sebebi gerçekten deprem mi, yoksa rant hırsıyla gözü dönmüş, kentsel dönüşümlerle, devlet projeleriyle 15 milyonun yaşadığı bir şehri bina yığına çevirmiş, olası bir felakette toplanma alanı ve yollar dahi bırakmamış olan kapitalist sistem mi?

Doğa Verdiğini Alır

Hepimizin bildiği bir gerçek var

ki: Doğa verdiğini alır. Neredeyse akan bütün nehirlerin üzerine barajların yapıldığı; "başı boş akan" suların kurutulduğu; yeşilin kalmadığı; ormanların, ağaçların kesilip yerine gökdelenlerin inşa edildiği; yoksul mahallelerimizde yaşayanlarımızın evlerinin yıkılarak yerine 2+1 konutların yapıldığı; yol çalışmalarıyla imkansız "başarıp" en olmadık yerlerden yeni yolların açıldığı bir şehirde, İstanbul'da bizi öldürecek olan şey deprem değil kapitalizmdir.

Çünkü beklenen "Büyük İstanbul Depremi" gerçekleştiğinde yaşamlarımızı ne 2+1 konutlara ne her yanımızı kaplayan AVM'lere ne de başka bir yere sığdıramayacağız. Ve kuşkusuz böylesi bir depremden sonra, ilk

olarak yaşadığımız binalar yıkılmış olacak. Köprüler, yollar, viyadükler enkaza dönüşecek. Yollar çökecek, kalanlarda ise hareket etmek mümkün olmayacak. Patlayan su boruları, çalışmayan doğalgaz vanaları ve daha birçok şeyle baş etmek zorunda kalacağız. Bu anda ne devleti ne de devletin herhangi bir kurumunu yanımızda göremeyeceğiz.

Deprem En Çok Ezilenleri Sarsar

Yaşadığımız deprem, sel ya da başka bir afette sanki ezilenler ile ezenler denkmiş gibi açıklamalar duyarız. Yöneticiler ve patronlar depremin etkisini arttıranlar kendileri değilmiş gibi davranırlar. "Biz de bu felaketten etkilendik, ama takdiri ilahi işte" ya da "kader" derler. Gölcük depreminde dediler, Trabzon'da HES borusu patlayınca dediler, SOMA'da dediler. Ama biz ezilenler, ezenlerle denk değiliz. Çünkü deprem en çok ezilenleri sarsar.

Deprem sonrası başlayan arama-kurtarma çalışmalarının nereden başlayacağı en başından bellidir. 17 Ağustos 1999 Gölcük depreminde, depremedeler ilk yardımların 3 gün sonra geldiğini söylemişti. Enkaz altında kalanlarımız hayatta kalabilmek için dakikalarla yarıştı. Bu yüzden her türlü dayanışmanın, her çabanın değeri büyük. Fakat akıllarda bazı soruların oluşmasına sebep oluyor böylesi "gecikmeler". Büyük İstanbul Depremi olduğunda arama-kurtarma ekipleri (ilk) kimleri kurtaracak?

Ezilenleri Dayanışma Yaşatır

Bu sorunun cevabı, geçmişte yaşanan olaylarda saklı. "Bizi kim kurtaracak" diye sorsak da ancak biz, birbirimizin hayatlarını kurtaracak, kendi özörgütlülüğümüzle hayatta kalacağız. Yıkılan evlerimizi beraber inşa edeceğiz, çünkü ilk kurtarılacak bölgeler bizim mahallelerimize çok uzak olacak, biliyoruz. Sadece deprem değil herhangi bir felakette "umursanmayan"lardan olacağız, bunu da biliyoruz.

Depremi etkisini azaltabilmek için kendi irademizle kendi ihtiyaçlarımız doğrultusunda sağlam, sağlıklı, doğayla uyumlu yaşam alanlarını oluşturmamız gerekiyor. Bunun için şimdi nasıl mücadele ediyorsak, bugün içinde yaşadığımız dönemde depremin etkisini en aza indirgeyecek yöntemleri de düşünmemiz ve yaratmamız gerekiyor. Biz yardım etmeyecek, dayanışmayı büyütürük birbirimize el uzatacağız. Çünkü ihtiyacımız olan şey yardım değil, dayanışmadır. Aslında bunun örneğini 2005 yılında ABD'nin New Orleans eyaletinde meydana gelen Katrina Kasırgası'nda deneyimledik.

Katrina Kasırgası, 2000'e yakın insanın yaşamını yitirmesine yol açmış, 1 milyondan fazla insanın evini yıkmıştı. Afetten birkaç gün

sonra eski Kara Panter üyesi Robert Hillary King ve Anarşist Scott Crow, Ortak Taban Kolektifi'ni (Common Ground Collective) kurarak, devletin umursamadığı yoksul mahallelere temel destek götürmüştü. Kolektif, otonomi ve yerel faaliyet ilkeleri ile öz-örgütlü bir yapıda kurulmuştu. Kurulmasının başında sadece yemek ve su gibi ihtiyaçların dağıtımını yapan kolektif, gelen 4 sığınmacı ile birlikte Algiers'de bir acil ve ilk yardım kliniği kurdu.

1 Mart'a gelindiğinde kıtanın birçok yerinden gelen 23 bin kişi kolektifte gönüllüydü. Kolektifin felsefesi en başından beri "yardım değil dayanışma" oldu. "Ortak Taban Kolektifi" zamanla internet erişimi sağlayan "Ortak Taban Teknoloji Kolektifi", "New Orleans Kadın Sığınma Evi" ve "Ortak Taban Kliniği" gibi birçok bağımsız kolektife bölünerek çoğaldı. Bir yıl içinde 7 klinik ve 100 mahalle bahçesi yapıldı. Enkaz temizleme, çatı onarma gibi hizmetleri ücretsiz sunan kolektif, yeri geldiğinde kent-sel dönüşüm gibi sosyal, ekonomik ve ırkçı saldırıları da önledi.

2012'de Sandy Kasırgası'ndan etkilenenler için kurulan Occupy Sandy ise Occupy hareketinin bir yan çalışması olup, Ortak Taban Kolektifi'nden insanların da katıldığı ve aynı ilkeler etrafında ve özörgütlü yapıya sahip. Önceki göre daha hazırlıklı ve örgütlü oldukları için daha da başarılı çalışmalar yapmışlardır.

Yardım Değil Dayanışma Yaşatır

Bu felaketler sonrasında devlet, nüfusun çoğu siyah olan afet bölgelerine destek götürmekten çok kanun düzenini sağlamakla uğraşmıştır. Felaketten 10 yıl sonra bile yıkılan evlerin ancak %10'u yeniden yapılmıştır. Tek bir merkezden yönetilen ve bürokratik bir kurum olarak devlet, bu tür durumlarda aciz ve hantal kalmaktadır. Gönüllülük ve dayanışma üzerine kurulu ve özörgütlü işleyen yapıların başararakları kamuoyunun dikkatini çekmiş, hatta ABD'nin AFAD'ı FETA bile, daha sonradan bu inisiyatiflerle görüşmeler yapmaya çalışmıştır.

Amerika'daki bu deneyim ve esas aldıkları "yardım değil dayanışma" ilkesi, bizlere bunun mümkün olabileceğini göstermiş oldu. Doğal olarak bu deneyimleri, paylaşma ve dayanışmayı bizler kendi sokağımızda, yan komşumuzda ve mahallelerimizde yıllardır "iyi günde, kötü günde" belirli sorunlar ve konular üzerinden deneyimlemekteyiz. Ancak daha geniş deneyimi yaratmak için afeti beklememek gerekir. Şimdi şu anda özörgütlü deneyimi yaratmak, önceki örneklerin gösterdiği gibi afet zamanında daha hazırlıklı olmamızı sağlayacaktır. Katrina Kasırgası'nın ardından kazanılan deneyimle kendi deneyimlerimizi yaratabiliriz.

Yardımla değil, dayanışmayla...

"ANLAYAMAZSINIZ"

Mercan Doğan

mdogan@meydan.org

2014'te viral olan bir videoyu anlatacağım size, hatırlayacaksınız. İstanbul'daki Boat Show tekne fuarında 13 yaşındaki bir çocuk vardı videoda, ailesi ona 100 bin euroluk bir tekne hediye etmişti. Televizyoncunun "Neden bu kadar çok istiyordun?" sorusuna çocuğun verdiği cevaptı videoyu viral yapan: "Anlayamazsınız... Beni en büyük çeken, motorun yaptığı dalga, köpürmesi..." Çocuk haklıydı, ekonomik kriz kimilerini teğet geçse de bizlerin yaşamlarını dümdüz etmişken teknesi olmayanlar olarak beş yıldır anlayamadık, anlayamadık. Bugün de zam üstüne zam, vergi üzerine vergi nefes almamızı güçleştirirken anlayamadığımız birkaç mesele var elbette.

Zamları tam anlamıyoruz örneğin. 2018'in ağustos ayından bu yana evlerimizde kullandığımız elektrik ve doğalgaza 1 Ağustos 2018'de %9, 1 Eylül 2018'de %9, 1 Ekim 2018'de %9, 1 Temmuz 2019'da %15, 1 Ekim 2019'da %15 olmak üzere beş kez zam yapılmasını anlıyoruz ya da anlamlandırmaya çalışıyoruz belki ama bunları iyice sindiremeden yeni zamların kapıda olduğunun açıklanmasını anlayamıyoruz tam.

Gıdaya yapılan benzer zamları da anlayamıyoruz. Birleşik Kamu İşgörenleri Sendikaları Konfederasyonu (Birleşik Kamu-İş) tarafından gerçekleştirilen ve en fazla tüketilen 77 gıda maddesindeki artışı esas alarak hazırlanan "halkın enflasyonu" araştırmasına göre gıda harcamalarında bir önceki yılın aynı ayına oranla %36,9 artış yaşandığı açıklanmış. Ekmek, un, bulgur, makarna ve benzerleri %16,2; süt, yumurta ve benzerleri %33,4; katı ve sıvı yağ %15; meyve %78,7; sebze %68,2; bakliyat %10,4; diğer gıdalar ise %41,3 oranında zamlanmış... Neden aç kaldığımızı anlıyoruz da neden zamların sonlanmadığına aklımız ermiyor, anlayamıyoruz.

Açlık demişken; asgari ücret 2 bin 20 lira, açlık sınırı 2 bin 58 lira, yoksulluk sınırı ise 6 bin 705 lira... Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı verilerine göre Türkiye'de sigortalı çalışan 14 milyon 548 bin kişinin %40,3'ü asgari ücretle çalışıyor, %42,7'si ise asgari ücretle asgari ücretin iki katı arasında maaş alıyormuş. Yani sigortalı çalışanların %83'ü -en az 12 milyon kişi- üst üste gelen zamlara rağmen yoksulluk sınırının altında bir gelire yaşamını idame ettirmeye çalışıyormuş. Aylık geliri 852 liranın altında olanlara bu yılın ilk yarısında 366 bin kişi daha eklenmiş, toplam rakam 8 milyon 628 bine ulaşmış. Kıt kanaat geçinmeye çalışırken işimiz gücümüz hesap yapmak olduğu için rakamlara aşınayız, yazının bu rakamlarla boğulmasını anlayabiliyoruz. Hal böyleyken Erdoğan'ın maaşına zam yapılmasını ise gündem ediyoruz, çünkü anlayamıyoruz.

TBMM'ye sevk edilen 2020 yılına ait Cumhurbaşkanlığı Bütçe Teklifi'ne göre, Recep Tayyip Erdoğan'ın 74 bin 500 lira olan maaşı %9,06 oranında zamlanarak 81 bin 250 liraya yükseliyor. Cumhurbaşkanlığı'nda yapılacak temsil ve tanıtma gelirleri için 92 milyon lira, görev giderleri için ise 1 milyar 9 milyon lira ödenek ayrılıyor. Biz iki gözlü evinin kirasını güç bela ödeyip zamlar yüzünden ısıtmakta zorlananlar, her gün işini kaybetme tehdidiyle yüzleşip en ucuza ne yiyebileceğine kafa yoranlar olarak 1000 odalı saraylarda yaşamının ne demek olduğunu, yaşam standartları o kadar yüksekken o kadar cıvık (asgari ücretin 40 katı kadar cıvık) maaşla geçinmenin ne kadar güç olduğunu elbette anlayamıyoruz.

Sahadan Masaya Savaş

Kuzey Suriye'de Savaşın Kronolojisi

Emrah Tekin
etekin@meydan.org

Savaş, Suriye'de var olan cep-
helerde birer birer sona erer,
yeni anayasa yazım süreci gibi
"masa başını" işaret eden gelişmeler
yaşanırken, ABD Başkanı Trump'ın
aldığı asker çekme kararı ile birlikte
TC'nin Suriye kuzeyine yönelik saldırı-
sıyla tekrar gündeme geldi. Her ne
kadar ABD açıklamasında söz konu-
su askeri hareketlilikle ilgili "İŞİD ile
mücadelenin" Ankara'ya devri işaret
edilse de asker çekme kararının TC
tarafından nasıl okunacağı herkesin
malumuydu.

Savaşın bitmesi beklenirken, ye-
niden bir savaşı gündeme getiren
ve "Barış Pınarı" adı verilen operas-
yonun başlaması sonrası dünyadan
gelen yoğun tepkiler, iki noktayı be-
lirginleştirdi. Bunların ilki, İŞİD ile
mücadelesi sonrası kazandığı olum-
lu imaj nedeniyle Kürtleri TC'nin
bir iç sorunu olmaktan çıkartarak
uluslararasılaştırdı. Bir diğeri, Ağus-
tos ayındaki ABD-TC mutabakatın-
da oluşturulması planlanan güvenli
bölgeden, üstelik politik imaj kay-
bıyla, daha az bir alana -ve Rusya

tarafından altı çizildiği üzere geçi-
ci olarak- rıza gösteren bir Ankara
tablosuydu.

TC'deki mevcut iktidarın bu imaj
kaybını ne kadar dert edindiği ayrı
bir tartışma konusu olmakla bir-
likte, Kuzey Suriye'ye düzenlene-
cek operasyonda murad edilenleri
iç politika getirilerinde aramakta
fayda var. Bu "faydalar" da mu-
halefette belirginleşme emareleri
gösteren CHP-HDP yakınlaşmasının
bıçak gibi kesilmesi, AKP içinde var

olmaya başlayan çatlaklara beton
dökülmesi ve Davutoğlu-Babacan
isimleri etrafında kurulacak yeni
partilerin -en azından bir süre-
gündemden düşürülmesi olarak
öne çıktı.

Kuzey Suriye'ye yönelik yapı-
lan Barış Pınarı hareketinin böl-
gedeki gidişatı belirlediğini be-
lirterek 2011'de başlayan Suriye
Savaşı'ndan bugüne bölgenin yaşa-
dıklarına bir bakmak gerek.

Kronoloji

- Suriye'deki savaşta 18 Temmuz 2012 tarihi, savaşın ilerleyen yıllarda devletin kuzeyinde yoğunlaşacağını işaret eden bir dönüm noktası oldu. Öyle ki, 18 Temmuz günü Şam'daki üst düzey güvenlik ve istihbarat toplantısı bombalı saldırıya uğrayan Beşar Esad, Suriye'nin özellikle kuzeyindeki sınır bölgelerinden, iç kesimlere çekildi. Nitekim 19 Temmuz'da Rojava'da fiili özerklikler ilan edildi.
- 2013 yılının Mart ayında El Kaide'nin Suriye kolu Nusra Cephesi, Urfa Akçakale'nin karşısındaki Tel Abyad'a girdi. Tel Abyad, Ocak 2014'te de IŞİD kontrolüne geçti.
- 2014 Yılı'nın Ocak ayında Afrin, Kobané ve Cezire bölgelerinde özerk kanton yönetimlerinin hayata geçirildiği ilan edildi.
- Ocak 2014'te o dönemlerde ismi yeni yeni duyulmakta olan IŞİD, Tabka Barajı'nın yakınlarında bulunan ve doğalgaz yataklarının olduğu Rakka'yı işgal etti.
- Suriye'nin kuzeyinden Irak sınırına doğru sarkan IŞİD, 2014 Haziran ayında hilafet ilan ettikten sonra Fırat'ın batısına yöneldi ve Ağustos ayından itibaren YPG/YPJ kontrolündeki Kobané'yi kuşattı.
- Kobané'deki kuşatmayı, kontrolü altında tuttuğu, doğusundaki Tel Abyad ve batısındaki Cerablus üzerinden gittikçe büyüyen IŞİD; ayrıca TC'ye sınır kapısı olan bu bölgelerden, Musul'a dek uzanan "hilafet devletine" askeri, lojistik ve cihatçı transferi de sağlarken, Musul bölgesinden çıkardığı petrolü de "pazarlara" sunuyordu.
- 14 Eylül 2014'te ABD öncülüğünde ve 40 civarında devletin destek verdiği IŞİD ile Mücadele koalisyonu kuruldu. Söz konusu koalisyonun kurulmasında, aynı yılın yaz aylarında internet üzerinden, Guantanamo Kampı'na atfen turuncu elbise giydirilen ABD'lilerin infaz görüntülerinin yayınlanmasının büyük payı vardı.
- 25 Ocak 2015'te, Kobané'de yaklaşık 6 ay süren IŞİD kuşatmasının kırıldığı ve cihatçı terör çetesinin yenilgiye uğratıldığı ilan edildi. Bu, IŞİD'in 2013 yılından beri süren düzenli ilerleyişinde sahada aldığı ilk yenilgiydi.
- Suriye'nin kuzeybatısındaki İdlip, Mart 2015'te destekçileri arasında TC'nin de olduğu Ahrar-uş Şam, El Kaide bağlantılı Nusra Cephesi gibi bileşenlere sahip Fetih Ordusu tarafından işgal edildi.
- Haziran 2015'te IŞİD, bu kez Tel Abyad'da yine YPG/YPJ güçleri tarafından yenilgiye uğratıldı.
- YPG/YPJ'nin ağırlığını oluşturduğu, Arap, Süryani, Ermeni ve Türkmenlerin de katıldığı Suriye Demokratik Güçleri'nin 10 Ekim 2015'te kurulduğu ilan edildi.
- 24 Kasım 2015'te Lazkiye'nin kuzeyinde, TC sınırında bir Rus uçağı TSK F-16'ları tarafından düşürüldü, uçağın paraşütle kurtulmaya çalışan pilotu, yerde TC desteğindeki çetelerce infaz edildi.
- SDG bileşenleri tarafından 16 Mart 2016'da daha önce özerklik ilan edilen kantonlarda Kuzey Suriye Demokratik Federasyonu'nun kurulduğu duyuruldu.
- SDG ile Fırat'ın batısı ve doğusu gerilimi yaşayan TC, 24 Ağustos 2016'da Cerablus, Azez ve El Bab bölgelerini içine alan Fırat Kalkanı hareketini başlattı.
- İran destekli milis güçleri, Lübnan Hizbullah'ı ve Rus ordu desteğindeki Suriye Arap Ordusu tarafından Halep'in doğusuna yönelik olarak Eylül 2015'te başlatılan hareket 19 Aralık 2016'da sonlandırıldı. Suriye'nin ikinci büyük kenti Halep tamamen Suriye yönetiminin denetimine geçerken, burada bulunan cihatçılar İdlip'e gönderildi.
- 6 Mayıs 2017'de İran, Rusya ve TC tarafından oluşturulan Astana sistemince, aralarında İdlip'in de yer aldığı çatışmasızlık bölgeleri ilan edildi. Ekim ayından itibaren TSK birlikleri, cihatçı çetelerin denetimindeki bölgelerde gözlem noktaları oluşturmaya başladı.
- 5 Eylül 2017'de Kuzeydoğu Suriye'nin Deyr ez Zor kentindeki IŞİD kuşatması Suriye Arap Ordusu birliklerince kırıldı.
- 6 Kasım 2016'da SDG tarafından başlatılan, IŞİD işgalindeki Rakka Operasyonu 17 Ekim 2017'de bitirildi.
- 20 Ocak 2018'de Zeytin Dalı adı altında Afrin'e yönelik olarak başlatılan saldırılar sonrası 18 Mart'ta Afrin kent merkezi TSK yedeğindeki cihatçı çetelerin kontrolüne girdi.
- 19 Aralık 2018'de ABD Başkanı Donald Trump, Kuzey Suriye'den askerlerini çekeceklerini açıkladı.
- 23 Mart 2019'da SDG, IŞİD'in tutunduğu son toprak parçası olan Bağuz'da kesin olarak yenilgiye uğratıldığını duyurdu.
- 9 Ekim 2019'da TSK, eski adı ÖSO olan Suriye Milli Ordusu adı altındaki cihatçı çetelerle birlikte Kuzey Suriye'ye yönelik Barış Pınarı ismiyle yeni bir hareket başlattı. 22 Ekim'de ise, önce TC-ABD ve sonrasında Rusya-TC görüşmeleri sonrası, Rusya Dışişleri Bakanı Sergei Lavrov operasyonun "bitirildiğini" duyurdu.
- 27 Ekim'de IŞİD lideri Ebubekir el Bağdadi, TC sınırına 5 Km mesafede ve TSK denetimindeki İdlip'e bağlı bir köyde, düzlenen ABD operasyonunda öldürüldü.

Kuzey Suriye'ye saldırı hamlesini salt mevcut iktidarın iç politika getirileri bağlamında değerlendirmek, TC'nin devlet geleneği anlamında düşünüldüğünde eksik bir okuma olabilir. Zira Ankara'nın kadim devlet geleneği, dönemlerinin iktidar sahipleri açısından Suriye coğrafyasını "beka bulma" adresi olarak göstermiştir. Bunlardan biri 1957'de Menderes döneminde hem TC'yi o dönemin "Soğuk Savaş" şartlarında güvenilir ortak kılma, hem de 1955 sonrası yaşanmaya başlayan ekonomik sorunlardan doğabilecek hoşnutsuzlukları milliyetçi hamasetle susturma amaçlı Suriye sınırına asker yığarak Suriye ile savaşın eşiğine getiren hamle idi. Bir diğeri de 1998'de Abdullah Öcalan'ın Şam'da olması bahane edilerek yaşanan gerilimdi. Kuzey Suriye'ye yönelik saldırının sonlanmasını sağlayan ve Putin ile Erdoğan arasında Soçi'de yapılan görüşmede tekrar gündeme gelen Adana Mutabakatı metni de o süreçte yazılmıştı. Ancak 1957 ve 1998'de gerçekleşen her iki girişimin de dönemin iktidar sahiplerine uzun vadeli getirisi olmadı. Şu anda yaşanan ise, asker sokulan

yerlerde açılan PTT büroları, fa-külteler kurma, kaymakam atama hamlelerine ters orantılı bir şekilde iki haftadan az ömürlü oldu.

ABD cenahında da sahada yaşanan son gelişmeler paralelinde hem Trump, hem de ABD "kurulu düzeni" nezdinde işlerin yolunda gitmediği not edilmeli. Trump açısından çekilme hamlesi, 2020 seçimleri öncesi, Suriye'de savaşın maliyetinden kurtulması nedeniyle kullanışlı bir argümana dönüştürülmek istenirken, bu silah tam anlamıyla ters tepti. ABD kurulu düzeninde kaşların çatılmasına neden olan, hem IŞİD ile mücadelede müttefik olunan SDG'nin saldırı altında olması ve dolayısıyla ABD'nin Bush döneminde açıkladığı "teröre karşı küresel savaş" doktrini çerçevesinde ittifak yaptığı/yapacağı yerel ortaklar nezdinde oluşacak "güvenilmez ortak" imajı, hem de sahanın Rusya'ya bırakılmasıydı. Diğer taraftan bu cenahtaki asıl hoşnutsuzluk ise ABD'nin Ortadoğu'daki temel öncelikleri arasındaki yeri hiç değişmeyen "İsrail'in güvenliği" çerçevesinde İran'ın bölgeye uzanan kollarının kesilmesinin akamete uğrama ihtimaliydi.

Kürtler ve "yerel müttefik" SDG açısından, değişen tüm bu denklemler ışığında iki yol beliriyor. Birincisi Rusya'nın Afrin sürecinden bu yana uyguladığı Kürtleri Şam ile barıştırma politikasının izinden gitmek. Ki, bu olasılık ilk işaretlerini Kürt birliklerinin Suriye Ordusu'na entegre edilerek İdlip operasyonuna katılması ve daha ileri bir vadede Afrin'in TSK'den arındırılması söylemlerinin gündeme gelmesiyle verdi. 2012'deki kantonal yapıyı ortaya çıkaran "üçüncü yol stratejisinin" güncellenmesine dair ise herhangi bir işaret görünmüyor.

2011'de Şam yönetimini devirmek için girdiği savaşta başdöndürücü(!) diplomasi politikaları sonucu bir dönem "sınırlarında görmek istemediği" Suriye ordusunu geri getiren TC'nin bu hamlelerinin "kazanları" Suriye ve Rusya'ya gelince... Şam yönetimi 2012-2013'te tabiri caizse "direkten döndüğü" savaşta müttefikleri İran, Hizbullah ve Rusya'nın desteğiyle iktidarını korurken geride yıkılmış bir coğrafya, 6 milyonu aşkın göçmen ve yaşamını yitirmiş ya da sakat kalmış milyonlar bıraktı. Suriye devleti için "kayıptan kazanç"

Suriye halkları için ise her halükarda kayıp.

Sahadaki ve masadaki siyasi satrancını maharetle gerçekleştiren Rusya, Şam'daki yönetimin değişmemesi, Doğu Akdeniz'de bir hava ve bir kara üssüne sahip olmak, savaş sırasında deneyerek "pazara sunduğu" sofistike silahlarla edindiği -başta TC olmak üzere- müşteriler ve ekonomik kazanımlar nedeniyle elini daha fazla güçlendirmiş görünüyor.

Ortaya çıkan tablo, Birinci Dünya Savaşı sonrası Irak sınırında İngiltere, Suriye sınırında Fransa'nın egemen olmasına benzer bir şekilde Irak'ta ABD, Suriye'de de Rusya'yı belirginleştiriyor. Quentin Tarantino'nun Rezervuar Köpekleri filmindeki, "Meksika Açmazı" adı da verilen herkesin silahları birbirine doğrulttuğu sahneyi çağırıyor. Şimdi, eller tetikten çekilmeden gelecek anlaşma salonunda "devletlerin barışı mı" hayata geçecek, yoksa o sahnede olduğu gibi zaten her yer kan gölü olmuşken, tekrar tetiklere mi basılacak sorusu önümüzde duruyor.

Dünya İsyanda

Merve Arkun

markun@meydan.org

Yeni Bir İsyan Dalgası mı?

Bundan yedi yıl önce ABD'de başlayan bir eylem tüm Batılı dünyaya yayılmış, varolan gidişattan rahatsızlık duyan tüm kesimler anti-kapitalist, anti-otoriter söylemlerle sokaklara çıkmış demokrasi ve daha adil bir dünya taleplerini dile getirmişlerdi. İrlanda'dan İspanya'ya; İngiltere'den Yunanistan'a başarılı sokak mobilizasyonlarıyla özellikle ekonomik sıkıntılara dikkat çekilebilmiş, hatta bazı yerlerde bu sokak mobilizasyonları parti benzeri oluşumlara dönüşmüştü. Sonraki süreçte bu oluşumlar, sistem içinde varlığını parlamenter mekanizma içerisinde sürdürübilmiş ve en başında karşı çıktığı tüm değerleri yaratan mekanizmanın bir parçası olmuştu.

"Occupy" furyasını Arap Baharı izledi. Tunus, Mısır, Libya, Yemen ve Suriye... Batılı formatlarına benzemeksizin büyük toplumsal kırılmalar, siyasal değişimler yaşandı. Kısa süre içerisinde hükümetler devrildi, yerlerine yenileri kuruldu. Sonra yenileri yıkıldı, eskileri geri geldi. Büyük savaşlar ve yıkımlar gerçekleşti. Sınırlar yeniden çizilirken, özellikle Ortadoğu coğrafyasındaki siyasal dengeler altüst oldu. Bahar süreçleri yeni otoriter figürler ve baskıcı rejimlerle hareketliliğini tamamlayarak; var olan siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunlara daha büyüklerini ekledi.

Daha bu ikinci dalganın etkilerini özellikle Ortadoğu coğrafyasına yaşayanlar olarak yoğun bir şekilde hissederken, temmuz ayında başlayan ama özellikle eylül sonunda yo-

ğunlaşan ve dünyanın farklı coğrafyalarındaki yeni bir isyan dalgasına tanıklık etmekteyiz.

Hong Kong'tan Şili'ye uzanan bu toplumsal hareketliliği anlamak oldukça önemli. Ancak bir yandan da bu hareketleri birbiriyle ilişkilendirmek ya da aynı neden-sonuç ilişkilerinin parçası gibi okumakta aceleci olmamak gerekir.

Yine de tüm bu coğrafyalarda olan bitenin var olan otoriter yapılaraya karşı, bu yapıların ekonomik yozlaşmışlıklarından kurtulmaya karşı bir çaba olduğunu söylemek fazladan anlam yüklemek anlamına gelmeyecektir.

Özgürlüğün üzerindeki her baskı, karşısında halkların isyanını bulmuştur, bulacaktır.

Hong Kong

Hong Kong'taki eylemler, aslında geçtiğimiz sene başlamış, özellikle Temmuz ayında Hong Kong'un farklı bölgelerine yayılmıştı. Eylemlerin bu denli yoğunlaşmasına neden olan uygulama, Hong Kong yönetiminin Çin'in idaresine daha fazla girmesinin somut bir örneği olarak, "suçluların iadesi"ne ilişkin yasaydı. Yasaya göre, statü olarak Çin Devleti'nin alt bir organı gibi hareket eden Hong Kong yönetimi suçluları Çin'e iade edecekti.

Bu durum özellikle Hong Kong ve dolayısıyla Çin yönetimine muhalif çizgide yer alan siyasileri hedef alıyordu. Mevzubahis tasarısı bu şekilde genişletilmeye müsaitti.

Yoğunluğu genç insanlardan oluşan eylemciler, Hong Kong'un farklı yerlerinde eylemlerini sürdürdüler. Çin devletinin ve Hong Kong yönetiminin sert uyarılarına rağmen, inatçı direniş, hem Çin'i hem de Hong Kong yönetimini geri adım attırıp sayısı çekmesini sağladı.

Eylemlerde 2 binin üstünde insan yararlanırken, 2500'ün üzerinde kişi gözaltına alındı.

Şili

Metro ücretlerine yapılan zamlar sonrasında başlayan eylemler, başkent Santiago'dan diğer şehirlere giderek artan bir şekilde sızdı. Ekim ortasında başlayan eylemlerde metro istasyonu işgallerinden istasyonların yakılmasına geniş yelpazede eylemler gerçekleşmekte. Temel tüketim maddelerine yapılan zamlar ve üretimdeki tekeller, özellikle polis teşkilatının karıştığı yolsuzluklar, uzun çalışma saatleri ve pahalı kiralar insanların sokaklara dökülme nedeni olarak görülüyor. Eylemcilere yönelik şiddet, eylemlerin daha geniş kesimlerce sahiplenilmesine olanak veriyor.

Eylemcilerin sayısı milyonlarla belirtilirken, özellikle gecekondu mahallelerinde eylemler yoğunlaşıyor. Eylemlerin ilk gününde OHAL ilan eden Şili Devlet Başkanı Pinera, yaptığı ilk açıklamada eylemcileri "düşman" olarak tanımlamıştı. OHAL'e ve sokağa çıkma yasaklarına rağmen halk sokaklara çıkmaya devam etti. Şu ana kadar 20'ye yakın ölüm 300 yaralanma vakası ve 500 ün üstünde tutuklanma yaşanmasına rağmen

Batılı medyanın olan bitene kayıtsız kaldığı görünüyor.

Endonezya

1960'larda yaklaşık 1 milyon komünistin katledilerek toplu mezarlara atılmasından bu yana, Endonezya'daki en kalabalık gösterilerden biri olan eylemler Eylül ayının sonlarından bu yana sürüyor. Sağcı ve otoriter devlet başkanı Joko Widodo'nun yolsuzlukları, evlilik dışı birliktelik, eşcinsel ilişki, tıbbi zorunluluk dışında kürtaj ve devlet başkanına hakaret gibi eylemlerin suç kapsamına alınmasını öngören yasa değişiklikleri üzerine öğrenciler parlamento binasının önünde toplanmıştı.

Cakarta'da başlayan eylemler, birçok şehir merkezine yayıldı. Eylemlere sendikaların destek vermesiyle, eylemler büyüdü. Devlet başkanının eylemcilerin hiçbir talebinin karşılanmayacağı, aksine güç kullanılarak bastırılacağı söylemi sonucu çatışmalar her geçen gün artmakta.

Haiti

Dünya genelindeki toplumsal isyanlardan biri de Haiti'de yaşanıyor. Temmuz başından bu yana süren, halkın Devlet Başkanı Jovenel Moise'nin istifası talebiyle sokaklara çıktığı süreç, Moise'nin yolsuzluklarına karşı başlamıştı.

Haiti'de devlet başkanı Jovenel Moise ve çevresinin Venezuela'yla yapılan Petrocaribe programından gelen yardım paralarını iç ettiğinin açığa çıkması üzerine eylemler başlamış; öğrenciden, işsize, esnafa ge-

niş bir tabana yayılmıştı. Haiti'deki işçi sendikaları da ülke çapında genel grevle eylemlere destek verdi.

Mısır

20 Eylül'de başlayan Sisi karşıtı eylemler, İspanya'da sürgünde yaşayan Muhammed Ali adlı müteahhitin sosyal medyadan yaydığı yolsuzluk videolarıyla başlamıştı. Halk, Sisi'nin istifası talebiyle sokaklara çıktı.

Eylemlerin hemen sonrasında aralarında öğrenciler, avukatlar, insan hakları savunucuları ve gazetecilerin bulunduğu muhalif kesimlere yönelik saldırı başladı. Batının görmezden geldiği eylemlerde 3 bine yakın kişi eylemlere katıldıkları gerekçesiyle tutuklandı.

Ekvador

Eylemler, sol popülist başkan Correa'nın 6 yıl başkan yardımcılığını yapan Lenin Moreno'nun IMF'yle yaptığı anlaşma çerçevesinde, 1 Ekim'de kemer sıkma paketini kararnameyle geçirmesiyle başladı. Bu paket, akaryakıtta devlet sübvansiyonlarını kaldırarak benzin fiyatlarını tamamen serbest bırakıyordu. Kararname sonucunda, dizel benzinin fiyatı hemen iki katına çıktı, normal benzinin fiyatı ise %30 arttı. Bu artış, bütün diğer fiyatlarda hızlı artışlara yol açtı. Kemer sıkma paketinin iptal edilmesi için 3 Ekim'de başlayan protestolar kısa sürede birçok sektörde grevler, eylem ve yürüyüşlerle bir isyana dönüştü. Moreno protestolardan korunmak için hükümetini başkent Quito'dan Guayaquil'e taşıdı. Sekiz kişinin yaşamını yitirdiği eylemler sonucunda Moreno, 14 Ekim itibarıyla kemer sıkma paketini geri almayı kabul etti.

Azerbaycan

Düşük ücretleri, yolsuzluğu ve siyasi baskıları protesto etmek için 17 Ekim'de sokağa çıkan eylemciler büyük bir polis şiddetiyle bastırıldı. Göstericilere destek vermek isteyen muhalefet partililer, polis tarafından gözaltına alındı. 2011'de şiddetle bastırılan büyük eylemler sonrasında ülkede yaşanan ilk önemli eylem buydu.

Katalonya

Katalonya'nın tek taraflı olarak İspanya'dan bağımsızlık ilan etmesinden sonra yaşananlar, 14 Ekim'de başka bir boyuta ulaştı. Referandumda öne çıkan 9 Katalan siyasetçinin İspanyol Anayasa Mahkemesi'nde cezaya çarptırılması eylemlerin ana sebebiydi. Eylemler genel grev ve sivil itaatsizlik kampanyalarıyla bölge çapında bir isyana dönüştü. 500 binin üzerinde protestocunun katıldığı eylemlerde 20'si ağır 576 eylemci yaralandı. Katalonya'da bağımsızlık şiarıyla sokağa çıkanlara karşı bağımsızlık istemeyenler de sokağa çıkıyor.

Irak

Ekim başında başlayan eylemlerde şu ana kadar 300'den fazla kişinin katledildiği, 8 bin kişinin de yaralandığı biliniyor. Başbakanın istifası talebiyle başlayan eylemlerde 50'den fazla devlet binası ateşe verildi. Eylemcilerin çoğunluğu Şii'lerden oluşsa da eylemlerde İran'ın Irak'tan elini çekmesi talebi dillendiriliyor.

Lübnan'da Halk Düzenin Değişmesini İstiyor

Lea Khalil

Çeviri: Ahmet Soykarci

Lübnan'da yüz binlerce insanın rejimin yıkılması için çağrıda bulunduğu 17 Ekim'de başlayan eylemler devam ediyor.

LiHaqqi adlı siyasi oluşumun çağrısıyla sokağa çıkanlar, Bakanlar Kurulu tarafından yapılan Whatsapp vergileri dahil olmak üzere, benzin ve tütün fiyatlarına eklenen ve artan KDV gibi vergilere karşı sokak eylemleri yapmaya başladılar.

Hükümetin Whatsapp'a uyguladığı vergiyi geri çekmesine rağmen süren eylemler, yıllardır kronikleşen ekonomik krize karşı, daha iyi yaşam koşulları ve yolsuzlukların sona ermesi talebiyle her yere yayıldı.

Eylemlerde halen yakın coğrafyalar da dahil olmak üzere, dünyanın farklı bölgelerinde süren direnişlere dayanışma gösteren pankartlar da açıldı. Benzer şekilde, Suriye, Filistin ve Mısır'da da Lübnan'daki direnişçilere selam gönderen eylemler yapıldı.

Dört gün içinde direnişçilerin sayısı tüm Lübnan'da iki milyonu aştı. Böylesi büyük katılımlı bir eylem Lübnan'da ilk defa oluyordu. Cumhurbaşkanı, meclis başkanı, parlamento üyelikleri ve başbakanlık makamlarının, dini ve mezhepsel dengeler gözetilerek dağılımının yapıldığı Lübnan'da uzunca bir süre hükümet kurulamaması sonrası geçtiğimiz Şubat ayında iktidara gelen Saad Hariri'nin ulusal birlik hükümetine karşı en ciddi meydan okuma bu oldu.

Eylemlerde ana yolların çoğu yanan lastiklerle kapatıldı. 21 Ekim'de yapılan çağrıyla eylemlerin ve genel grevin sürdürülmesi kararı alındı. Genel grev çağrısı ise beklenenin aksine sendikalar tarafından değil, sokak eylemlerini yönlendiren direnişçilerce sosyal medya üzerinden yapıldı.

Geçtiğimiz birkaç yılda Lübnan'da halkın farklı kesimleri farklı bölgelerden alternatif medya kanalları yaratmaya çok fazla enerji harcadılar. Bu medya kanalları eylemlerin örgütlenmesinde önemli bir rol oynadı. Alternatif medya kanallarının kullanılması ana akım medya tarafından verilen haberlerin güvenilirliğinin sorgulanmasına ve bu haberlerin bazı partiler tarafından finanse edildiğinin anlaşılmasına ya da medyayı daha şeffaf olmaya zorluyor.

Üniversitelerde akademisyen ve öğrencilerden, greve katıldığı için tacize uğrayan ve işten atılan işçilerin savunmasını üstlenen avukatlara dek, eylemlere halkın desteği söz konusuydu. Bununla birlikte Hariri yanlılarının güçlü olduğu Sünni ve Hizbullah etkisindeki, Lübnan'ın güney bölgelerinde de eylemlere katılım dikkat çekiciydi.

Yanan lastikler nedeniyle kapatılan yollardan alternatif yollara geçmeleri için insanlara ücretsiz motosiklet servisleri yapıldı, ana ar-

terler kapalı olduğundan, direnişçiler havaalanından insanları motosikletleriyle aldılar. Tüm bunlar toplumda dayanışma duygusunun güçlenmesini sağladı.

Öteyandan Roumieh ve Zahle Hapishaneleri'nde sokak eylemlerini desteklemek için ayaklanmalar olduğu öğrenildi. Eylemlerin caydırıcı etkisiyle Başbakan Saad el Hariri kabinesine ekonomik krize çözüm bulmak için 72 saat verdiğini söyledi. 72 saat sonra yeni bir vergi içermeyen ve bakanların maaşının %50 oranında düşürüldüğünü, iletişim sektöründe 2020 yılında yeni bir zam içermeyen bir plan açıkladı.

Ancak eylemlerini sürdüren halk bu planı reddederek, sokakları terk etmeyeceğini duyurdu. Eylemcilere, devletin kolluk güçlerinin yanı sıra Hizbullah milislerinin de saldırılarının olduğu biliniyor.

29 Ekim'de Hariri, halkın taleplerine cevap veremediği için istifa etti. Direnişçiler kutlamalar yaptı ama daha fazla taleple sokakta kalmaya devam ettiler. Hizbullah lideri Hasan Nasrallah direnişçileri ülkeyi kaos ve ekonomik dengesizliğin eşiğine getirmekle suçladı. Hizbullah'la birlikte 8 Mart İttifakı'ndan olan Cumhurbaşkanı Michel Aun'un bu istifada karar verici olacağını söyleyen Nasrallah, eylemlerde sık sık atılan "Halk bu düzenin değişmesini istiyor" sloganına atıfta bulunarak bu düzenin sona ermeyeceğini söyledi ve ülkede 1975-1990 arası yaşanan savaşı işaret edip üstü kapalı bir tehdit konuşması yaptı.

18 Ekim gecesi ordu çevik kuvvet polisini eylemleri bastırmak için görevlendirip sahaya indirdi. Resmi rakamlara göre 70 kişi gözaltına alındı ama eylemciler bu rakamın 300 civarında olduğunu söylüyor. Bazı direnişçiler bir gece gözaltında tutulduktan sonra Beyrut'taki Helou Polis Karakolu'ndan serbest bırakıldı. Gözaltına alınanların darp edildiği görüldü.

Parlamento sözcüsü Nabih Berri'nin Şii AMAL (Afwaj Al-Muqawama Al-Lubnaniyya-Lübnan Direniş Tugayı) Hareketi'ne bağlı milisler Sour ve Nabatiyeh'de insanlara bıçak ve demir joplara ve bazen gerçek mermilerle saldırdı. Beyrut'ta bir kişinin bu milislerin saldırısında kalbinden vurularak öldürüldüğü rapor edildi. AMAL ve Hizbullah bayraklarını taşıyan milis çetelerinin konvoyları Beyrut'ta halkı terörize etmeyi denedi ama başaramadı. Eylemcilerin çadırlarını yakıp yıkmaya kapatılan yolları açmaya çalıştılar ama güçlü bir direnişle karşılaştılar.

Lübnan'da mücadele hala devam ediyor ve güçleniyor. Bankaların karına uygulanan vergiler, doğrudan olmayan vergilerin ve artan vergilerin azaltılması, politikacıları ve bakanları son 30 yıl boyunca hesap verebilir kılmak için bağımsız bir hukuk sistemi, kamusal alanların özelleştirilmesi problemi, kamusal paranın çalınmasının ve yolsuzluğun önlenmesi halen acil talepler arasında.

Hayırseverliğin Sektör Hali Üçüncü Sektör Vakfı

Selahattin Hantal

Dayanışmanın en önemli topluluk değerlerinden biri olduğu sınıfsız toplumlardan sınıflı toplumlara geçişle birlikte yönetici sınıflar toplumsal değerlere de müdahale etmişler, kendi çıkarlarını gözeterek bu değerleri bozmaya çalışmışlardır.

Filantropizm: Bir Kurtarıcı Olarak Hayırseverlik

İktidarların bozmaya çalıştıkları değerlerin başında "dayanışma" gelmektedir. Günümüz dünyasında kendi yarattıkları sistemin sonuçları olan sefalet, açlık ve muhtaçlık problemlerinin çözümü için bugün en çok yükselttikleri yöntemlerden biri hayırseverlik/ iyilikseverlik/ yardımseverlik olgusundan beslenen ve literatürde filantropizm olarak tanımlanan "profesyonel bağışçılık"tır. Filantropi; bir kişinin zamanını, yeteneğini, uzmanlığını veya varlıklarını, toplumsal faydayı gözeterek gönüllü olarak sunması olarak tanımlanmaktadır. Filantropistler genel olarak bağışçılık faaliyetleriyle sistemin adaletsizlikler yarattığı alanlarda onarma faaliyetleri yürütürler. En temel çelişkileri ise adaletsizliği çözmek için adres gösterdiklerinin bu adaletsizliğin kaynağında yer almasıdır. "Değişim İçin Bağış" gibi sloganlar ile dünyanın değiştirilmesine herkes tarafından küçük bir katkı payı bırakılmasına yönelik duygusal köklerden

beslenen reklam kampanyaları yürütürler. Fakat kampanyalarda adaletsizliğin en büyük mimarlarından olan ayrıcalıklı zengin azınlıkların servetlerinden "bağışladıkları" payların küçüklüğü konuşulmaz. Konuşulmaz çünkü, kampanyaların büyük bir kısmı zaten, bahsini ettiğimiz ayrıcalıklı kapitalistler tarafından doğrudan yahut vakıfları aracılığıyla dolaylı olarak desteklenmektedir.

Filantropi, toplumsal bir değerden ziyade "zorunluluk" haline gelen bir ilişkidir. Bu yardımlaşmada veren tarafın her daim üstün durumunu koruyup olmasına dikkat ettiği görülür. Kişi kendini sönmüldürmez. Hiyerarşi her daim korunur. Dolayısıyla günümüz hayırseverliği toptan bir kurtuluşun şifresi değil, güncel problemlere aktarılan yardım kırıntıdır. Keza hayırseverlik faaliyetlerinin büyük kampanyalarla sürdürülüyor olması esasında yardım kampanyası yapılan meselede sorumluluğu olan aktörlerin sorumluluklarını ve etkisini gizlemektedir. Böylece genel olarak sistemin kusurları örtülmektedir, duygusal zeminden yükselen bir istismar ve Meydan Gazetesi'nin 4. sayısında yayınlanan "21. Yy'da Teslimiyet Teorileri Ve Pratikleri: Kapitalistlerin Hayırseverlik Kumpası"¹yazısında da bahsedilen "hayırsever sömürsü" söz konusudur.

Üçüncü Sektör: Kurumsallaşan Yardım

Sistemin yarattığı sorunların üzerine örtmek için yükselen "yardımlaşma" olgusu bugün birçok sivil toplum kuruluşu, dernek, vakıf vb. oluşumları yaratmıştır. Bunların arasında birbirinden farklı alanlarda faaliyet gösteren, birçok özel amaçlı oluşum vardır. Tüm bu oluşumlar esasında günümüzdeki ekonomik sistemin farklı bir alanını teşkil etmektedirler. Bu alan üçüncü sektördür. Üçüncü sektör özellikle kapitalizmin yeni bir biçimi olan neoliberal ekonomik sistemde sosyal refah devletine olan güvenin kaybedilmesiyle yükselişe geçen sivil toplumcu anlayışın bir sonucudur. Devlet ve özel sektörün dışında kalan sivil toplum kuruluşları, vakıflar, cemiyetler, platform vb. kuruluşların genel adıdır. Ayırt edici noktası sözde, insanların kâr amacı gütmeksizin bu kuruluşlara katılım sağlıyor olmalarıdır. Neoliberal ekonominin "sürdürülebilir" olacağını savunuların pek çoğu üçüncü sektörü -bölgesel ve küresel boyutlarda- ekonomilerin en önemli unsuru olarak görmektedir. Üçüncü sektörün, kar amacı gütmeyeceği; her iki sektörün (kamu ile özel sektör) de hassasiyetlerini gözeterek aralarındaki dengeyi koruyacağı ve gerçek toplumsal çıkarları gerçekleştirebileceği iddiaları üzerinden yükseltilmesine rağmen faaliyetlerinin

neoliberal iktisatçıların dilediği gibi kapitalist mantıkla sürdürüldüğü apaçık ortadadır. Üçüncü sektöre yönelik eleştirilerin en büyüğü de buradan kaynaklanmaktadır. Üçüncü sektör, özellikle özel sektörü (ve onun anlayışını) toplumsal alanda örgütlemektedir, meşrulaştırmaktadır. Günümüzde üçüncü sektöre dahil olan birçok kuruluş milyonlarca dolarlık fon alışverişi yapmakta, birçok kuruluşta maaşlı çalışmaktadır ve hatta bu sektörde kariyer sahibi olmak gibi olgular söz konusudur. Bu alan bir istihdam sahasına dönüşmüştür. Dolayısıyla burada giderek istihdam sahası haline gelen sektör sınıfsız toplumlarda var olan denklemler arasındaki dayanışma ilişkisine değil, sektörleşen yardımseverlik ilişkisine dayanmaktadır. Ve yardımseverlik ilişkisinde yine sistemin şartlarının yarattığı "duygusal" motivasyonların söz konusu olduğu görülmektedir. Üçüncü sektörün yardımı ile toplumsal sorunların çözüleceği illüzyonu büyütülmektedir.

TÜSEV: Bir Bağış İllüzyonu

Yaşadığımız coğrafyada üçüncü sektörün kapitalist sistem içerisindeki rolünü örnekleyecek pek çok kuruluş vardır. Fakat bu konuda kavramın kendisine getirilen eleştirilerle örtüştüğünü anlatabilmek için bağışçılığın profesyonelleşmesi amacıyla

çalışmalar yürüten Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı'ndan özellikle söz etmek gerekir.

Vakıf 1993 yılında büyük kapitalist şirketlerle ilişkisi bilinen vakıf ve derneklerin bulunduğu 23 STK tarafından üçüncü sektörün yasal, mali ve işlevsel altyapısını geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

Türkiye'nin en zengin ailelerinin ve en büyük holdinglerinin vakıflarından pek çok kişinin bu vakfın mütevellil heyetinde boy gösterdiğini göz önünde tutmak önemlidir. Epey iddialı sloganları dillendiren isimlerin kimler olduğuna da bakabiliriz. Vakıfta son olarak yönetim kurulu başkanı Deniz Ataç (TEMA Yönetim Kurulu Başkanı) seçilmiştir. Vakfın yönetim kurulu ise şu şekildedir: Alparslan Tansuğ (ENKA Spor Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı), Bahadır Kaleağası (Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği), Candan Fetvacı (Aydın Doğan Vakfı), Erdal Yıldırım (Vehbi Koç Vakfı), Gün Han Başık (Kadir Has Vakfı), Hasan Süel (Türkiye Vodafone Vakfı), Nevgül Bilsel Safkan (Sabancı Vakfı), Öner Günçavdı (Elginkan Vakfı), Selim Güven (Anadolu Eğitim ve Sosyal Yardım Vakfı).

"Küçük Kaynaklarla Büyük Değişimler Yaratmak" sloganı ile "yardım etmek" istedikleri kesime yönelik gerçekleştirdikleri büyük sömürü ve kazandıkları büyük servetin topluma doğru olan geri dönüşünün "küçük" olacağını itiraf etmişlerdir. Kendilerinin büyük zenginliklerine rağmen ve aslında onları hiç kullanmadan, başka büyük patronlar, orta sınıflar ya da alt orta sınıflardan yoksullar için "küçük" bağış dilenmeye çalışmaktadırlar.

Var olan yoksulluğun "bağışçılık kültürü" ile, bağışlarla değişebileceğine inanarak ve inandırarak kendilerinin yarattığı ya da sürdürücüsü olduğu sömürü ve adaletsizlikler sistemini görünmez kılmaya çalışan vakfın, "Değişim İçin Bağış" adlı projesiyle neyi ne kadar değiştirebileceği büyük bir muğlaklık taşımaktadır. Burada vakıf tam da ismiyle müsemma bir biçimde davranarak sosyal değişimi, refahı gerçekleştiremeyen devletin yerine özel sektörün kontrolüyle sistemin sürdürülebilirliği için çalışmaktadır.

Bu vakfın mütevelliler listesinde yerini alan Sabancı Vakfı'nın, Ford, Rockefeller Brothers ve Robert Bosh vakıflarının da yer aldığı uluslararası bir vakıflar birliği olan Avrupa Vakıflar Merkezi'nin de yönetim kuruluna girmiş olması ise yöntemin kaynağı konusunda bizlere adres göstermektedir.

Türkiye'nin en zengin ailelerine ve holdinglerine ait olan vakıfların yöneticilerinin toplandığı, adeta üçüncü sektörün TÜSİAD'ı niteliğine sahip olan vakıf filantropizminin esasında günümüzde nasıl bir illüzyonu ifade ettiğini bizlere açıkça göstermektedir.

Bazı Veriler

İçişleri Bakanlığı verilerine göre 2013 yılında 27.905 olan dernek sayısı 2019 yılında 114.294'e ulaşmıştır.² Bu derneklerin birçoğu tabula derneği statüsündedir. Fakat yine de sayının ne kadar fazla olduğunu görmek bizim için önemlidir. Yine aynı kaynaktan aldığımız bilgiye göre 2014 yılında derneklerin gelir toplamı 8 milyar 837 milyon iken 2019 yılında bu sayı 22 milyar TL olmuştur. Bu derneklerde sırasıyla sayı olarak en çok mesleki dayanışma dernekleri, spor ve sporla ilgili dernekler, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren dernekler, eğitim araştırma dernekleri, kültür-sanat ve turizm dernekleri, insani yardım dernekleri gelmektedir. Bu sıralama bizlere, bahsedilen gelirlerin dayanışma ve yardımlaşmayla ilgili olan boyutuna dair bir fikir vermektedir. Elbette dernek halinde olan ve salt olarak dünyayı değiştirmeyi yahut kurtarmayı amaçlamaktan ziyade belli bir faaliyet alanını destekleyen kuruluşların varlığı mevcuttur. Dolayısıyla verilen sayılara bunların da dahil olduğunu ifade etmek gerekir. Bunların dışında "muhtaç" olanlara "yardım amaçlı" olarak kurulan derneklerin sayısının ve bu derneklerin gelirlerinin kısa bir süre içerisinde artmasının yanı sıra var olan toplumsal adaletsizliklerin de şiddetle devam ediyor oluşu, bize bu sektörün kime fayda getirdiğini sorgulamaktadır.

Sonuç

Günümüz kapitalist toplumunun çarpık yardımlaşma ağlarının bir tezahürü olarak yükselen hayırseverlik olgusu, yine kapitalistler tarafından bir kurtuluş yolu olarak gösterilmektedir. Öyledir ki kâr odaklı şirketleriyle toplumsal üretimi kontrol ve üretilenleri gasp etmeyi sürdüren bu kişiler kâr amacı gütmeksizin varlığını sürdürdüğünü iddia ettikleri yardım kuruluşlarını bir imaj paravanı olarak kullanmaktadırlar. Ayrıca bu kuruluşlar, kapitalistlerin sistemin içinde nasıl bir konumda olduklarına dair yükselcek olan mücadelenin önünü kapayarak apolitikliği öğütler koymaktadırlar. Nihayetinde dünyayı kurtarması beklenen hayırseverlik, kısa vadede işe yarar kazanımlardan çok uzun vadede sistemin şu andaki durumunu sürdürmeye yaramaktadır. Velhasıl üçüncü sektörün kapsamakta olduğu dernekleşmeler ve hayırseverlik faaliyetleri yeni bir iş sahası olarak sistemin çarklarından bir diğeri haline gelmiştir. En büyük marifeti devlet, özel sektör ve kendinin dahil olduğu üçgenin bozulmadığı alana kadar yükselme çabasıdır.

Kaynak

1) <https://meydan.org/gundem/2012/10/21-yyda-teslimiyet-te-orileri-ve-pratikleri-kapitalistlerin-hayirserverlik-kumpasi/>

2) <https://www.siviltoplum.gov.tr/dernekler-bilgi-sistemi-derbis-kullanici-sayisi>

Nobel'in Göremeyeceği Kapitalizmin Çözemeyeceği Şey Nedir?

Havva Kızılay

hkizilay@meydan.org

1833'te İsveç'te dünyaya gelen ve dönemin en bilinen kimyagerlerinden olan Alfred Nobel'in ünü, yaptığı sayısız deneye, deneyleri esnasında çıkan yangınlara, o yangınlarda kardeşi de dahil olmak üzere yaşamını yitiren insanlara; ama en çok da mucidi olduğu dinamite dayanıyordu. 1867 yılında icat ettiği dinamit ile Alfred Nobel'in ismi tarih boyunca unutulmayacak bir yere kazındı. İcat edildiği andan itibaren inşaat ve maden gibi sektörlerde ama en çok da savaşlarda kullanılan dinamit, yarattığı etkiyle de insanlık tarihinde yerini hızla edindi. Ancak Alfred Nobel'in icat ettiği dinamitten ve yaratabileceği etkilerden "pişmanlık duyduğu" da aynı tarihe not düşüldü. Kimi gazetelerin "ölüm taciri" olarak andığı Alfred Nobel'in vasiyeti, belki bu icat karşısında bir günah çıkarmaydı. Alfred Nobel, ölümünden sonra kendi adına bir vakıf kurulmasını istediğinden, 1895 yılında kurulan Nobel Vakfı edebiyat, barış, bilim gibi birçok alanda "en iyileri" seçmeye ve ödüllendirmeye başladı.

Nobel Ödülleri, 1940-1942 yılları arasında İkinci Dünya Savaşı nedeniyle verilememiş olsa da aynı dönemlerde Nobel Barış Ödülü'nün aday isimleri oldukça manidardı. 1935'te faşist Mussolini, 1939'da Hitler, 1945'te ve 1948'de ise Stalin Nobel Barış Ödülü'ne aday olarak gösterilmişti. Her bir isim, dönemlerinin katliam ve soykırımlarının mimarıyken; Nobel Barış Ödülü'nün aslında "barış"tan neyi anladığı sorusunu sormak kaçınılmazdı... Bu tarihlerden yıllar sonra 2009 yılında Nobel Barış Ödülü'nü alan Barack Obama'nın ödül töreni sırasında yaptığı konuşma, Nobel Vakfı'nın barıştan ne anladığını açıkça gösteriyordu. Ödülü alan Obama, Afganistan işgalini olumlarken, açıkça "savaşın bazen gerekli olduğunu" söylüyordu.

Nobel Ödülleri verildiği isimlerle, Nobel Vakfı sponsorluk aldığı silah şirketleriyle, Nobel Ödülü jürisi taciz gündemiyle henüz unutulmamışken; Nobel Ödülü'nün bu yıl ekonomi başlığında verildiği çalışma da konuşulmaya başlandı.

2019 Nobel Ekonomi Ödülü, "küresel yoksullukla mücadeledeki deneysel yaklaşımları" sebebiyle, Abhijit Banerjee, Esther Duflo ve Michael Kremer'e verildi. Bu üç isim, küresel yoksulluğa çareyi "deneysel yollarla" arıyor. Kontrollü deneyler yoluyla yoksulluğa, açlığa, hastalıklara ya da ekonomik adaletsizliklere çözümler üretilebileceğini belirten bu üçlünün çalışması, küresel yoksulluğa yeni bir çözüm önerisi olarak konuşuluyor.

Nobel Ekonomi Ödülü'nü alan üçlü, "yoksulların ne satın aldıkları, ne yedikleri, çocukların sağlığı konusunda ne yaptıkları, kaç çocuk sahibi oldukları" gibi başlıkları deneysel yöntemlerle inceliyor ve çözümleri de bu deneysel yöntemlerle arıyor. Ödülü alan isimlerden Esther Duflo "Yoksulluğa karşı önerilen radikal çözümler genellikle işe yaramıyor. Yoksulluğa son vermenin anahtarı elimizde değil. Ama elimizde bilimsel verilerle çözümler üretilebiliriz" diyor. Peki gerçekten Duflo'nun söylediği gibi, ekonomik adaletsizliklere "bilimsel verilerle" çözümler üretmek mümkün mü? Yaşadığımız yoksulluğun, açlığın, hastalıkların ve aslında tüm ekonomik adaletsizliklerin çaresini bilimle bulabilir miyiz?

Kapitalizm ekonomik adaletsizlikler sayesinde ayakta durabiliyor; Nobel Ödüllü çalışmalar bu adaletsizlikleri ortadan kaldırmaktan öte ancak adaletsizliklerin esas sebebinin görünmez kılınmasıyla işe yarayabilir. Zenginliğine zenginlik katanlar, doymak nedir bilmeyenler, başkalarını sömürdükçe ayakta kalabilenler, bu yoksulluğun ortadan kaldırılmasına elbette izin vermeyecektir. "Küresel yoksulluğa çözüm"ün aranacağı en son yer belki de onun varlık sebebi olan kapitalist sistemdir.

Belli ki Abhijit Banerjee, Esther Duflo ve Michael Kremer'in gözden kaçırdığı bir şey var. "Küresel yoksulluk sorunu"nun esas kaynağını, yani kapitalizmi ortadan kaldırmadıkça ne açlığa, ne hastalıklara, ne de yoksulluğa çare bulunabilir. Yapılacak hiçbir deneysel araştırma, yoksulluğu ortadan kaldıracak bir çözüm sunamayacaktır.

Çünkü yoksulluğa çözüm kapitalizmin içinden değil, kapitalizmi yıkmaktan geçer.

Kadınlar Kazanacak Devlet Kaybedecek

8 Mart 2011/Kadıköy

Şeyma Çopur

scopur@meydan.org

Coğrafyamızda, kadın mücadelesinin son iki yıldır yoğun şekilde gündemini tutan, kadın örgütlerinin eylemini ve söylemini yoğunlaştırdığı bir mesele var: Kadınların "kazanılmış hak"larına yönelik saldırılar. Daha açık ifade etmek gerekirse kadınların uzun zaman içerisinde mücadele ederek edindiği hukuki birçok "kazanım"ın devlet tarafından yok sayılması, yok edilme-ye çalışılması ve manipüle edilmesi.

Kadınların gündemini iki yıldır belirlediğini söylesek de kadınların haklarına yönelik saldırıların ve saldırılara yönelik mücadelenin iki seneden de önceye dayandığını hatırlamakta fayda var.

Yakın geçmişte, 2017'de, çocuklara yönelik cinsel şiddet kapsamında düzenlemeleri içeren TCK madde 103'ün değiştirilmesiyle ilgili öneri gündeme gelmişti. Bu değişim, cinsel şiddete uğrayan çocukların "rıza" yaşının 15'ten 12'ye düşürülmesini beraberinde getiriyordu. Yani önceden 15 yaş ve 15 yaş altında bir çocuğun kendi rızasıyla bir cinsel ilişkide bulunamayacağı; gerçekleşen her cinsel eylemin cinsel şiddet kapsamında değerlendirilmesi gerektiği ifade edilirken söz konusu maddenin değişimiyle 12- 15 yaş arasındaki çocukların uğradığı cinsel şiddetin aslında şiddet olmadığı, rıza sonucu

yaşandığı iddia edilebilecekti. Ancak değişim önerisi, öneri olarak kaldı. Farklı kesimlerden birçok kadının bir araya gelerek verdiği mücadele sonucunda değişiklik kabul edilmedi. Devlet geri adım atmak zorunda kaldı.

Tartışmanın yaşanmasının hemen ardından, 2018'de, aynı yasa farklı şekilde tekrar değiştirilmek istendi. Rıza yaşının düşürülmesi tekrar gündeme geldi. Bununla da kalmadı, gerçekleşen cinsel ilişkinin "cebir ve şiddet" içerip içermediğinin sorgulanması gerektiği söylenmeye başlandı. Ancak meclis kulislerinde yayılan öneriyi kadınların erkenden gündemine alması ve hızlıca tepki örgütlemesiyle devlet yine karşısında kadınları buldu, amacına ulaşamadı.

Dün Kadın Dostu, Bugün Kadın Düşmanı?

Kadınlara yönelik saldırılar devletin ataerkilliğinin bir yansıması, bir sonucuyken kadın haklarına yönelik saldırıların patlak vermesinin bir başka önemli sebebi de iktidarda bulunan partinin başından beri benimsediği kadın düşmanı politikalar. Kadınları eve kapatmanın, evlendirmenin, susturmanın türlü yollarına başvuran iktidar her fırsatta niyetini belli etti: Kadınları susturmak, itaat-

karlaştırmak ve aileye hapsedmek. Yani kadınları, tam da kendi terimleriyle, "muhafaza etmek".

Bunu yaparken ise plansız/ programsız bir düşmanlıkla değil; aksine stratejik ve ardışık hamleler ile hareket etti. Kadınlara yönelik her saldırının arka planını aylar öncesinden başlayan algı operasyonlarıyla destekledi. Böylece kadınları bölmenin, politikalarına taraftar toplamanın, oluşacak tepkiyi kontrol edebilmenin fırsatını yaratabilirdi.

İstanbul Sözleşmesi'ne yönelik başlayan saldırılar, yaşananların birbir örnekleri olarak görülebilir:

2014'te, Avrupa Konseyi Bakanlar Kurulu toplantısında imzaya açılan İstanbul Sözleşmesi, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin önlenmesini konu alan ve hukuki bağlayıcılığı bulunan ilk uluslararası belge sayılıyor. Ahmet Davutoğlu'nun Dışişleri Bakanı olduğu dönemde imzalanan bu sözleşme, yıllarca devletin gurur kaynağı olarak savunuldu. Sözleşmenin farklı ülkelerdeki uygulamalarının denetlenmesi için denetleme işleviyle GREVIO adında bir komisyon kuruldu. Kadın mücadelesinin içinde yer alan birçok avukat, akademisyen, milletvekili bu süreci yakından takip etti; meclisle görüşmeler gerçekleştirildi. Dolayısıyla

İstanbul Sözleşmesi devletin dış politikada yarattığı bir imaj, iç politikada ise başlattığı bir açılım stratejisi olmasının ötesine geçti, kadın mücadelesinin temel meselelerinden biri haline geldi. Öyle ki İstanbul Sözleşmesi'nin ardından kadınlara yönelik şiddet esas olarak hazırlanan 6284 sayılı kanun 5 maddeden oluşacakken kadınların çabasıyla 20 madde daha eklenerek 25 maddeyle yürürlüğe girdi.

Kanun yürürlüğe girdi girmesine ama İstanbul Sözleşmesi de 6284 sayılı kanun da kadınların yaşadığı şiddet engelleyemedi. Devlet sözleşmeyi imzaladı imzalamasına ama hiç uygulamadı. GREVIO, denetleme sonucunda yayınladığı raporda, "Türkiye'de uygulama eksikliği olduğunu" ortaya koydu ve devleti kadın hakları için göreve çağırdı. Ancak TC açısından hiçbir değişim söz konusu olmadı.

Bütün sürecin bir özeti olarak 2018'e gelindiğinde ise adeta öküzdü ortaklık bozuldu. Ortaklığı bozan ise dış ve iç politikası değişen devlet oldu.

Yukarıda bahsettiğimiz üzere öncelikle algı operasyonu başlatıldı. Devletin İstanbul Sözleşmesi üzerinden kadınların kazanımlarına yönelik başlattığı saldırının ilk adımıydı bu.

İstanbul Sözleşmesi'nin aile birliğini bozduğu, aile kurumunu yıktığı söylendi. Hatta "kadınları kocasız bıraktığı", mağdur ettiği savunuldu. İstanbul Sözleşmesi'ni savunanların ise asıl kadın düşmanı olduğu iddiası ortaya atıldı. Algı operasyonunu gerçekleştiren Yeni Şafak, Yeni Akit gibi gazetelerin yanı sıra bu konuda söz sahibi olarak görülen Sema Maraşlı gibi yazarlar ve eğitimciler de televizyon programlarına katılarak İstanbul Sözleşmesi'nin ve 6284 sayılı kanunun "zararlarını" anlattı.

Akit Tv'nin yayınında, "İstanbul Sözleşmesini İmzalayarak Aslında Neyi İmzalıyoruz?" başlığında konuşan Sema Maraşlı 6284 sayılı kanun ve bu kanunun dayanağını oluşturan İstanbul Sözleşmesi'nin kadınları öldürdüğünü savundu. Birçok erkeğin çocuklara cinsel şiddet uygulamadığı halde bu kanundan dolayı cinsel şiddet uygulayanlarla aynı hapisanede tutulduğunu, kadınların beyanını esas alan bu kanun yüzünden erkeklerin cinsel şiddet uygulamaya bile küçücük taciz olaylarından dolayı cezalandırıldığını ve evli olduğu erkek hapisanede kadınların kanlı gözyaşları içinde ağladığını söyleyen Maraşlı, aynı yayında "küçük yaşta evlendi diye hapisaneye tıkiyorlar" diyerek erkeklerin gerçekleştirdiği onca tacizi, cinsel şiddeti, katliamı meşrulaştırmaya çalıştı. Maraşlı sözlerine İstanbul Sözleşmesi'nin Batı'nın müslümanlar üzerinde bir oyunu olduğunu, müslüman ülkelerini kötü göstermek için bu sözleşmenin imzalatıldığını da ekledi.

İstanbul Sözleşmesi'ne yapılan saldırıyı aynı zamanda kadın mücadelesine yapılan bir saldırı olarak gören kadınlarsa "İstanbul Sözleşmesi Yaşatır" diyerek sözleşmeyi savunmayı sürdürdü. Kimi zaman polis tarafından kimi zaman Sema Maraşlı gibi kişiler tarafından hedef alınan kadınlar, seslerini daha çok kadına ulaştırmak için "hukuki kazanım"larını korumak için yola koyuldu.

Devletin Söz'üne Güven Olmaz!

Bu bölüme kadar devletin kadınlara yönelik saldırılarının bir bölümüne yer verdik. Saldırının sayısı ve boyutları yazılardan çok daha fazlası elbette. Ancak verilen örnekler iki sene içinde bardağı taşıran son damlalar olarak görüldüğünden önemliydi.

Peki bu bardak nasıl doldu?

Bu bardak, kadınların hayatında şiddetin münferit olarak yaşanmadığını, aslında her gün yüzlerce kadının erkek şiddetiyle yaşamak zorunda bırakıldığını görmemizle doldu.

Bu bardak, katledilen kadınların sayısının her gün artmasıyla doldu. Ve katillerin devlet tarafından ödüllendirilmesiyle.

Bu bardak, iş yerinde kadınların kadın oldukları için gördükleri baskı ve tacizle doldu.

Güvensiz sokaklarla, ulaşım araçlarıyla, ev içi şiddetle... Doldu, doldu bardak.

Kadınlar sabrettikçe, geçmesini bekledikçe, yaşadıklarına katlandıkça kadını daha da çok ezdi erk'ler. Hem erkekler hem de erk sahibi olan devletler.

Sonunda taşı bardak. Taştı taşmasına, yetti yetmesine... Ancak bitmedi, bu şekilde bitmez de.

Kadınların yaşamındaki şiddet, devletin imzalayacağı hiçbir sözleşmeyle sona ermez.

Yazıda da söylediğimiz gibi devlet, kadınlara verdiği sözü hiç tutmadı. İyi de madem tutmayacaktı bu sözü, İstanbul Sözleşmesi'ni kim için imzaladı? Kendisi için. Yani, kendi erk'ini korumak için. Sözleşmenin imzalandığı günden bugüne katledilen kadınların sayısı hiç azalmadı, üstelik arttı. Çünkü kadınlara sözde "söz" veren devlet, mahkeme salonlarında katil erkekleri korudu, yaşamını savunan kadınları ise cezalandırdı.

Tabii ki kadınlar mücadeleyi, sokağa çıkmayı, isyanı hep sürdürdü. Ancak bazen öfkeyle çıkılan sokaklarda kadınların sesi yükselirken bazen de devletin kadınları korumasını talep eden sesler yükseldi.

İşte sıkıntı da tam burada. Böylesi kadın düşmanı, böylesi ataerki bir mekanizma olan devlete "Bizi koru", "Bize verdiğin sözü tut" demek.

Kadınlar Kazanacak, Devlet Kaybedecek!

Kadın mücadelesi veren her birey ve her yapının kadını toplumun neresinde konumlandığı çok önemli. "Kadınlar korunsun" demek, devletten kadınların korunması için talepte bulunmak, kadını korunması gereken bir özne haline getirir ve edilgenleştirir.

Diğer yandan, olmaz ama, devlet her ne kadar "kadın dostu" politika da uygulasa erkekleri cezalandırsa da hatta idam da etse toplumdaki ataerki yok olmadıkça kadınların yaşadığı şiddet son bulmaz. "Gerekirse içeri girer, paşa paşa yatarım" diyerek katliam yapan erkekleri hatırlayalım. Devletin "koruma" kararına rağmen katledilen kadınları hatırlayalım. Hatırlayalım ki kadına yönelik şiddet devletlerin hüküm sürdüğü yüzyıllar içerisinde asla azalmadı ve artarak sürüyor.

Öyleyse, şimdilik bir kenara bırakalım "kazanılmış" hakları. Çünkü yazının bu kısmına kadar gördük ki devletin bize sunduğu "kazanımlar" birer illüzyondan ibaret. Kazanımların ardında bir "kayıp" var. Kadınların kaybettiği özgürlük var.

Her bir kadın birbirini bulduğunda, iki kadının birbiriyle kurduğu dayanışma ilişkisi büyüyüp başka kadınlara ulaştığında, kadınlar kendi yaşamlarından başlayarak ataerkiye karşı koyduğunda... Kazanacağız. Birken iki, ikiyken beş, onlarca, yüzlerce kadın, örgütleneceğiz... Bizi gelip şiddetten kurtaracak birisini beklemeden, kanunlara ve devlete sığınmadan, kadın dayanışmasına sarılarak kazanacağız. Ve biz kazanırsak devlet kaybedecek!

YALINAYAK

Trans Tutsak Buse'den Mektup

"24 yıldır tutsak bulunan trans kadın Buse Aydın'ın cinsiyet uyum ameliyatı Adalet Bakanlığı tarafından keyfi şekilde reddedilmiş; defalarca ölüm orucuna giren Buse, ameliyatın engellenmesine tepki olarak Ağustos ayında cinsel organını kesmişti. Gerçekleştirdiği eylemin ardından Metris Hapishanesi Rehabilitasyon Merkezi'ne sevk edilen Buse'nin bizlere ulaştırdığı mektubu yayınlıyoruz."

Merhaba,

Öncelikle size, tüm kadınlara ve Meydan Gazetesi ailesine en içten selam ve sevgilerimi sunuyorum. Umarım her anlamda durumlarınız iyidir.

Uzun ve zorlu bir süreci geride bırakmak üzereyim. Geçmişe dönüp yaşadıklarımı birkaç satırla, birkaç sayfa mektupla anlatabilmem mümkün olmadığı gibi ruhen ve bedenen o kadar yıprandım ki inanın yazmaya takatim de kalmadı.

Şu anda yolun sonuna gelmiş durumdayım. Ya istediğim kabul olacak ve bedenimdeki hapisaneden hemen şimdi kurtulacağım ya da sonum intihar olacak ve yaşamıma son vereceğim. Çünkü artık dayanacak gücüm, takatim kalmadı.

Evet, cezaevinde trans kadın olmak zordur. Ama hem trans kadın hem de siyasi mahpus olmak çok daha zordur. Bu konuda birçok somut örnek de verebilirim.

Diren ile beraberken Deniz ile mektuplaştık. Esra ile de mektuplaşıyorum. Hem merhabalaşmak, tanışmak için hem de geçiş sürecindeki deneyimlerimden faydalanmak için iletişime geçtik. Esra ile benim raporlarımız aynıdır. Öğrendiğim kadarıyla Deniz'inkilerle de aynı. Ama Deniz'in ameliyatı yapıldı. Esra'nın bakanlık zorlaştırdıysa da yapıldı. Ama bakanlık Deniz'den ve Esra'dan istemediği raporları benden istiyor.

Geçmişte hem ruhsal hem de bedensel olarak ameliyatımın hayati öneme haiz olup olmadığına, hayati öneme haiz olsa bile, ameliyat gerekip gerekmediğine dair rapor istendi. Önceden planlanmış olarak, hiç sağlık kuruluna çıkarılmadan, hiç kurul doktorlarıyla konuşulmadan sağlık kurulu raporu düzenlendi ve ameliyatım engellendi.

Bunun üzerine defalarca ölüm orucuna girdim. Son ölüm orucunda beden sağlığım hasar aldı. Avukatlarıma ve dışarıdaki mücadeleye inandığım, güvendiğim için ve bu konuda avukatlarım beni ikna ettiği için ölüm orucunu bıraktım. Beden sağlığım böylelikle düzeldi. Bunca çabaya rağmen sonuç alamayınca ben de tekrar ölüm orucuna girmemek için (çünkü ölüm orucuna girdiğimde beden sağlığım hasar alsaydı ve ameliyatım zorlaşsaydı intihar ederdim) jiletle cinsel organımı kestim, tuvalete attım ve sifonu çektim.

Beni Metris R Tipi Rehabilitasyon Merkezi'ne yatırdılar. Ameliyatın "hayati öneme haiz olup olmadığına, aciliyet gerektirip gerektirmediğine" dair rapor düzenlenecek. Samatya Hastanesi'ne gittim. Üroloji bölümü hiç muayene yapmadı, ilgilenmedi. "İlk defa bir transeksüelle karşılaşıyorum" dedi ve dosyaya hiç de iyi olmayan bir not yazmış. Plastik cerrahi muayenemi yaptı ve konuşulandan duyduğum kadarıyla "hayati öneme haizdir" demiş. Beni çapa hastanesine mikro cerrahiye sevk ettiler. Sonuç olarak Çapaya gideceğim ve rapor çıkacak. Kurtulacak mıyım, ölecek miyim yakında göreceğiz.

Dışarıda arkadaşlarımdan istediğim şey, ben intihar etmek mecburiyetinde kalmak istemiyorum. Bunun için bedenimdeki hapisaneden acilen kurtulmak mecburiyetindeyim. Sesimi duysunlar istiyorum. Kendinize çok iyi bakın, sevgilerimle.

Bizi kapatıp "suçlu" ilan ettikleri; bize şiddet uygulayan, bizi katledenleri ödüllendirdikleri adalete inanmıyoruz!

Yaşamını savunan kadınların hapisaneyeye kapatılmasını kabul etmiyoruz. Name, Çilem ve Yasemin gibi, ölmek için öldüren kadınlar devletin adaletiyle değil kadınların dayanışmasıyla özgürleşecek.

Kadınlar Aileye Kapatılmayacak, Kapatılacaksa Aile Ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kapatılsın!

Aile, erkek için iktidarını sağlamlaştırdığı bir değer, kadın içinse erkeğin iktidarına itaati şart kılan bir hücredir. Evlilik diyerek soyu erkek olana bağlanan da, erkeğin mülkiyetine geçmek zorunda bırakılan da, ailenin devamlılığını sağlamak için sabırlı davranması gereken de kadındır. Çocuklara iyi bir anne, erkeğe iyi bir eş olmak zorunda kalan, ailenin "namusu" sayılan yine kadındır. Erkek içinse "ailenin direğidir" derler. Ailede sözü herkese geçendir, kuralları koyandır, ailenin namusundan sorumlu olandır.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ise, adı üstünde biz kadınlara "Aile kur, biz senin toplumdaki rolüne aile çatısı altında karar veririz." diyor. Yani devlet, politikalarıyla benliğini yok saydığı kadınları aile kurmaya şartlarken "Çıkarlarını ancak aile içinde korurum." diyor. Kaç çocuk yapacağımız da onun konusu, bir kadın olarak nasıl davranacağımız da.

Evli olduğu erkek tarafından yakılarak katledilen Güllü var ya... 12 gün boyunca kaldırıldığı hastanede yaşama tutunan, sonrasında yitirdiğimiz Güllü...

İşte o Güllü, bizim isyanımızdır. O Güllü, Güllü gibi yakılarak katledilen kadınların ardından hissettiğimiz öfkedir. Devletin bakanlıklarını yıkacak inancımızdır Güllü.

Erkekliğin sürekliliğini sağlayan bir kurum olan aileye hizmet etmek zorunda değiliz. Kadınları çocuklara bakıcı ve evine sorumlu kılan ataerkiyi bir öğreti haline getiren aileye kapatılmayı kabul etmiyoruz!

Cinayetleri değil boşanmaları önleyen, daima erkeği güvence altına alırken kadınları şiddete ve işkenceye terk eden, katliamlara zemin hazırlayan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na en güzel cevabımız onu kapatmak olacaktır.

Kadın Düşmanı Söylemlerle Kadını Görünmez Kılan Medya Kanalları Kapatılsın!

Erkeğin tarafında, erkekliğin varlığını sürdüren medya kanalları kapatılsın! Medyaya servis edilen haberlerde kadınları yardıma muhtaç, erkekleri düzen bekçisi kılan haber diliniz bitsin.

Saldırıya uğruyoruz, haberlere göre ya giydüğümüz etekten ya sürdüğümüz rujdan. Katlediliyoruz, haberlere göre erkekler de bir anlık sinir kurbanı, boşanma mağduru. "Olağan budur" dilini sindirip, susup, sessizce oturup izlememizi yani sadece seyirci kalmamızı istiyorlar. Gözler kör ve kulaklar sağır ediliyor "sıra bana ne zaman gelecek" korkusuyla sadece beklememizi istiyorlar. Her an büyüyen korku yük gibi binse de sırtımıza altında kalacağımızı bildiğimiz halde taşımamızı istiyorlar.

8 Mart'a yaklaşırken bu kez markaların, reklamların vazgeçilmezi oluyoruz, 8 Mart'ta eyleme çıktığımızda gazete manşetlerinde "marjinal". 9 Mart'ta 3. sayfa haberlerinde "mağdur" oluyoruz.

Parti liderlerinin çıktığı kürsülerde "Karı mıdır kız mıdır, bilemem." diyerek aşağıladığı; "Kadınları erkekli yaşıyorlar." diyerek hedef göster-

dikleri de yine biz oluyoruz.

28 Mayıs tarihinde Ankara'da bir plazada cinsel işkenceye uğrayan, plazanın 20. katından atılarak katledilen Şule Çet hakkında "Ölmeden Önce Son Anları" isimli karalama videosunu iştahı kabarak medyaya servis eden, kadın davalarında basın açıklamalarının değil feryatların, üzüntülerin peşinde olan kameralar uzak dursun bizden!

Hande Kader katledilmeden önce "Çekiyor-sunuz ama yayınlamıyorsunuz!" demişti ya kameralara... İşte o Hande bizim isyanımızdır. O Hande, kameraların asla çekmediği televizyonların asla yayınlamadığı öfkemizdir!

Kadınların yaşadığı şiddetin üstünü kapatan, kadın düşmanlığını yükselten tüm medya kanalları kapatılsın!

Tahrik, Kıskançlık, Namus... Erkeğin Şiddete Bahanesi Çok, Kadınlar Bedenini Kapatmayacak!

Kadının bedeni, yasaklanmış kadına. Dinlerin buyruğuyla da, ataerkil toplumun baskısıyla da kapanmak öğütlenmiş kadına. Erkek görmesin, tahrik olmasın; kadının "iffet"ine zeval gelmesin diye. Erkek her yerde sergilemiş bedenini oysa. "Malı meydana derler ya" o hesap işte erkeğinki. Kadın için kapatılan, erkek için açılmış.

Kadının giydiği şort, erkeğin şiddetinin de bahanesi olmuş. Kadının ne giyeceğine bile karar veremediği bu ataerkil sistemde bedenini açan kadının uğradığı tecavüz de "kader" olmuş.

Ataerkinin süregeldiği toplumlarda kadın bedenine uygulanan ritüellerle kadın işkenceye tabi tutulmuş. Kadın sünnetiyle, zorla yedirmeye, tecritle utandırılmış kendi bedeninden.

Böyle olmaz, böyle gelmişse böyle gidemez kadınlar için. Üzerimize geçirdikleri her kıyafet, giydiklerimizi bahane ederek bedenimize uzanan her el, bedenimiz üzerinden yapılan her politika bizi bulduğumuz bedenden uzaklaştırıyor; bedenlerimize hapsoluyor, kapatılıyor.

Şort giydiği için bindiği otobüste şiddete uğrayan Melisa vardı ya... Melisa'ya saldıran erkek, "Ramazan'da böyle giyinmeye utanmıyor musun?" diyerek saldırmıştı Melisa'ya.. İşte o Melisa, bizim isyanımızdır. O Melisa, Melisa gibi bedeni kapatılmaya çalışan her kadının öfkesidir. Bedenimize müdahale eden ataerkiyi parçaladığımız güçtür.

Biz kadınlar bedenlerimizden utanmayacağız, kimse görmesin diye düşünerek bedenimizi saklamayacağız. Erkeklerin değer yargısıyla, saldırganlıklarıyla, zihniyetleriyle kapatılmayacağız!

Kadınlar Kapatılmayacak! Ataerki, Devlet ve Kapitalizm Yıkılacak!

"...iyi talepler olabilir ama gerçek özgürleşme ne sandıkta ne de mahkemede başlar; kadının ruhunda başlar." diyordu yoldaşımız Emma Goldman. Kadınların özgürlüğünün ancak kadınların mücadelesiyle kazanılacağına inanıyor ve devletin bu özgürlüğü kadınlara vermeyeceğini biliyordu. Emma, kadınların kendi özgürlüklerini devletten sökerek alacağına güveniyordu. Bizler de devletten hiçbir şey talep etmiyoruz. Devletin köklerine kadar saplanmış olan ataerkiyi görüyor ve onu yok etmeyi istiyoruz. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü'nde tüm kadınları örgütlenmeye, mücadeleye, kapatıldığımız hücrelerden sokaklara taşarak özgürlüğümüzü almaya çağırıyoruz!

Anarşist Kadınlar

Emine Bulut'u Katleden Erkeğe

Müebbet

Boşandığı Emine Bulut'u kızının önünde katleden Fedai Varan'ın yargılandığı davanın ilk duruşması Kırıkkale 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Duruşma saatinden önce farklı şehirlerden bir araya gelen birçok kadın, hem Emine Bulut için hem de katledilen diğer kadınlar için basın açıklaması gerçekleştirdi.

Savcı, katil Fedai Bulut'a "canavarca, kasten öldürme suçu"ndan dolayı ağırlaştırılmış müebbet cezası talep ederken Emine Bulut'un tahrik edici hiç bir eyleminin bulunmaması nedeniyle haksız tahrik indiriminin ve olayın işleniş biçiminden dolayı takdiri indirimin uygulanmamasını istedi. Katilin tutukluluk hali devam ederken bir sonraki duruşma 21 Ekim'e ertelendi.

Şule Çet İçin Adalet

Şule Çet, 28 Mayıs tarihinde Ankara'da bulunan bir plazada yanında çalıştığı Çağatay Aksu'nun cinsel şiddete uğradıktan sonra plazanın 20'nci katından atılarak katledilmişti.

Ankara 31. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 16 Ekim'de görülen 4. duruşmayı ise çok sayıda kadın takip etti. Polis duruşma salonunun önünü kapatırken çok sayıda kişi de yer olmadığı gerekçesiyle salona giremedi.

Dava 20 Kasım'a ertelenirken Çağatay Aksu ve Berk Akand'ın tutukluluk halinin devamına karar verildi.

Fatma Şengül İçin Adalet

Aynı iş yerinde çalıştığı erkek tarafından evinin önünde katledilen Fatma Şengül davasının ilk duruşması 28 Ekim tarihinde Kartal Adliyesi'nde görüldü. Davada gizlilik kararı olmamasına rağmen özel güvenlik ve çevik kuvvet polisleri tarafından engellenen kadınlar tepkilerini sloganlar eşliğinde sürdürdü.

Savcı duruşmada dava kapsamında katil erkek hakkında görüşünü açıkladı. Savcı, katil erkeğin Fatma Şengül'ü planlı bir şekilde öldürdüğü için ağırlaştırılmış müebbet ile cezalandırılmasını, ayrıca Zeynel Akbaş'ın ruhsatsız silah taşıma suçundan da cezalandırılmasını istedi.

Dava 19 Aralık Saat 14:30'a ertelendi.

Tutsak Esra Arıkan Yeniden Açlık Eyleminde

İstanbul Bakırköy Kadın Hapishanesi'nde tutuklu bulunan Esra Arıkan 21 Ekim'de açlık eylemine başladı.

Hapishane yönetimi tarafından Esra'nın havalandırma süresi usulsüz bir şekilde yakın zamanda kısıtlanmıştı. Esra'nın konuya dair İnfaz Hakimliği'ne yazdığı dilekçeler engelleniyor; bunun yanında Esra'nın lazer epilasyon ile ilgili verdiği dilekçeler de yönetim tarafından dikkate alınmıyordu.

Esra kendisini yok sayan hapishane yönetimine karşı açlık eylemine başladığını belirtti. Usulsüz olarak kısıtlanan havalandırma süresi eski haline getirilene ve lazer epilasyon ile ilgili dilekçeleri işleme alınana kadar açlık eylemine devam edeceğini söyledi.

Popülizm Nedir, Ne Değildir?

Gökhan Soysal
gsoysal@meydan.org

Son zamanlarda başta siyaset olmak üzere hemen hemen her konuda kendisine yer bulabilme maharetine sahip bir kavram popülizm. Üstelik popülizm, hemen hemen her konuda kendisine yer bulmakla kalmıyor, aynı konuda kalem oynatanlar tarafından farklı anlamlarda kullanılabilir. Her sorunu apaçık bir şekilde ortaya koyabilen bir gözlük olarak ve her soruna çözüm getirebilen bir sihirli değnek olarak kullanılan popülizm gerçekte neyi ne kadar yansıtıyor?

Popülizm özellikle Donald Trump'ın ABD Başkanı olmasından sonra genellikle sağ olarak tariflenen ideolojilere atfedilse de Latin Amerika örneğinde görüldüğü üzere sol olarak tariflenen ideolojiler için de kullanılmaktadır. 21. yüzyılda gelişen toplumsal hareketlenmeleri anlamlandırmak için anahtar bir kavram olarak kullanılan popülizm, Avrupa'da sağ ve sol için aynı anda da kullanılabilir. Bütün bunların üstüne bir iki istisna dışında kendisine popülist denilen hiç kimsenin popülist olduğunu kabul etmemesi meseleyi iyice çetrefilleştiriyor.

Asgari Müşterek: Temsili Demokrasi

Dünya gündemini oldukça meşgul eden ve etkileri hala devam eden "Arap Baharı" tartışmalarında popülizm kendisine neredeyse hiç yer bulamamış durumda. Buradan da görüleceği üzere adil olsun veya

olmasın demokrasi iddiasıyla seçimi yapılan devletlerde bir veya birden fazla siyasi partinin popülist figür olarak öne çıkması, pratik olarak gösteriyor ki popülizm tartışmasının yürütülebilmesi için asgari müşterek olarak ortada "demokrasinin" olduğu noktasında bir uzlaşma olmalı. Demokratik bir yönetimin var olduğu iddiasıyla meşruluk sağlanmaya çalışılmadığı yerlerde zaten popülizm tartışmalarına da gerek kalmıyor.

Başta akademik yazını takip ettiğimizde de popülizm, liberal demokrasinin krizi olarak değerlendirilmektedir. Üstelik liberal demokrasiye bir tehdit olarak yorumlanan popülizme nasıl dur denileceğine yönelik tavsiyeler bu yorumların önemli bir kısmını oluşturuyor.

Sonda söyleyeceğimizi başta söyleyelim, asıl sorun liberal demokrasi veyahut liberal demokrasinin içinden çıkamadığı temsil krizi değil bizatihi demokrasinin kendisinde aranmalıdır. Liberal demokrasinin, "sıfatsız" demokrasiden farkı olarak çoğunluğun iradesinin yansımaları olarak değerlendirilen demokrasiye çoğulculuk ve insan hakları bağlamında getirdiği sınırlamalar öne çıkarılabilir. Asıl sorun, iktidarların kendilerine dayanak olarak, çoğu zaman devletlerin meşruluğunun temelini gösterdiği demokrasi yoluyla insanların ellerinden iradelerinin alınması ve hayatlarını şekillendirebilmelerinin, kendilerini gerçekleştirebilmelerinin önüne geçilmesidir. Bu konuya

geri döneceğiz, popülizm incelememize devam edelim.

Halkın Sesi, Gerçek Temsilcileri: Popülistler(!)

Popülizm, liberal demokrasinin krizi olarak değerlendirilse de popülist olarak adlandırılan liderlerin söylemine bakarak krizin aslında demokrasinin krizi olduğunu ifade edebiliriz. Çünkü popülistler, seçimle işbaşına gelmiş olsalar da mevcut devlet yöneticilerini hiçbir şekilde halkın temsilcileri olarak görmemekteler. Popülistlere göre birtakım seçkin kişiler medyayı da kullanarak iktidarı bir şekilde ele geçirmişler ve yönetimlerini de halkı hiç önemsemeden hatta halka düşman olarak sürdürmektedirler.

Popülistler hiçbir zaman demokratik kimliklerinden de ödün vermezler. Hatta bazı örneklerde popülistlerin bizzat demokrasinin gelişimini sağladığı iddia edilmektedir. Seçimler onlar için oldukça önemlidir hatta demokrasi onlar için seçimlerden ibarettir. Ancak kendilerine bir yarar sağlamayan seçimleri manipüle etmekten geri durmazlar. Halkın sesi olduğu iddiasıyla kendilerini iktidara taşımayan/iktidarda tutmayan seçimler onlara göre seçkinlerin, halka düşman elitlerin birer oyunudur.

Halk, popülistlerin söyleminde çok önemli bir konumdur. Çünkü popülistler halka hizmet için etmek için deyim yerindeyse yanıp tutuşan

insanlardır. Ama onları engelleyen/engellemeye çalışan ve düşmanla işbirliği yapan çeşitli çıkar grupları bulunmaktadır. Bu çıkar gruplarının başında da medya vardır.

Popüler Olan Popülist Midir? Medya Bunun Neresinde?

Medya konusu popülistlerin üzerinde önemle durduğu konulardan bir diğeridir. Popüler olan popülisttir dememekle birlikte popülistlerin popüler olmak zorunda oldukları açıktır. Medyanın gündeminde hemen hemen her gün yer almayan bir liderin veyahut hareketin seçim kazanması bilindiği üzere oldukça zordur. Bu nedenle popülistlerin medyayla arası her daim bozuktur. İktidardaki bir popülistle muhalefetteki bir popülistin medyaya yaklaşımı doğal olarak farklı olacaktır ancak buradaki farkı, popülistin medyayı ne kadar etkileyebildiği, bazı ülkelerde de fırsat bulduklarında ne kadar ele geçirebildikleriyle alakalıdır. Halkla doğrudan iletişim kurmanın önünde en büyük engellerden biri de medya olarak gösterilmektedir. Seçkinler buna göre popülistlerin halkla bütünleşmesini engellemek için popülistlere haberlerde çoğunlukla yer vermemekte, yer verildiğinde de popülistler kötülenmektedir. Bu konuda ilk akla gelen örneklerden biri, Donald Trump'a neden sosyal medyayı çok fazla kullandığı sorulduğunda kendinin halkla temas etmesi engelleyen bir güç olarak medyayı işaret etmesidir.

Yargı Popülizmi: Yargısız İnfaz

Popülistlerin söyleminde kendilerinin halk için yararlı işler yapmasında, halkın sesi olmalarında bir engel olarak yargı kurumlarını da gösterdiklerini eklemek gerekir. Popülistler hemen hemen çoğu konuda hukuksal sınırlamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bunda liderin veyahut hareketin halkla buluşmasında engel olduklarını iddia ettikleri kurumların varlığı kadar popülistlerin vaatlerinin çoğu zaman yerleşik kurullarla çelişmesi önemli bir rol oynamaktadır. Yeri gelmişken değinmek gerekir ki popülistlerin ustalıklı yaptıkları eylemlerinden biri, popüleritelerini arttırmak için çoğunluğun şikayetçi oldukları konuları tespit etmeleri ve bu konuları gündemleştirmede beceri sahibi olmalarıdır. Bu konudaki en basit örnek göçmen konusudur. Göçmen konusu, milyonlarca insanın hayatını hiç beklenmedik bir anda aniden değiştirebilen bir konudur. Göçmenlerin var olmasına neden olan olaylar dahi zaten büyük değişimlerin yaşandığı anlamına gelirken bir de göçmenlerin gitmek zorunda kaldıkları yerlerde gerçekleştirmiş olduğu, gerçekleştirmek durumunda kaldığı değişimler "yerleşik insanlar" için bir "sorun" anlamına gelmektedir. İktidarda popülist bir partinin olmadığını varsaydığımız bir örnekte yeni bir yere göçmek zorunda kalan insanların nasıl geçineceği, nasıl barınacağı, geleceklerinin ne olacağı gibi çözülmesi gereken durumlarla hakkıyla ilgilenmediği takdirde popülistler bu durumdan oldukça nemalanabilir. Popülistler, kendilerini gündemleştirebilmek için halihazırda var olan milliyetçi hatta ırkçı saikleri kullanmaktan geri durmazlar.

Var olan bir sorunu, olduğu halde oldukça farklı bir biçimde gündemleştirebilen popülistlerin çözüm-

leri özellikle ezilenlerin hayatlarını iyiden iyiye zor bir duruma sokma riski içermektedir. Göçmenlerin sınır dışı edilmeleri söz konusu olduğunda var olan mahkemeler karar vereceklerse burada popülistlerin yargıyla karşı karşıya gelmesi söz konusu olacaktır. Ve bundan genellikle popülistler karlı çıkmaktadır.

Popüler Şiddet: Erkeklik, Milliyetçilik ve Faşizm

Yukarıda da vurgulandığı üzere popülistlerin dayanak noktalarından biri de milliyetçilik ve ırkçılıktır. 20. yüzyıl düşünüldüğünde milliyetçilik ve ırkçılık en hafif deyimlerle milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine, katliamlara ve soykırımlara yol açmıştır. Geçen yüzyılda yaşananlara göre daha çekingen milliyetçilik örnekleri görsek de insanları manipüle etmenin yolunun hala milliyetçilikten geçtiğini rahatlıkla ifade edebiliriz. Mudde ve Kaltwasser, popülizmi inceledikleri kitaplarında popülizmi ince merkezli bir ideoloji olarak tanımladığı üzere popülizm özü itibarıyla diğer ideolojilere eklenmiş hatta zaman zaman onlar tarafından asimile edilmiş gibi görünmektedirler. Bu durum en çok milliyetçilik ve faşizm konusunda tartışma yaratmaktadır. Popülizm diye bir şeyin olmadığını, henüz maskesini düşürmemiş faşizmin olduğunu savunanlar bulunmaktadır. Finchelstein örneğin günümüzü şekillendiren olgunun, tarihsel süreç içinde faşizmden popülizme geçiş olduğunu söylemektedir. Finchelstein diğer yazarlardan farklı olarak popülizmi, faşizmden ayrı olarak değerlendirmiş olsa da modern popülizmin faşizmden doğduğunu iddia etmektedir. Bununla beraber şiddet, şiddet algısı ve daha önemlisi şiddet pratiklerinin, faşizm

ve popülizmi birbirinden kesin bir şekilde ayırdığını belirtmektedir. Ancak yine aynı yazar popülizmin, özellikle sağ popülizmin, her daim köklerine dönme potansiyeline sahip olduğunu da eklemektedir.

Popülistlerin şiddetle ilişkileri de her zaman ikircikli olmuştur. Popülistler sürekli bir tehdit algısı pompaladığı için her an teyakkuzda olunması gerektiğini söylemektedirler. Ancak kendilerini tehdit altında hissettikleri kadar aslında kendileri de sürekli olarak düşmanlarını tehdit etmektedir. Sürekli bir savaş açma tehdidiyle pazarlık paylarını arttırmaya çalışmaktadırlar. Bu söylemlerde erkeklik söylemleri de milliyetçiliğe eşlik etmektedir.

Popülizmin Sağı Solu Belli Olur mu?

Popülizm söz konusu olduğunda özellikle Avrupa ve ABD örnekleri gündemde yer tutunca sürekli sağ partilerden konuşulsa da sol popülizm tartışmaları da bu konunun önemli bir tartışma alanını oluşturuyor. Popülizm teriminin kökeninde ve tartışmalarda halka ve halkçılığa yapılan vurgu da ister istemez bu tartışmaları gündeme getiriyor. Sol popülizmden söz açıldığında akla ilk gelen isimler Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe oluyor. Post-marksist olarak değerlendirilen bu yazarlar popülizmin sol versiyonun da olabileceğini hatta olması gerektiğini söylüyor. Radikal demokrasi kavramsallaştırması etrafında dönen tartışmalar da liberal demokrasinin krizde olduğu ön kabulüyle yönünü belirlerken özellikle 20. yüzyıldaki SSCB deneyimi bu tartışmaların önemli bir vechesini oluşturuyor. Doğu Avrupa'daki çeşitli sağ popülist hareketlerin de SSCB'nin dağılmasından sonra ortaya çıktığı

göz önüne alındığında tartışmalar daha ilgi çekici bir hale bürünüyor. Başta Latin Amerika örnekleri olmak üzere son dönemde Yunanistan'da iktidara ulaşmayı başarabilen SYRIZA, İspanya'da Indignados (Öfkeli) sonrası Podemos ve İngiltere'de Corbyn önderliğinde İşçi Partisi örnekleri sol popülizm tartışmalarını çeşitlendiriyor.

Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe, sağ popülizmin aksine düşman değil hasım belirleyerek bir sınır çizerek solun kendi politikalarını oluşturmasını gerektiğini belirtiyorlar. Özellikle Mouffe, 1968 Hareketi'nin sonrasında solun bazı gerçekleri görmezden geldiğini, buna sınıf özcülüğünün neden olduğunu vurgulasa da solu demokrasi içine sıkıştırılmaları ve seçimleri, oy vermeyi dolayısıyla anarşist hareketi görmezden gelmeleri sorunun bir başka yönünü oluşturuyor.

Popüler Olan Ne Olmalı?!

Sağ hareketler yıllar içinde özellikle genel oy konusunda seçkin tavır göstermiş olsa da en sonunda demokrasinin kendi çıkarları doğrultusunda kullanılabileceğini görünce halk söylemini sahiplenmiş durumda. Bu söylemle de ABD, İngiltere, Macaristan gibi birçok yerde iktidarı ele geçirdi. Ancak asıl sorun bu değil. Asıl sorun hala demokrasi adı altında ezilenlerin iradelerinin elinden alınmaya çalışılması. Popülizm tartışmalarını yürütenlerin amacının iktidarı ele geçirme konusunda nasıl bir yöntem geliştireceklerini belirlemek olduğu açık. Bunun için temsili demokrasinin ne kadar iyi bir şey olduğunu söylemelerine şaşırılmamalı. Biz ezilenlerin yararına olacaksa popüler olması gereken soru iktidarın nasıl ele geçirileceği değil nasıl yok edileceği olmalı.

Medya'da Popülizm

Gürşat Özdamar

gozdamar@meydan.org

Geçmişte en çok okunan gazetelerden birinin sloganı şuydu: "Halk Gazetesi". Yaptığı haberlerle, köşe yazılarıyla, yorumlarıyla hani o çok sık tekrarlanan "halkın haber alma hakkını" yerine getirmeye çalışıyordu. Gazetenin adaletsizlikler ile ilgili haberler yapması, yolsuzlukları ortaya çıkarması, iktidarın gizli ilişkilerini teşhir etmesi "halkın oylarıyla halka hizmet etmek için seçilen" iktidar sahiplerinin pek hoşuna gitmiyordu elbette. Sonrası malum. Gazetenin genel yayın yönetmeni sokak ortasında bir tetikçi tarafından katledildi. Bu, aynı zamanda gazetecilere ve yazarlara olduğu kadar "halka" da bir mesajdı. Bir dönem kapanıyordu. Artık hiçbir şey eskisi gibi olamayacaktı.

Günümüzde en çok okunan gazetelerden birinin sloganı ise şu: "Milli İradenin Sesi". Aradan geçen on yıllardan sonra gelinen durumu özetlemeye bu örnek tek başına bile yeterli. Gazetesiyle, televizyon kanallarıyla, sosyal medya araçlarıyla medya günümüzde öyle bir konuma geldi ki, okuyucusu, izleyicisi ya da takipçisi olan "halk", olaylara yüzeysel yaklaşır, derinlemesine araştırma ihtiyacı hissetmez, iktidarın belirlediği ölçülerin ve sınırların dışına çıkmaz oldu. Hatta bizzat onun biçimlendirdiği bir ortama hapsedildi. Magazin programları ile iç içe geçmiş haber bültenleri, üçüncü sayfadan farkı olmayan gazetelerin ana sayfaları bu ortamı adım adım hazırladı. Medyatik karakterlerin hemen her gün bir yenisi eklenen sansasyonları, acar paparazilerin mide bulandırıcı hikayeleri medyayı kapladı. Başka bir seçenek ortaya konulmayınca da bu tarz programların izleyicisi, takipçisi arttı. Hatta beğenilir, aranılır hale geldi. Bu durum reyting de alınca, bu tarzın devamı geldi ve daha da yaygınlaştı. Medya kendi işine geleni, "halk bunu istiyor" diyerek yeniden ve yeniden dolaşıma soktu.

Medya için "ehil olmayanların eliyle kültürleri medyatikleştirdi" gibi bir eleştiri yapılsa da, aslında planlı bir biçimde, ilmek ilmek, eğlenceyi düşünceye, magazini siyasete tercih etti ve kendi sistematığına uygun biçimde, medya ile doğan ve onunla var olan, günümüzün popüler karakterlerini imal etti.

İnsan ilişkilerinde kapitalizmle beraber baş-

layan çözümlenin göstergelerinden biri popülerleşme. Popülerleşme ile meşhur olanla olmayan, gözde olanla olmayan gibi pek çok ikilikler kurulduğunu gözlemleyebiliriz. Bu ikilik aslında toplumda var olan ezen-ezilen ikiliğinin bir biçimde sürdürülmesini sağlamanın yanı sıra onu gizlemenin de bir yolu olmuş. İşte bu noktada popülizm karşımıza çıkıyor.

Nedir Popüler Olmak?

"Meşhur sanatçı, ünlü manken, aranan futbolcu, dünyaca tanınan müzisyen, gözde haberci, başarılı iş insanı, güzel sporcu, deneyimli siyasetçi, duayen gazeteci, yıldız oyuncu, beğeniyle izlenen dizinin yapımcısı."

Hemen her gün gazetelerde okuduğumuz, televizyonlarda görüp radyolarda işittiğimiz, sosyal medyada karşımıza çıkan bu ifadeler ve tanımlamalar, eğer yaşadığımız dünya küçük bir köy olsaydı, anlamını yitirecekti. Öyle ya, küçük bir köyde, meşhur olmanın bir karşılığı bulunmayacaktı ve dolayısıyla kimse meşhur da olamayacaktı, yıldız da. Ama günümüzde "küresel köy" haline gelen dünyamızda bu tanımlamalardan kurtulamıyoruz. Modern yaşantı bir gösteriye dönüşmüş durumda. Bu gösteride hep var olmak, her zaman ilgi görmeye ve popüler olmaya bağlı. Sahnede herkese yer olmayınca da izleyici olanlara sahneye çıkma hayalleri ile avunmak kalıyor.

Elbette "popüler" olan da kendini, "halk böyle istiyor" diye tarifliyor. Peki eğer öyleyse, halkı bu ortaklaşmaya iten etmenler neler?

Halk sözcüğü tarih boyunca bir yerde yaşayanların tümü, ahali, millet, ulus gibi farklı anlamlarda kullanıldı. Halktan yana olmak anlamına denk düşen popülist ise, ilk başlarda seçkinlere karşı bir duruş olarak nitelense de günümüzde ulusalcılıkla beraber anılıyor. Halkın genel görüşünü yansıttığını savunan popülist medya da aslında farklı düşüncelere kapalı, çoğulculuk karşıtı bir profil çiziyor. Bu da ister istemez tek bayrak, tek vatan örneğinde olduğu gibi kendisini ırkçılığa kadar vardiabiliyor. Haber alma araçlarının biçim ve içerik değiştirmesiyle medya, sunduğu haber-

lerin arasına mehter marşını ya da İzmir Marşı'nı katarak tam da bunu yerine getiriyor.

Popülizm iktidar ile birebir ilişkilidir zaten. "Siyasi iktidarı kazandı ama kültürel iktidarı henüz kazanamadık" denmesinden sonra oluşturulan Kültür ve Sanat Politikaları Kurulu'na çağrılan isimlere bakacak olursak bu daha iyi anlaşılır. "Tarihin Arka Odası" isminde popüler bilim-tarih programı yapan Murat Bardakçı, yine popülist söylemleriyle "ülkümüzde söylenildiği kadar baskı olduğunu düşünmüyorum. Bundan daha açık bir toplum görmedim ben. Kimse baskı altında değil, bilakis herkes fazla özgür. Çok fazla atıp tutuyorlar" sözlerini sarf eden oyuncu Hülya Koçyiğit, söz konusu Kurul'a atanana yalnızca birer örnek. Bu isimlerin Saray'daki görüntülerini servis eden medya hem AKP iktidarının kültürel ayağını oluşturmasında üstüne düşeni yapıyor, hem de bu kurula çağrılanları "halkını düşünen sanatçılar" niteliğiyle ayırarak bu kurula çağrılmayanları ötekileştirerek, hatta düşmanlaştırarak kendi popülist politikasını sürdürmüş oluyor.

Hadi bunu geçtik diyelim, görevi kültür ve sanat alanında politika belirlemek olan, bunun için maaş alan aynı Hülya Koçyiğit, HDP önünde bekleyen ailelere destek ziyaretinde bulunarak kameralara poz veriyor, tam da popülistlik yapıyor.

Bunlar ne yazık ki, Koçyiğit'le sınırlı değil. Öyle popüler/popülist kişiler türedi ki, sabah haberlerinde, magazin programlarında, evlilik yarışmalarında ve hatta maç yorumlarında bile karşımıza çıkıyor ve hemen her konuda konuşup halka tercüman olduklarını iddia ediyorlar. Ama aslında yaptıkları çözüm olmaktan ziyade gündemleri konuşarak tüketmek. Bu kişiler neticede var olan siyasi iktidarın çizgisinde hareket ederek ona bir meşruiyet alanı kazandırıyor.

Farklı bir meşruiyet alanı kazandırma çabasını bir süredir Sabah Gazetesi de yapıyor. Bugüne dek hoşlaşmadığı hatta karaladığı kesimlerden popüler isimlerle yapılmış uzun röportajlara yer veriyor bu gazete. Görece sisteme muhalif düşünceye sahip bu insanlar konuşmalarında "ülkenin ve milletin iyiliğini" isteyen ifadelerle yer veriyorlar. Bunlar

doğrudan Erdoğan'ı ya da AKP'yi öven ifadeler olmasa da, bu röportajların bütünündeki sistematiğe bakıldığında "ülkenin ve milletin bekası" söylemini yükselten ve bu damardan oy toplayan Erdoğan'ın kazançlı çıktığını söyleyebiliriz. Okuyucuda herkesin milletin bekasını düşünüyor olduğu hissini yaratılması popülizmin tam da istediği bir şeydir.

Her zaman bu kadar aleni olmasa da, popülizm, yalnızca dikkat edildiğinde fark edilecek boyutlarda, diziler yoluyla da giriyor hayatlarımıza. Örneğin Diriliş Ertuğrul, Payitaht, Kut'ül Amare gibi dizilerdeki karakterlere bakalım. Bu dizilerdeki başkarakterler her nedense Tayyip Erdoğan'ı andırıyor, anlatılan olaylar da sanki günümüzde geçiyor. Bu popülizm o kadar rahatsız edici boyutlarda ki, içerden birisi olan Semih Kaplanoğlu bile 3. Milli Kültür Şûrası'nın Sinema Radyo Televizyon Komisyonu'ndaki konuşmasında "Yok böyle bir tarih, yok böyle bir Abdülhamid, yok böyle bir saray. Reyting uğruna Abdülhamid'den televizyon yıldızı çıkaramazsınız" diye veryansın etti.

Gerçekten de dizinin ilk bölümlerinde canlandırılan bir cuma namazı sırasında Abdülhamid'e suikast sahnesi ve sonrasında yaşananlar, öylesine 15 Temmuz gününe benzetilmiş ki, bunun bir tesadüf olmayacağı ortada.

Netflix dizileri ise bu işin dünyada nereye vardığına iyi bir örnek. Hemen her kitada 150 milyon aboneli olan Netflix, yapay zekâ teknolojilerinden faydalanarak abonelerinin izleme alışkanlıklarını inceliyor ve onlara film ve dizi öneriyor. Bu "hizmeti" müşteri memnuniyeti adı altında yaptığını iddia etse de, popüler olanı belirleyip buna göre diziler tasarlayarak, para kazanmanın kolay bir yolunu bulmuşa benziyor. Böylelikle Netflix, örneğin Çernobil gibi dünya üzerinde milyonlarca insanı etkilemiş "popüler" bir nükleer katliamı anlatan diziyi kendi "popülerliğini" de sürdürmüş ve artırmış oluyor.

İtalya'nın Po Ovası'ndaki çeltik tarlalarında çalışanların hep birden söyledikleri ve sonraki yıllarda anti-faşist bir marşa dönüşmüş olan Bella Ciao isimli halk şarkısını gene bir başka Netflix yapımı olan La Casa De Papel dizisinde bolca işittik. Bu dizinin ulaştığı milyonlar sayesinde bu parça öyle tanınır oldu ki, sanki Bella Ciao sırf bu dizi için bestelenmiş bile zannedildi. Öyle ki, devrim desen yirmi metre uzaklaşacak bir karakter olan Hilal Cebeci dahi bu parçaya klip yapmakta bir sıkıntı görmedi. Üstelik kendi popülerliğine popülerlik kattı. Yani herkes kazandı, halk dışında!

Kimin borusu?

Bu son iki örnek popülizmin şu tehlikesini de gözler önüne seriyor. Popülizm yalnızca bugünle müsemma bir şey değil, geçmişin tahrihiyle de kendini var eden bir kavram. Bakılınca, tarihin de yeniden yazımının söz konusu olduğu ortada. Artık ne Çernobil, ne de Bella Ciao bildiğimiz şeyler olarak sunulmuyor. Bambaşka bir biçime dönüştürülmüş durumdadır. Gerçi medya kendi yarattığı ve popüler yaptığı kimi karakterlerle zaten bunu sürdürüyor. Tarihi İlber Ortaylı'dan, sağlığı Canan Karatay'dan, futbolu da Arda Turan'dan öğrenmeye alıştık bile.

Bir tarafta, halkın nabzını tuttuğunu iddia eden, haber bültenleri, tartışma programlarıyla halka "istediğini veren" medya diğer tarafta ise, herkesin izlediği televizyon kanalını izleyen izleyici. İzleyici, böylece kendini genelin bir parçası gibi hissetmekte, bu genele uyum nedeniyle de başının ağrımayacağını düşünmekte. Elbette bunda kazanan gene iktidar oluyor.

Görece bağımsız ve tarafsız haber ve yayın yapan gazeteciler, programcılar, yayıncılar her dönem mevcut olsa da, bütününe bakıldığında, medya, patronların ya da siyasetçilerin at koşturduğu, onların egemen olduğu bir yer. Medyayı elinde bulunduran patron ya da siyasetçinin ideolojisine uygun haberleriyle dolu, onlara övgüler düzen, gerçeği ya hiç göstermeyen ya da çarpıtan medyanın etkisinde kalan halk neyi isteyebilir?

Sol Popülizm Bir Seçenek mi?

Gökhan Soysal

gsoysal@meydan.org

Sol popülizm kendisini sağın karşısında konumlandırılan bazı kesimler için bir can simidi olmuş durumda. Bu kesime göre sağın yükselişi popülist yöntemler sayesinde ve bu yükselişin karşısında sol popülizm önemli bir seçenek olarak belirir. Belirtmek gerekir ki solda olup kendisini popülizme karşı konumlandıranlar da mevcuttur.

Popülizm Tartışmalarında Tarihsel Köken Sorunu

Popülizmin tarihsel kökenlerinde en sık vurgu yapılan hareketlerden biri, 19. yüzyılda Rusya'da faal hareket olan Narodnikler. Narod, yani halk kelimesinden türetilen Narodniya Volya, Halkın Dostları anlamına geliyor. Narodniklerin söyleminin odak noktalarından en önemlisini köylüler oluşturuyordu. Narodnikler ve onların savundukları fikirler, 19 ve 20. yüzyılda çeşitli siyasi görüşler doğrultusunda çeşitli bağlamlarda kendine yer bulmuştu. Narodnikler, 21. yüzyılda da popülizmi anlamlandırma ve adlandırma tartışmalarında kendisine önemli bir yer buluyor. Sol popülistler, Narodnikleri aynı çağlarda ABD'de yayılma alanı bulan ve daha çok çiftçilerin oluşturduğu hareketle ivme kazanan Popülist Parti olarak da bilinen Halkın Partisi'ne nazaran daha çok ön plana çıkarıyorlar.

Ama günümüz popülist hareketleriyle bu hareketleri bir tutmak oldukça zor ve beyhude bir çaba anlamına geliyor. Özellikle Narodnikleri. Çünkü günümüzde popülizm denince akla ilk olarak parlamento geliyor. Oysa Çarlık Rusyası'nda aynı dönemde ABD'deki gibi bir temsili siyaset anlamında demokrasi örneği bulunmuyordu. ABD'de ise Halkın Partisi Cumhuriyetçilere ve Demokratlara karşı yükselen, yükselmeyi amaçlayan bir hareket olarak belirleniyordu.

Sağ mı Sol mu Hangisi Daha Demokratik?

Sol popülizm konusunda doğal olarak popülizm kelimesi önemli bir konuma ulaştığı kadar tartışmalı hale de geliyor. Çünkü kelime anlamı itibarıyla halkçılık anlamına gelen popülizm, kendisini solda konumlandıranlar için övücü bir anlam ifade ediyor. Tarihsel olarak da bakıldığında sağ kendisini çoğu zaman kendi moral ve kimlik değerlerini halk olma üzerinden kurmamıştı. Tarihsel süreç içerisinde özellikle demokratik yöntemlerle devrim dahi yapabileceğini düşünen, daha doğrusu düşleyen ve bunun için genel oyu savunan sol akımlara karşı sağ akımlar, demokrasiye ikircikli yaklaşmışlar ve iktidarlarını sarsmayacağını anlayana kadar da bu şüphelerinden kurtulamamışlardır.

Ancak günümüzde durum değişmiş gibi duruyor. Sol ve sağ kavramlarının pratikte iyiden iyiye anlamlarının birbirine girdiği günümüzde popülizm de bundan geride kalmıyor. Sağ popülist olarak adlandırılan hareketler ve özellikle liderleri neredeyse her konuşmalarında demokrasiden ve ne kadar demokratik olduklarından bahseder duruma gelmiş durumda. Deyim yerindeyse demokrasi ve daha doğrusu halk söylemini kullanan sol popülistler de oyuncakları elinden alınmış çocuklar gibi oyuncaklarını yeniden kazanmanın hayalini kuruyorlar.

Marksistlerin Postu da Anarşistleri Görmezden Gelmeye Çalışıyor

Sol popülizm deyince de akla ilk gelen isimlerden ikisi radikal demokrasi kavramını öne çıkarmaya çalışan ve post-marksist olarak tariflenen Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe. Özellikle 20. yüzyılda siyaseti doğru bir şekilde kavrayamadıklarını iddia ettikleri başta komünistler olmak üzere sol partilerin bu durumda olmalarını "sınıf özcülüğü" şeklindeki tutumlarına bağlayan Laclau ve Mouffe çifti, çözüm olarak sol popülizmi gösteriyor. Ancak bunu yaparken marksizmi de boşlamak istemeyen Laclau ve Mouffe, marksizme ortodoks marksistlerin hiç de hoşuna gitmeyecek ve doğal olarak tartışmalar yaratan eleştiriler yöneliyor. Bunların ilk akla gelen ve en çok tartışma yaratan hususların başında, başta işçi mücadelesi dâhil hiçbir toplumsal mücadeleye merkezi bir önem vermemeleri geliyor.

Tam olarak burada sınıf kavramının durumu iyiden iye tartışmalı hale geliyor. Marksistlerin bütün politikalarının odak noktasına işçi sınıfını getirdiklerini akılda tuttuğumuzda peygamberleri Marx ve Engels'in dönemindeki işçi sınıfının niteliği ve günümüzde boşa çıktığı artık iyice anlaşılabilir. Öngörülerinin sonucunda sol popülizmde toplumsal radikal değişimde odak noktasını işçi sınıfı değil halk alıyor. Ama bunlar temel olarak marksistlerin veyahut marksist gelenekten gelenlerin birbirleriyle olan tartışmalarını oluşturuyor. Post-marksistlerin, marksizme ve komünist partilere yönelttikleri eleştirileri takip ettiğimizde bu eleştirilerin birçoğunun 150 yıldan fazla bir süre önce zaten anarşistler tarafından yöneltildiğini görebiliriz. Ancak sol popülistlerin bu tartışmalarda anarşistlerin marksistlere yönelik eleştirilerini yok sayarak kendilerinin yeni bir söylem oturtmaya çalıştıklarını düşündükleri kadar anarşistlerin demokrasiye karşı olan eleştirileri de görmezden geliyorlar. Bu eleştirilerin en önemlisini de demokrasinin kendisi oluşturuyor.

Popülizmin En Büyük Yalanı: Sol Popülizm

Bazı marksistlerin sol popülizme dâhil olabilmek için "marksizme halel getirmemek için" marksizmi değil sosyalizmi öne çıkarabildikleri günümüzde hala asıl sorun demokrasiye olan inançta yer alıyor. Net olarak vurgulamak gerekir ki sol popülizmden bahsedildiği yerde en radikalinden olsa bile demokrasiden bahsedilebildiği halde devrimden bahsedilemeyecektir. 1870 yılında Evrensel Oy Hakkı Yanılsaması yazısında Bakunin'in belirttiği gibi "Bütün yasa koyucuların dolaylı ya da dolaysız olarak halk tarafından seçildiği doğrudur. Seçim gününde en gururlu burjuva bile politik bir ihtirası olduğu takdirde Majestesinin, Ege-men Halkın gözüne girmeye zorunludur... Ama seçimler biter bitmez halk işine, burjuvalar da karlı işlerine ve siyasi entrikalarına geri döner. Birbirlerini bir daha ne görür ne de tanırılar." 1917'de ezilenler tarafından gerçekleştirilen Ekim Devrimi nasıl rayından çıkartılıp komünizmi devletle hem de en baskıcı devletlerden biriyle özdeşleştirmeye kadar götürüldüyse sol popülistlerin, halk için hedef koyduğu demokrasi ne kadar radikal olursa olsun ezilenlerin yine ezileceği bir gelecekte başka bir şey vaad edemeyecektir.

POPÜLÜLÜK

Gündelik dilde kullandığımız çoğu kavramın ne anlama geldiğini nereden türediğini bilmiyoruz. Çoğunlukla bu kavramlar zaman-mekan ve duruma göre anlam değiştiriyor. Hem bireysel hem de toplumsal hayatı anlamlandırmak için kullandığımız dil de haliyle her zaman bize tam anlamıyla hizmet etmiyor.

Son yıllarda dünya gündemini, siyaseti, akademiyi, sanatı hayatın hemen hemen bütün alanlarını işgal eden kavramlardan birinden bahsedeceğiz. Bu kelimeleri anlamlandırmak için önce etimolojik kökeninden yola çıkacağız.

Popüler sözcüğünü duyduğumuz anda aklımıza gelen yegane anlam "yaygın". Popüler sözcüğü Türkçeye Fransızca populaire kelimesinden geçmiştir. Kökenini Latince populus (halk) sözcüğünden alır. Kelimenin tam anlamı ise şudur: "halka ait, halka uygun, halkça sevilen". Sosyal bilimlerde hâlâ halka ait, halktan gelen anlamında kullanılır.

Kültür çalışmalarında kullanılan "culture populaire" (İngilizce: Folk Culture, Türkçe: halk kültürü) halkın genelinde yaygın olan ve genelde toplumun çoğunu oluşturan sosyal sınıfın kültürünü betimlemek için kullanılır. Benzer bir örneği "democratie populaire" de de görüyoruz. Halkın yönetime katılabildiği ve bütün vatandaşların oy verebildiği demokrasi anlamına geliyor.

Gelelim gündelik anlamda popüleri ne için kullandımıza... Popüler kültür dediğimizde halk arasında yaygın olarak tüketilen kültürden bahsediyoruz. Bunu kullandığımız anda artık popüler kelimesinin anlamını bozmuş ve ondan uzaklaşmış oluyoruz. Örnek olarak sosyal bilimlerde, bu coğrafyanın popüler müziği (halktan gelen müzik)

aşıklar, ozanlar, dengbejer tarafından icra edilen halk müziğidir. Ama gündelik kullanımda coğrafyanın popüler müziği ise başka. Gördüğümüz üzere kelime birebir aynı olmasına rağmen sonucu birbirinden tamamen bağımsız iki türe işaret ediyor. Yani kavram muğlak!

Başka Bir Muğlaklık

Demokrasi terimi ve bu terimin ifade ettiği toplumsal modelin neye tekabül ettiğine ilişkin de bir muğlaklık vardır. Terimin içi boştur. Öyle ya da böyle tüm siyasal tartışmaların meşrulaştırıcısıdır. Demokrasi için yaparız her şeyi. Her icraat "daha demokratik" olma vaadiyle yapılmalıdır.

Bu muğlaklık, demokrasinin dokunulmazlığını garanti altına alır. Demokrasinin merkezinde bulunan ve özünde bir oy eşitliğine dayanan seçimler, aslında toplumsal refahın ve egemenliğin eşitsizliğini yaratan bir devlet hilesidir.

Şiddet üzerine inşa edilmiş olan devlet, politik baskı aracılığıyla bu eşitsizliğin devamını sağlamakla ilgilenen bir kurumdur. Sürekli bir bürokrasinin varlığına dayanır. Bu bürokrasi aracılığıyla yönetenler-yönetilenler ikiliği ortaya çıkar.

Devletin toplumsal refahın oluşturulması için gerekli olduğu iddiası, devletin bir tahakküm mekanizması olduğu gerçeğini gizlemekte kullanılan bir maskedir. Bu mekanizma içerisinde yapılacak yönetici seçimleri, bu gerçeklikten uzak düşünülmez. Birkaç yılda bir halktan, kimin yöneteceğini belirlemek üzere oy kullanmaları istenir. Oy kullanan insanların bir şekilde sistemin çalışmasının kontrolünü elinde bulundurduğu illüzyonu sayesinde sistem meşruiyet kazanır.

Demokrasi kaynağını bir kurgudan alır. Halkın oylarıyla seçilerek iş başına getirilen yasal ve idari yapılar, halk iradesinin temsiliyetine odaklanır. Böylece siyasal işleyişte halkın doğrudan katılımının engellenmesi özgürlüğümüzün reddedilmesi anlamına gelir. Toplumsal işleyişte adalet ve özgürlük ancak, bireylerin karar alma süreçlerindeki doğrudan katılımı ve kontrolü ile sağlanabilir. Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda, demokrasinin işlediği farklı coğrafyalarda gerçek bir halk denetiminin olmadığı ve olamayacağını görebiliriz.

Demokrasi kavramının, her ne kadar halkın yönetimi ile ilişkilendirilse de ilk elde bir şey anlatmaması ve kavramın birçok şey ifade etmek için kullanılması, devletli siyasetin muğlaklık oyunlarından biridir. Birçok şey ifade edilmeye çalışan başka sözcükler gibi hiçbir şeyi ifade etme potansiyelini içerisinde taşır.

Popülokrasi

"Siz isterseniz hilafeti bile getirebilirsiniz." 29 Kasım 1955'te Demokrat Parti Meclis Grubu'na, Adnan Menderes bu şekilde seslenir. Adnan Menderes, Türkiye Siyasal Tarihi'nde popülist liderlerden biri olarak sıklıkla örnek verilir. Partisinin isminin "demokrat" olmasının dışında, bu seslenişteki ironi demokrasi aracılığıyla demokrasinin ortadan basit bir şekilde kaldırılabilmesidir.

Bu örnekte de görüldüğü üzere, demokrasi ve popülizmin muğlaklığı bilinçli bir muğlaklıktır. İktidarın despotik doğasını gizlemek üzerinden yaratılmıştır.

İçinde bulunduğumuz siyasal süreçte, yeni bir siyasal biçim olarak popülokrasi yaygınlaşmaktadır.

OKRASİ

"Küreselleşen" siyasal sistem olarak demokrasi, vaat ettiği "siyasi iktidarın belirlenmesinde herkesin eşit paya sahip olması" ilkesini açık bir şekilde gerçekleştirmedi. Bu sadece, kapitalizmin yarattığı adaletsizliklerin, yönetsel düzeye yansımaları ve daha zengin olanın yönetimde daha fazla söz hakkına sahip olmasıyla alakalı değil. Durum aynı zamanda demokrasinin sözde siyasal eşitlik ilkesinin dayandığı mantıktan da kaynaklanmıştır.

Demokraside yönetme hakkının çoğunluğa verilmesi hedeflenir. Siyasal üstünlük, temsili demokrasinin parçası olan ve belirli periyotlarla gerçekleşen seçimlerle belirlenir. Yani demokrasiyi seçimlerle demokratik kılan mantık, sayısal üstünlüktür. Dolayısıyla ortaya çıkan sonuç, sırf çoğunluğa ait olduğu için doğru ya da haklı olanlar üzerine kurulu bir siyasal sistemdir.

Sözde halk iradesini, yönetimde belirleyici güç olarak muhafaza edebilmek için işletilen "temsili" kurumunun, "halk için yönetmek" maksadıyla ne hale dönüşebileceğini tahmin etmek çok zor değil. Demokrasinin içerisinde potansiyel olarak barındırdığı totalitarizm, tüm halkın çıkarlarının birleştirildiği ve halk adına en doğru kararın verildiği bir neden-sonuç ilişkisiyle kendisini belirginleştirir.

Batılı toplumları için demokrasi, evrensel oy hakkına dayalı olarak düzenli ve rekabetçi seçimlerin yapıldığı bir sistemdir. Soğuk Savaş sonrası, kapitalizmin zaferinden sonra; devlet iktidarının "ahlaki" olarak savunulabilecek tek kaynağı demokrasiydi. Ancak özgürlük, katılım, anayasal devlet, seçimler, halk egemenliği gibi demokrasi için olmazsalarından hiçbirisi kendisine demokratik diyen rejimler tarafından gerçekleştirilememiştir.

Bireysel özgürlükler, kapitalist sistem içerisindeki tüketim serbestlikleri ile çerçevelenmiş; siyasal özgürlükler sunulan partilerden birini seçmeye indirgenmiştir. Halkın yönetime sözde katılımı belirli aralıklarla kendilerini yönetecek kişileri seçtiği seçimlere sıkıştırılmış, halkın siyasal iradesi böylelikle bütün siyasal ve ekonomik sorunlardan uzak başka gündemlerle manipüle edilen yapay bir işleyişin içinde düşünülmüştür.

Demokratik sistem ekonomik, siyasal ve toplumsal anlamda da vaat ettiklerini gerçekleştirilememiş ya da gerçekleştirdikleri üzerinden farklı coğrafyalarda yaşayanları tatmin edememiş bir durumdadır. Bunun siyasal yansımaları en belirgin olarak gözlemleyeceğimiz kırılma, popülizmin siyasal olarak kendini belirginleştirdiği süreçte olmuştur.

Batılı coğrafyalarda sağ popülizmin yükselişte olduğu zaman dilimi, sürecin değişimini gözlemlemek adına önemlidir. Öte yandan sağ popülist politikacıların yükselttikleri söylemler, liberal demokrasicilik oyununun Batı'da herkesi tatmin edemediğinin en açık göstergesidir. Bu söylemlerin dayanak noktası göçmen karşıtlığıdır. Karşıt olunacak şey olarak yerli işçi sınıfına, ekmeklerini ellerinden alan düşman olarak göçmenleri hedef gösteriyorlar. Bu siyasal söylemin arkasında her ne kadar güçlü bir teorisi olmasa da, insanların kararsızlığa sürükleyen bir yöntemi var. Sorunların kaynağını tekleştirilen (göçmenler..) popülist politikalar, böylelikle çözümlü de basitleştirmiş oluyor. Toplumsal sorunların ağırlığı arttıkça sunulan basit çözümler, bu söylemi çoğunluk için cazip kılmaya olanak veriyor.

Demokrasinin bugün içine girdiği krizi anlamak önemlidir. Çünkü demokrasinin bu versiyonu, dünyanın farklı yerlerinde yükselen isyanlara

karşı yükseltilmiş yeni tarz bir demokrasi arayışındır.

Hukuku ayaklar alma noktasında sıkıntısı olmayan, popülist partinin tek ve sahici temsilcisi olduğunu iddia eden, elit karşıtı pozisyonuyla yaygınlaşmayı/popülerleşmeyi hedefleyen, önceki kurumsal yapıları zayıflatıp kişiselleşmiş yönetimin yapı taşlarını döşeyen yeni bir demokrasi arayışı.

İsmi popülizm ya da demokrasi...Ya da popülokrasi... Muğlaklığıyla gizlediği iktidarın doğasına has despotluktur. İki uç arasındaki bu kısır döngüde şimdilerde ibre popülizmden yana duruyor. Bu kısır döngüyü kırmak, devletli yapının farklı biçimlerini fark edebilmekle mümkündür.

Errico Malatesta'nın demokrasinin ne olduğunu anlattığı ufak alıntıda olduğu gibi;

"Demokrasi bir yalandır, zulümdür ve gerçekte oligarşidir: Yani ayrıcalıklı bir sınıfın çıkarlarını gözeterek birkaç kişinin yönetmesidir. Ama yine de, onu daha kötüsüyle değiştirmek isteyenlerden farklı olarak, ona karşı özgürlük ve eşitlik adına mücadele edebiliriz."

Demokrat olmamızın sebeplerinden biri de, demokrasinin eninde sonunda savaşa ya da diktatörlüğe yol açmasıdır. Fakat diktatörlük destekçisi de değiliz çünkü başka birçok sebebin yanı sıra, diktatörlük her zaman demokrasi isteğini uyandırır, demokrasiye geri dönüşü kışkırtır ve böylece halkların sahte özgürlükle açık ve vahşi tiranlığın arasında sürekli gidip geldiği kısır döngüyü sürdürür."

Bu yüzden hem demokrasiye hem diktatörlüğe karşı savaşımızı ilan ediyoruz."

İklim Popülizmi

Beş Başlıkta İklim Grevi'nin Değerlendirilmesi

Zeynel Çuhadar

zcuhadar@meydan.org

Dünya gündemini son yıllarda epey meşgul eden beş harfli bir sözcük var: İklim. Birleşmiş Milletler'in çeşitli raporlar yayınlarak "farkındalık" yaratmaya çalıştığı, husumetlerini bir yana bırakan dünya liderlerinin "sorunun çözümü için" bir araya gelmesini sağlayan, dünya çapında çeşitli "aktivistlerle" hızlı bir şekilde örgütlenen iklim grevinin "Türkiye ayağını" örgütlemek için çeşitli çağrılar yapıldı, yapılıyor. En baştan söyleyelim, aslında yapılan çağrının nereye denk düştüğü ve iklim eylemlerinin yapısına ilişkin, benimsenen (ya da dayatılan) eylem biçimleri ve ideolojisi bağlamında dönüştürülebilecek bir karakteri olmadığı, uluslararası devlet/şirket siyasetinin bir parçası olduğu apaçık ortadaydı.

Uzun yıllardır kırdaki yerel direnişler ve kentlerdeki toplumsal etkisi yüksek eylem/etkinlik süreçleriyle dünyanın içinde bulunduğu krizleri durdurmaya çalışan ekoloji hareketi bir yanda dururken "iklim değişikliği siyasetine" adapte olanlar bilerek ya da bilmeyerek "projenin" bir parçası haline geliyor. Bu projenin temsilcilerinin kimler olduğuna gelmeden önce, iklim değişikliği hareketinin sözde mücadele yöntemlerinin neden ve nasıl ekoloji hareketine zarar verdiğine ilişkin birkaç söz söylememiz gerekemekte.

Bütün bu seferberlik ne için (ya da kimler için) yapılıyor?

İklim adaleti üzerine yapılan yorumlarda

ortaya iki farklı bakış açısı çıktı şu zaman kadar. İklim değişikliğinin "yakıcılığına" dair felaket senaryoları çizenler yenilenebilir enerji kaynakları savunucuları ya da bu şirketlerde çalışmış insanlarken; iklim değişikliğini reddeden ve bunun gerçek bir dezenformasyondan kaynaklı bir yanıltma olduğunu söyleyen ABD, Brezilya gibi ülkeler bulunuyor. Bu ikinci kısımda yer alanlar ise diğerleri gibi gerçekten inandıkları doğruları ifade etmek için değil, ilişkide oldukları fosil yakıt şirketleriyle işbirliklerinin bir sonucu olarak taraf seçiyor.

Böyle olması da doğal, zira yürütülen tartışmalarda bir yerde felakete sürüklenen dünyanın siyasi "temsilcileri" (Birleşmiş Milletler temsilcileri, devlet başkanları, şirket sahipleri vb.); diğer yanda çizilen olumsuz tablonun gerçek olması halinde bunun etkilerini doğrudan hissedecek olan sıradan insanlar yer alıyor. Dünyanın her geçen gün daha kötüye gitmesinin sorumluluğunu alacak olanın devletler ve şirketler değil de "sıradan" insanların olması gerektiği başka bir propaganda olarak alttan alta işleniyor.

İddiamız iklim meselesinde hiçbir sorun olmadığı, her şeyin yolunda gittiği değil elbette ancak yoğunluklu olarak STK'lar ya da "sivil girişimler" aracılığıyla yapılan bu tür hareketleri iklim meselesini umursamaktan ziyade belki de yeni bir piyasa olarak şekillendirdikleri (zaman zaman karşımıza karbon salınımı anlaşmalarıyla çıkan) iklim siyasetinin önemli

bir parçası olarak gözlemleyebiliyoruz. İklim aktivizminin örgütleyici özneleri bağlamında STK'lar ve devlet/şirketler paralelinde işleyen bir mekanizma olduğu kolaylıkla farkedilebiliyor. Sözkonusu yapıların hiçbiri kapitalist şirketler ve devlet sorumluluğunda gerçekleşen ekolojik yıkımın nasıl başladığından bahsetmezken, aynı devletlerin yapacağı çeşitli düzenlemelerle yıkıma çare olunabileceği çok kolay dillendirebiliyor.

İklim Değişikliği aktivizmi, hangi sınıflar arasında yaygınlaşmayı hedefliyor?

İklim değişikliği eylemlerinin örgütlenmesini yapanlar, bulanıklaştırdıkları ekonomi-ekoloji, devletin yarattığı tahribatlar/katliamlar-yaşam savunucuları, merkezilik-ademî merkezilik gibi gelişmeler üzerinden ezen ezilen ilişkisinde tarafsız kalmayı tercih ediyor. Yoğunluklu olarak orta sınıfın siyaset yapma biçimi olarak aktivizmi kullanan bu yapılar, "zararsız protestolar", "bilimsel doğruluk" gibi silahlarıyla sistem içerisindeki pozisyonunu kaybetmek istemeyen ama "dünyanın geleceği için bir şeyler yapmak isteyen kararsızlar" için de iyi bir araç haline geliyor. Dünyanın pek çok yerinde geçmişteki örneklerde olduğu gibi, ezilenlerin yaşamlarındaki çelişkilere odaklanmayan ve gerçekçi çözümler üretmeyen iklim değişikliği aktivizmi, ekoloji hareketi ve sınıf mücadelesi gibi ortaklıkların sonucunda gerçekleşen devrimci alternatiflerin karşısında sistemin sürdürücüsü olmaktan başka bir işe yaramıyor.

"Aktivist"; devrimci, isyancı gibi kimlikleri örtmek için nasıl kullanılıyor?

En küçüğünden en büyüğüne, sarışından siyahına (hatta demokratından cumhuriyetçisine, solcu sendikasıdan sağcı sendikasına) neredeyse bütün iklim eylemcileri kendilerini "iklim aktivisti" olarak görüyor. Ancak iklim etkinliklerinin bulanıklaştırdığı "siyasi alan" gibi "aktivizm" kavramı da kurtuluşu, pek çok meseleyi örtme ve mücadeleyi kısıtlayan bu kimlikte görülmeye değer olabilir mi?

Yıllar önce gazetemizde yazdığımız aktivizm eleştirisinde şöyle bir tespitte bulunmuştuk: "Aktivist yapılanmaların ve kendine aktivist diyen kimselerin en belirgin özelliklerinden birisi konu odaklı çalışma yürütmesi" şeklindeydi. Bu durum ilk bakışta kulağa yanlış gelmese de, örgütlenen çalışmaların ideolojisinin "ideolojisizlik" olduğu düşünüldüğünde, ele aldığı herhangi bir konuyu apolitiklik maskesi altında sistemin sorumluluğundan çıkan bir alana taşımak istediği ortaya çıkıyor. Mücadelenin farklı meseleleriyle doğrudan bağlantılı olan iklim, insan/hayvan hakları, göçmen vb. konularda aktivizmin, başka bir ezen-ezilen ilişkisinin meşrulaştırılmasına kadar götürülebilecek bir yerde durduğunu söyleyebiliriz. Öte yandan toplumsal muhalefetin mücadele belleğine kazınmış devrimci, isyancı gibi kavramları örtmek için de alternatif olarak aktivist kavramının seçildiğini ve yükseltildiğini görmekteyiz. Sistemin devrimle ya da isyanla değişmeyeceği ön kabulüne dayanan aktivist kimliğinin polis, patron, siyasetçi gibi sistem koruyucusu statülere sahip kişilerin de kolaylıkla sahiplenebileceği bir kimlik haline gelmesi, söz konusu ön kabulün doğal bir sonucu oluyor.

Hareketin sözcüleri nasıl bir zeminde hareket ediyor?

Dünya çapında sürdürülen bu hareketin sözcülüğünü İsveç'li "aktivist" Greta Thunberg

yapıyor. Cuma günleri yaptığı "okul greviyle" gündem olmaya başlayan Greta, şimdiden pek çok popüler yayın ve medya organları tarafından geleceğin liderleri arasında gösterilmeye başlandı. Geçtiğimiz aylarda eski ABD Başkanı Obama'yla bir görüşme yapmak için buluştuğularında Obama, Thunberg'e, "Sen ve ben bir takımız" şeklinde konuşmuştu. Washington'da gerçekleşen görüşmenin ardından Obama görüşlerini anlatırken "Yalnızca 16 yaşında olan Greta Thunberg daha şimdiden gezegenimizin en büyük savunucularından biri. Kendi neslinin iklim krizinin yüküyle baş başa kalacağını bilerek korkmadan gerçek adımlar attı. Obama Foundation'daki vizyonumuzun vücut bulmuş halini gösteriyor." dedi.

Greta, kariyer yoluna emin adımlarla ilerlemeye devam ederken, "Obama Foundation" özelinde, küresel enerji politikaları ve iklim hareketi arasındaki bağlantıyı da görmek açısından tekrar tekrar güçlü örnekler üretmeyi sürdürüyor.

"Küresel İklim Grevi'nin" yaşadığımız coğrafyadaki örgütleyicisi "Sıfır Gelecek Hareketi" nedir?

Eylül ayında gerçekleşen iklim grevi, yaşadığımız coğrafyada "Sıfır Gelecek Hareketi" adı verilen bir platform aracılığıyla örgütlendi. Sıfır Gelecek'in internet sitesine girdiğinizde yapılacak olan kısa bir inceleme, meseleye dair baştan beri eleştirdiğimiz bütün başlıklara dair prototip oluşturabilecek kalıpları tekrar ediyor.

Sitenin "talepler" kısmının ilk maddesi, yerel ya da ülke çapındaki iktidarlara sesleniyor: "Bağlı oldukları meclis ve konseylerde iklim krizini gerçekte olduğu gibi, yani bir varoluş acil durumu olarak ele almalı ve 'iklim için acil durum' ilan etmeli." Birleşmiş Milletler ve bağlı bulunduğu alt kurumlar aracılığıyla sürdürülen çalışmaların hepsi bu duruma yoğunlaşıyor "iklim için acil durum". Ancak bürokratik

araçlarla halkı baskı altında tutmak için ortaya çıkmış "acil durum, olağanüstü hal vb." gibi uygulamaların iklim değişikliğini durdurmak için nasıl bir argüman olarak kullanılacağı muallakta bırakılıyor.

"Yenilenebilir enerjinin gelişimi için tüm engelleri kaldırın ve herkesin temiz, yenilenebilir enerjiye erişebilmesi için finansman programları oluşturun." Taleplere devam ediliyor, yok-sulların hayatını çalan, yaşamlarını sürdürülebilmek için sağlıklı alternatiflerin hepsinin önünü tıkayan "finansman programlarından", "ekonomik planlamalardan" yenilenebilir enerji için kaynak ayrılması isteniyor...

Bu çağrılara neden destek vermemek gerekmektedir?

"Şayet bir işverensen, yanında çalışanların 20 Eylül'de gerçekleşecek eylemlere destek vermesinin yolunu açabilirsin."

Net bir şekilde tekrar ifade etmek gerek: odağını devletlerin imzalaması gereken anlaşmalardan çekmeyen ve iklim adaletini sağlamak için atılması gereken "gerçek adımları", yani topyekün sistemin değişikliğini öngörmeyen hiçbir hareketin iklim değişikliği meselesine bir çare olamayacağını düşünüyoruz. Dünyanın felakete sürüklenmesini önlemenin yolu, ne Cuma günleri dikkat çekmek için yapılan bir günlük bir "grevden" ne de fonlu yapılar aracılığıyla yürütülen kampanyalardan geçiyor. Ekolojik dengenin tekrar sağlanması için mücadele edeceksek, bu yıkımın sorumlularının değil de, sonuçlarında yaşanan felaketlerin gerçek muhatapları olan ezilenlerle beraber yeni bir toplum inşa etmekten geçtiğini anlamamız gerekiyor. Ekoloji mücadelesinde talanın, katliamın son bulması için mücadele eden herkesi, devlet/şirket/STK işbirliğinde gerçekleşen bu "truva atı" çağrılara, eylemlere itibar göstermemek noktasında dikkatli olmaya davet ediyoruz.

Antik Çağda Göç

Zeynel Çuhadar

zcuhadar@meydan.org

"Aslanlar kendi tarihçilerine sahip olana kadar avcılık hikayeleri avcıları yüceltmeye devam edecektir."

Afrika atasözü

Savaş, yoksulluk, yıkılan şehirler, dağılan yaşamlar.. Günümüzde göç denildiğinde aklımızda beliren imgeler genellikle hep insanlığın acılarını ifade eden kavramları çağırıyor. Kan ve gözyaşıyla sulanmış yeryüzünün tarihinde yeterince kötü "efsane" yokmuş gibi, tufanlardan daha korkunç, mistik varlıklardan daha acımasız yeni yeni hikayeler yazılmaya devam ediyor.

Bundan yüzyıllar, bin yıllar öncesinde ise göç bugün bizlere ifade ettiğinden çok daha farklı anlamları içinde barındırıyordu. Modernliğin tek düzeliğine ve standardizasyonuna sıkıştırılmamış insanın yaşamı algılayışı üzerine düşündüğümüzde ulaşmakta zorlanmayacağımız yolculuklara çıkıyordu belki de. Sınırlarla, dikenli tellerle çevrilmemiş uçsuz bucaksız ovalar, sahiller, ormanlar, bataklıklar arasında yeni maceralara atılmak ve hayatına anlam katmak amacıyla çıktığı uzun yolculuklar yeri geldiğinde içinden çıktığı topluluğun varlığını sürdürebilmek için, yeri geldiğinde de gerçekliğin farklı yüzlerini deneyimleyebilmek için oluyordu.

Antik Çağ'da göç önceden planlanan, tasarlanan bir hareketti. Bu bağlamda başta Neolitik kültür olmak üzere farklı yaşam biçimleri dünyanın dört bir yanına kolayca yayılabiliyordu. Bununla birlikte diğer kültürler de bu etkileşim dalgası içinde gelişti ve serpildi. Göçün, göç eden için farklılaşan anlamlarıyla birlikte, topluluk yaşamının doğasıyla belirlenen bir işlevi de vardı. Bu işlev şiddetin ortaya çıkmaması için örgütlenip yaşamsal ilkeler belirleyen, iktidarın ortaya çıkmaması için merkezileşmeye direnen Antik Çağ'ın toplumsallığının ifadesiydi.

Tarih öncesinin Anlattıkları

Büyük grupların "organizasyonu" için gereken belli nesnelliklerin kurulmaması yönündeki koruma mekanizması, insanlığın kurduğu ilk örgütlenmeleri yerel birimler olarak şekillendiriyordu. Bu yaşam biçiminin bir yansıması olarak görülebilecek olan, artan nüfusun göç ederek parçalanması olgusu günümüzde ifade ettiği kötü anlamlardan çok, özgür yaşamın garantörü olma işlevindeydi. Tıpkı popüler kültürdeki pek çok örneğinde "gizemli kült yapılanmaların" korku ögesi olarak kullandığı, yaşlıların kendi hayatından vazgeçerek dünyadaki varlıklardan elini çekmesi durumunda olduğu gibi, Antik Çağ'da dengenin ve uyumun bozulmaması yönünde kolektif aklın ürettiği belli çözümler bulunmaktaydı.

Ön tarih için durum böyleydi. Ancak onun da öncesinde. Yani tarih öncesi denen insanlığın en uzun evresinde işler biraz daha farklıydı. Şunu akıldan çıkarmamak gerek; insanlık, yüzyıllar boyunca ekonomik ve siyasi yaşantısını yalnızca yerel düzeyde örgütledi. Hiçbir kalıcı idari sistem kurmadı. Özellikle tarihöncesi insan, mesken edineceği yeri seçerken hayvan davranışlarını da takip ediyordu. Bu da yine bizim algılayışımızın dışında farklı bir göç davranışını beraberinde getiriyordu. 1949-51 yılları arasında Graham Clark'ın kazdığı Mezolitik Çağ yerleşmesi Star Carr kazılarında görüldüğü gibi, yarı göçebe diyebileceğimiz Star Carr insanları alageyikleri takip ederek yazın çevredeki tepelere yerleşiyordu. Bu bir yıllık göç modelini, kendilerini bir parçası olarak hissettikleri doğal yaşamdan öğrenmişlerdi. Doğadan öğrenilen, baskının ve zorlamanın karşısında duran, yüzyıllarca süren bu yaşam kültürü, insanlığın belleğinde öylesine derin yer etmişti ki, alışılının tam tersi şekilde örgütlenen merkezileşen, iktidarlı toplumsal örgütlenmelerde dahi, yalnızca iktidarlara çatışma halinde olan "azınlığın" değil kültürün belirleyicileri olan "çoğunluğun" eylemlerinde de yaşamaya devam etti.

Antik Çağ'da Göçün Anlamı

Antik Çağ'da göç olgusunun günümüzdekinden farklı bir şekilde savaşlar, açlık gibi durumlar sonucu "zorlanan" değil de sebebi savaş, kıtlık vb. de olsa belli mecburiyetler ve gereklilikler olarak görülen, ancak çoğu zaman başkaca anlamlar da ifade edebilen bir olgu olduğunu anlamak gerekiyor. Yaşanan büyük göç dalgalarını ortaya çıkaran savaş, kıtlık gibi olayların ortaya çıktığı koşullara karşı verilen tepki, o toplumun nasıl örgütlendiğiyle doğrudan ilişkili oluyor. İradesini çalan iktidarların savaşlarında yaşamları ellerinden alınan insanların oradan oraya savrulmasıyla, kendi gibi olanların bugünü ve geleceği için yolculuğa çıkanlar arasında, benzer nedenlerle ortaya çıkan birbirinden ayrı iki göç modeli açığa çıkıyor.

Antik çağda göçün başlaması için verilecek kararın da öyle ya da böyle kolektif bir aklın ürünü olduğuna dair güzel bir hikaye anlatıyor Herodotos.

Geç Tunç Çağı'nın sonunda kıtlık, Lydia bölgesinde kol geziyordu. Manes oğlu Atys'in zamanıydı. Aç geçen günlerin sıkıntısı unutmak için zar, aşık kemiği ve top oyunları buldular. Herodotos'a göre yalnızca tavla o zaman ortaya çıkmamıştı zira tavlayı biz bulduk demiyor Lydia'lılar. Bu oyunları bulduktan sonra yemek peşinde koştukları bir günü oyuna veriyor, bir günü de yemek yemek için kullanıyorlardı. On sekiz yıl böyle açlık içinde yaşadılar. Sonunda, ilkel reflekslerini hatırlayarak bir karar verdiler. Yiyeceğin kalanlara yetmesi, diğerlerinin de yeni besin alanları bulabilmeleri için

bir kura çekilecekti. Göç edecek olanların yanında kralın oğlu Tyresenos da gidecekti.

Antropolog Pierre Clastres'in ilksel toplumlar için başarılı bir şekilde belirlediği gibi, içinde bulunduğu topluluğa karşı hayati sorumlulukları olan ve "otorite" olmayan şefler örneğinde olduğu gibi, antik dünyayı şekillendiren topluluklar ne kadar kurumsal yapılar inşaa etmiş olsalar da varoluş ilkelerinde olan davranışları kolay kolay silip atmədılar. Ölümcül bir yolculuğa çıkan ülkenin yarısının yanına "kral'ın oğlunu" gönderecek kadar.

Orta Amerika'da Yanomani yerlileri arasında yaptığı çalışmalarla, kabile topluluklarının "şeflerinin" iktidarlı olmadığını kanıtlayan Clastres'in çalışmalarının bize kazandırdığı bakış açısıyla değerlendirdiğimizde, ana akım tarih yazımının bulandırdığı tarih bilgimizde olduğu gibi, ilksel insanların ya da antik dünyanın gerçekliği de algımıza yerleştirilenden daha farklı görünebiliyor gözümüze.

Göçün Geçmişini Kazımak Neden Önemli?

Antik çağda göç olgusu üzerine düşünmek, yalnızca tarihsel bilgi olarak değil onun toplumun dinamikleri üzerindeki etkisini sorgulamak ise bize dünyayı olumsuz etkilemiş pek çok bahsi tekrar değerlendirmek noktasında fayda sağlıyor. Örneğin, tarihin çok da uzak olmayan bir döneminde ortaya çıkan ve özellikle ırkçı ideolojiler tarafından gerçekleştirilen katliamlara bir gerekçe olarak sunulan çeşitli "bilgiler" bugün bu düşünme süreciyle beraber tamamen silinmeye başlıyor.

"Ari avrupalı" insanın saflığı olasılığı, son dönemde arkeolog Douglas Baird'in yaptığı çalışmalarla tamamen imkansız hale geliyor. Konya ovasında yaptığı kazılarda Baird, "Anadolu'nun erken dönem topluluklarının Avrupa'nın ilk tarım toplumlarının atası olduğunu" gösteriyor. Orta Anadolu'daki tarım toplumlarının göç yoluyla Batı/Kuzey Anadolu ve Avrupa'ya göç etmiş olabileceğini düşünüyor. Böylelikle ne Anadolu'da ne de başka yerde aranan saf ırk bulunamıyor. Tarihöncesi Avrupa'nın üç ayrı göç dalgasıyla karışmış halkı buranın antik çağdan beri bir "erime potası" olduğu gerçeğiyle beraber öncesinde Gordon Childe ve diğer arkeologlar tarafından da iddia edildiği gibi kültürel bir mozaik olduğunu gösteriyor.

Tıpkı sosyal darwinizme karşı günümüzde insan ve hayvan davranışları üzerine çalışan pek çok antropolog ve biyolog tarafından yeniden keşfedilen karşılıklı yardımlaşma teorisinin sosyal bilimlerdeki etkisinde olduğu gibi, insanın yüzyıllar süren devletsiz, iktidarsız yaşamından süzülen deneyimler, bilgiler, geçmişi ve bugünü daha iyi anlamlandırmamız için bize gereken anahtarları verecek.

Hannah'lar: Kötülük Üzerine

Mercan Doğan

mdogan@meydan.org

Hannah Duston: "Amerika'nın Baltalı Kadın Kahramanı"

Bu yazının konusu olan Hannah'ların ilki Hannah Emerson Duston, onuruna heykeller dikilen ilk Amerikalı kadındır. Hannah Emerson 23 Aralık 1657'de, o dönemde yerlilerin yaşam alanlarının talanı ile ele geçirilen Massachusetts Körfez Kolonisi'nde, bugün Massachusetts eyaletinde bulunan Haverhill'de doğmuş; 1677'de Thomas Duston ile evlenmişti.

1689-1697 yılları arasında gerçekleşen Kral William Savaşı'nda Fransızlar -İngilizleri alt etmek için yerlileri İngilizlerin yerleşim bölgelerine -yerlilerin işgal edilen topraklarına- baskına teşvik ediyordu. 15 Mart 1697'de yerliler Haverhill'e bir baskın gerçekleştirdi. Bu baskında onlarca kişi katledilmişti; kısa zaman önce doğum yapan Hannah ise hemşiresi Mary ve yeni doğan kızıyla birlikte yaşadığı çiftlikten kaçırılarak esir alınmıştı. Çiftlik yakılmış, Hannah'ın eşi Thomas, geri kalan çocuklarıyla beraber kaçmayı başarmıştı ancak kadının bundan haberi yoktu, ailesinin öldürüldüğünü sanıyordu. Esir alınan Hannah, Mary ve bebek yerliler tarafından kuzeye kaçırılıyordu. Yaşanan bu olayları günümüze aktaran kaynaklara göre, yerliler, yol boyunca ağlayan bebeği -kafasını yoldaki bir ağaca vurarak- öldürdü. Hannah ve Mary karşı çıkamayacak kadar korkmuş, ağlayamayacak kadar şok olmuşlardı.

15 gün boyunca toplamda 160 km yürütüldüler, yer yer sürüklen-diler ve -günümüzde Concord, New Hampshire olarak bilinen- Merrimack ve Contoocook nehirlerinin birleştiği noktadaki adaya getirildiler. Yerli savaşçılar onları, kısa süreliğine, 12 yerli ve bir yıldan uzun zaman önce esir aldıkları Samuel Leonardson ile bu adada bırakarak başka bir köye baskına gittiler. Döndüklerinde kısa bir yolculuk daha yapacak, sonra soyularak kırbaçlanacaklardı. O gece, 30 Mart gecesi, Samuel'le el ele veren Hannah ve Mary yerlileri uyku-

da yakaladı, onları kendi baltalarıyla öldürdü. Buraya kadar yazıdaki ilk Hannah'ın hikayesinin bir kadın öz-savunma hikayesi olduğunu düşün-dük, değil mi? Devam edelim.

Yerlilerin sadece ikisi kaçabilmişti; kaçanlardan biri yetişkin bir kadın, diğeryse bir çocuktur. Hannah'ın yerlilere saldırmadan önce düşünürken öldürmek yerine kendisiyle birlikte evine kaçırılmayı, öldürülen çocuğunun bedeli olarak almayı planladığı çocuktur.

Hannah, Samuel ve Mary'yle birlikte buldukları adadan kanolarla kaçmak üzereyken geri döndü, öldürdükleri on yerlinin kafa derisini yüzerek kanıt olarak yanına aldı. Haverhill'e geri döndüler ve mahkemeye kanıtlarını sunarak onları anlattılar. Ödül olarak 25'i Hannah'a olmak üzere toplam 50 pound ödül aldılar. Hannah "baltalı kadın kahraman" olarak tanındı; pek çok yere heykelleri, anıtları dikildi. Öldürdüğü yerlilerin altısının çocuk, üçünün yaşlı, sadece birinin savaşçı olduğu gerçeği pek dillendirilmedi. (Yerliler iki kadının başına gözcü olarak çok sayıda savaşçı bırakmayı gereksiz bulmuştu.) Hikaye bir yanıyla bir kadının kendini savunma hikayesini barındırırsa da meselenin bundan ibaret olup olmadığı oldukça tartışmalıdır. Açık olansa çokça kötülük barındırdığıdır.

Kahraman mı Sömürgeci mi?

1492'de yüzde 100'ü yerlilerden oluşan Kuzey Amerika nüfusunun bugün sadece yüzde ikisinin yerlilerden oluşuyor olması, mesele-nin bir başka boyutunu tartışmaya açar. Frantz Fanon'un Yeryüzünün Lanetlileri'nde bahsettikleri, bu hikayenin örgüsüyle oldukça örtüşür: "Sömürgeci, sömürge halkının alanını fiziksel olarak, yani ordu ve polis yardımıyla sınırlamakla tatmin olmaz. Sömürgeci, sömürge talanının totaliter karakterini sanki açıklamak ister gibi sömürge halkını bir tür katmerli kötülüğe dönüştürür... Yerlinin ahlak kurallarına duyarlı olmadığı ilan edilir. Yalnızca deşersiz olmakla

kalmadığı, aynı zamanda değerleri inkâr ettiği de ilan edilir. Başka de-yişle o mutlak kötüdür."

Hikaye sadece Hannah Duston'ın bakış açısından okunduğunda yerlilerin bir bebeği gözlerini kırpmadan öldürebilecek kötülükte olmaları anlatılmaktadır. Fransızların kıskırtmasıyla çiftlikleri yaktıkları, herkesi katle-diren kadınları esir aldıkları, esirleri ni soyarak kırbaçladıkları... "Nasil da insanlık dışı kötü yaratıklar oldukları" anlatılmaktadır. Yerlilerle ilgili anlatılan hikayelerin çoğu böyledir. Sömürülen, katledilen halklardan genelde böyle bahsedilir. Kurtulmak için çocukları ve yaşlıları öldüren Hannah Duston'ın kahraman olma durumu tartışmalıdır ancak sömürgeci olması da oldukça tartışmalıdır. Sömürgeci midir Hannah Duston, o mu sömürmüştür yerlileri? En iyi ihtimalle göz yumarak suça ortak olmuştur, bu sebeple geçtiğimiz yıllarda bazı yerli grupları Hannah'ın heykellerine zarar vermiş ve onun, sömürgeciliğin sembollerinden biri olduğunu söylemişti. Ancak hikayeye dönecek olursak, yerli halkların yaşadıkları zulüm ve katliamlar, onların da çocukları öldürmesini, kadınları kaçırmasını nasıl meşrulaştırabilir? Tartışma çıkmaza girmekteyken yazıdaki ikinci Hannah'ın, kötülük deyince akla gelen ilk isimlerden olan Hannah Arendt'in söylediklerine bakmakta fayda var.

Hannah Arendt Bize Bu Hikayedeki Kötülüğün Sıradanlığını Anlatır

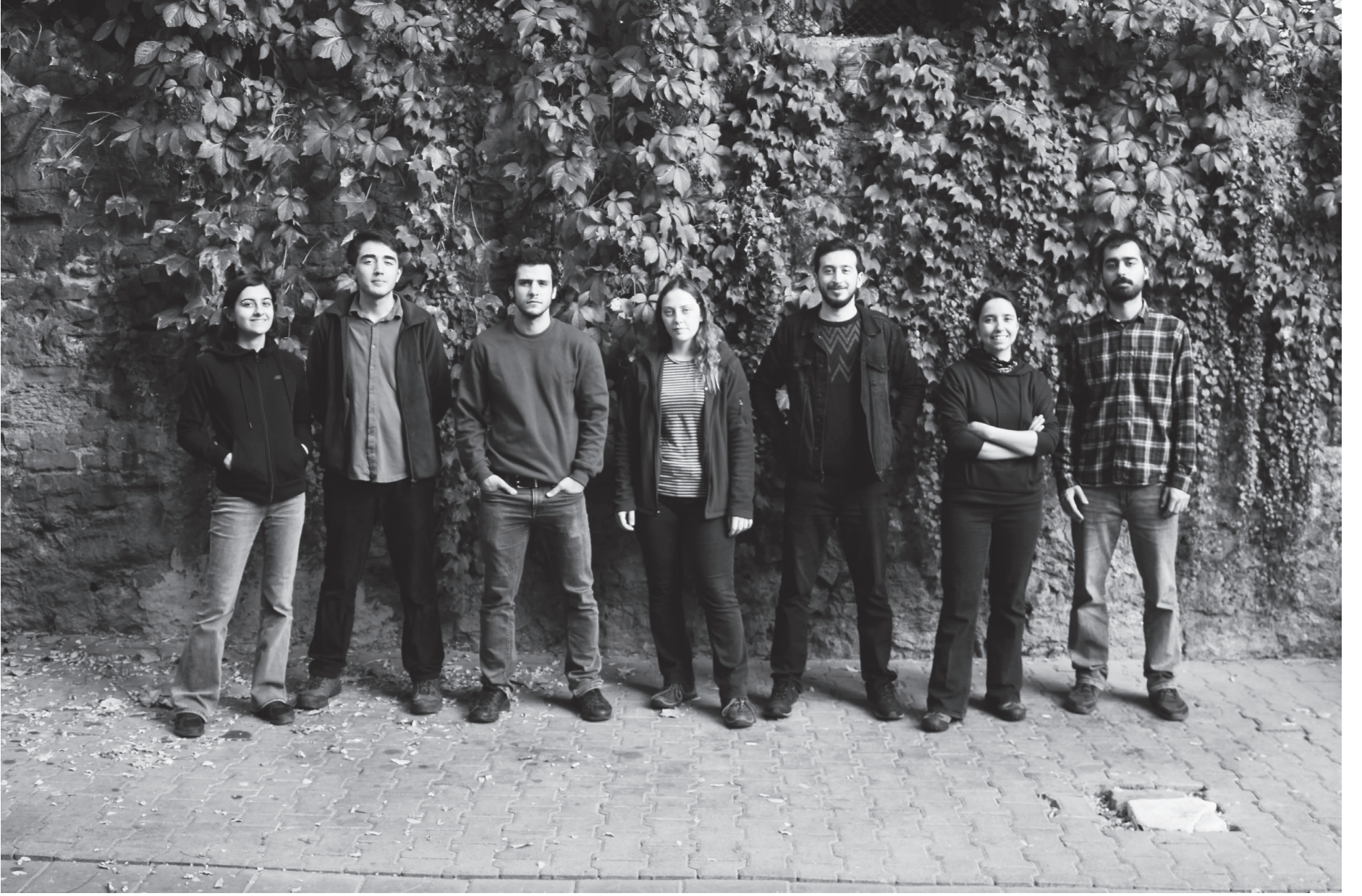
Hannah Arendt, Hannah Duston'dan 249 yıl sonra, 14 Ekim 1906'da Hannover'de Yahudi bir mühendislik tek çocuğu olarak dünyaya gelmiş, Berlin'de büyümüştür. Hannah Duston'ın hikayesinin aklımıza onu getirmesinin sebebiyse yaşam öyküsü değil kötülüğe ve şiddete dair söyledikleridir.

Nazi Almanyası'nda Hitler'in Gestapo şefi olan Reinhard Heydrich'in emriyle "Yahudi sorununu çözmek" adı altında Yahudi soykırımını gerçekleştirmek konusunda özel olarak görevlendirilen Adolf Eichmann'ın

yargılandığı davayı yazdığı "Kötülüğün Sıradanlığı, Adolf Eichmann Kudüs'te" kitabında bahsettiği kötülüğün sıradanlığıdır. Hannah Arendt'e göre Eichmann "korkunç derecede normal" bir insandır. Ona göre kötülük yapan bir insan, kendisinin kötülük yaptığını düşünmez; sadece belirli bir sistem içinde doğru ve uygun hareket ettiğini düşünür. Hannah Duston'ın hikayesindeki yerliler -tanıdıkları gözlerinin önünde katledilen, yaşam alanları talan edilen diğer halklar gibi- bedel ödetmeye çalışıyordu. Hannah Duston'sa kaçırılan, evi yakılan, çocuğu gözünün önünde parçalanan her kadın gibi bedel ödetmeye çalışıyordu. İki taraf da belirli bir sistem içinde doğru ve uygun hareket etmiş görünüyordu. Hangisi daha ezilendir, teraziler tartamaz. Vuku bulan, onların kötülüğünün yanı sıra nesnel de bir kötülüktür. Bu şiddet sarmalının başlamış olmasıdır Hannah Arendt'e göre:

"İnsan doğası gereği, bir kere baş gösteren ve insanlık tarihine kaydedilen her fiil, gerçekliği tarihe gömülüp gittikten uzun zaman sonra bile hep ileride gerçekleşebilecek bir ihtimal olarak kalır. Gelmiş geçmiş hiçbir cezanın, suç işlenmesini önleyecek kadar caydırıcılığı yoktur. Bilakis, cezası ne olursa olsun, belli bir suç bir kere ortaya çıktı mı, tekrar ortaya çıkması, ilk ortaya çıkışının olup olabileceğinden çok daha olasıdır."

Hannah Duston'ın hikayesindeki gibi bugün de kötülük yapmak ya da kötülüğe sessiz kalmanın rutine dönüştüğü çoğunlukla kabul ediliyor. Devletler halkları katle-diren "temizlik" yaptıklarını söylüyor, yaşam alanlarını talan ederek göç etmek zorunda bırakıyor; tecavüzcü erkekler tecavüz edilen kadınların tecavüzü hak ettiğini söylüyor. Bunları meşrulaştırmaya çalışan düşünce ve inançlar kötülüğün tanımını değiştiriyor, onu bireylerin karşı koyamayacakları bir nesnellik haline dönüştürmeye çabılıyor. Ancak tekrar vurgulanmalıdır ki bu nesnellik, Hannah Duston'ın hikayesinde de bugün yaşadığımız coğrafyada da kötülüğün sürdürülmesini meşrulaştırmaz.

Gençlik Anarşizmde Örgütleniyor

Otoritelerin yaşamlarımızın her alanına sızmaya, iradelerimizi tutsaklaştırmaya, baskının her türüsünü uygulamaya çalıştığı bugünlerde gençliğin yaratıcı ve enerjik karakteri özgürlük mücadelelerinin en çok ihtiyaç duyduğu niteliklerden biri. İçerisinde bulunduğumuz dönemde dünyanın pek çok coğrafyasında artan toplum-

sal hareketlerdeki gençliğin rolü de adeta bunun bir göstergesi. Halkların sömürüye, baskıya, katliamlara ve her türlü saldırılara karşı örgütlü tutumu da bu toplumsal hareketlerin başlıca gücü. Farklı otoriter mekanizmalar tarafından ezilen halkların kurtuluşunun devrimci anarşist perspektif ve eylemlerle geleceğine inanan bir

gazete olarak ve örgütlü gençlik mücadelesinin önemli olduğunun altını çizerek, yaşadığımız topraklarda gençliğin yaşadığı sorunlarla ilgili olarak mücadele eden ve anarşizmi toplumsallaştırmaya çalışan Lise Anarşist Faaliyet (LAF) ve Anarşist Gençlik (AG) ile mücadeleleri üzerine sohbet ettik.

Şimdi -Liselerde İsyan- Zamanı!

Sohbetimize ilk olarak Lise Anarşist Faaliyet ile başladık. Hem gençlik mücadelesi içerisinde liselerde anarşizmi örgütleyecek olmaları hem de yaşadığımız topraklarda halen faaliyet yürüten en eski anarşist örgütlenme olmaları sebebiyle anlatacakları şeyler oldukça önemli. Onlara neden anarşist bir lise örgütlenmesine ihtiyaç duyduklarını, içinde yaşadığımız sistemi nasıl yorumladıklarını, faaliyetlerini ve daha birçok meseleyi sorduk.

İlk olarak neden liselilerin mücadele etmesi gerektiğini konuştuk. LAF'lı arkadaşlarımız "Aslında eğitimin çok küçük yaşlarda başladığından" bahsetti. "Eğitimin, devletin en küçük birimi olan ailede baskıyla belirginleştiğini" de ekledi. LAF'lılar istemediğimiz şeyleri bize öğretmeye çalışan ailemizin ve öğretmenle-

rimizin sistematik baskılarına karşı bütünlüklü bir şekilde mücadele etmek için liselerde anarşizm mücadelesi verdiklerini belirtti. Arkadaşlarımız iktidarların baskı araçlarıyla liselileri tektipleştirmeye çalışmasına karşı mücadele etmenin öneminden şöyle bahsediyor; "sevdiğimiz, sevmediğimiz, güzel dediğimiz, çirkin dediğimiz kısacası yaşamsal tüm gereksinimlerimiz ve eğilimlerimiz bu sistemin standartlarına göre, yani iktidarların çıkarları doğrultusunda iradelerimizin tamamen dışında belirlenir. Daha biz küçükken başlayan bu belirlenim sürecinin kendisi; toplumsal yaşamda süregelen olayları ve olguları sorgulamamızı engeller, gerçeklerden ise uzaklaşmamıza neden olur. Böylelikle yaşamımızın sonuna kadar bizim için belirlenmiş olanı yaşarız. Bu belirlenmiş olan kalıpları yaşamamak için örgütlenmeli ve mücadele etmeliyiz."

Herşeye Karşı Olanlar Değil Yüreklere Yeni Bir Dünyayı Taşıyanlar

Mücadelelerinin gereği olarak da LAF'ın ilkelerini şekillendirirken anarşist ideolojileri doğrultusunda "otoriteye, bencil ve rekabetçi ilişkilere, devlete, kapitalizme, militarizme, cinsiyetçiliğe, gerontokrasiye" karşı olduklarını anlattılar. İktidarların farklı görünümüne karşıydılar. Onlar kendilerinin de dedikleri gibi: "Her şeye karşı olanlar değil, yüreklerinde yeni bir dünyayı taşıyanlar". "Anarşistiz" başlıklı yazılarında belirttikleri gibi örgütlenmeyi amaçlayan, devrimci, anarşist bir mücadeleden yanalar.

Eğitilmek İstemiyorlar

Söyleşinin devamında kendilerini "eğitim karşıtı" olarak adlandırdıklarından bahsettiler. Biz de onlara

dertlerini anlatırken nasıl tepkilerle karşılaştıklarını ve eğitim karşıtlığının ne demek olduğunu sorduk. Eğitim meselesine ilişkin düşüncelerini anlatırken en sık karşılaştıkları olumsuzluklardan birinin eğitim karşıtlığının bilgiye de karşı olmakla karıştırılması olduğundan bahsettiler. Yayınladıkları fanzin, dergi ve bildirilerde öncelikle eğitimi nasıl tanımladıklarından bahsediyorlar. "Eğitim, öğreten ve öğrenen ilişkisinde, öğretmenin yani bilgiyi bilen, öğrenen yani bilgiyi bilmeyen üzerinde kurduğu otoritedir. Öğretmenin bilgiyi elinde bulundurmasıyla oluşan bu otoriter ilişki, yaşamın diğer alanlarında da öğretmenin öğrenen üzerindeki otoritesini olağanlaştırır. Bunun sistematikleşmiş haline de eğitim sistemi denir." İktidarların eğitim yoluyla kendi düzeninin devamlılığını sağlayacak itaatkar toplumlar yaratmak istediğini söylüyorlar. Bu

yüzden kavgaları eğitimle ve eğitim kurumlarının hepsiyle.

Devletin Adaletsizliğine Karşı İsyan!

Aynı zamanda kendilerine ve yaşlarına uygulanan adaletsizliklere karşı harekete geçme konusunda çekinmiyorlar. Yaşadıkları topraklarda olsun olmasın tüm kardeşleri için eylemlikleriyle dikkat çekiyorlar. Bu sebeple 2008 yılında İstiklal Caddesi'ndeki Yunanistan konsolosluğu önünde, Yunanistan polisi tarafından katledilen anarşist Alexis Grigoriopoulos için yaptıkları eylemle ses getirmeye başlıyorlar. Bu aynı zamanda Lise Anarşist Faaliyet imzasıyla yapılan ilk sokak eylemi olma özelliğini taşıyor. Yapılan eylemde yazdıkları pankartta "Biz de 16 Yaşındayız" diyorlar ve Alexis'in mücadelesini İstanbul sokaklarına yayıyorlar. Aynı dönemlerde Kadıköy'de mendil satarken zabıtalara kovalamaları sırasında yaşamını yitiren Bülent Çalıkıran'ı ve devlet şiddetiyle katledilen arkadaşlarının isimlerini sokaklara yazıyorlar. Coğrafyanın her yerinde gerçekleştiren katliamlara karşı mücadeleyi büyütme çağrısı yapıyorlar: "Devlet kardeşlerimizi katlediyor, biz ise unutmuyoruz ve affetmiyoruz. Otoriteye karşı öfkemiz daha da büyüyor, baskılara karşı biz olup örgütleniyoruz."

Okul Kilitleme Eylemleri, Sabotajlar

Liseli anarşistler okullardaki öğ-

retmen, müdür baskısına karşı koymak için farklı, yaratıcı eylem biçimlerini kullanmasıyla biliniyor. Lise mücadelesine özgün bir direniş biçimi olarak çıkan okul kilitleme eylemleri bunların başında geliyor.

"İtaatkar bireyler elde etmek için çalıştıkları, özgürlüğümüze kilit vurdukları, eğitim yuvalarının kapılarına özgürlük kilitlerimizi vuruyoruz." diyorlar ve şu zamana kadar 5 farklı ilde birçok okulun kapılarını kilitlediklerinden bahsediyorlar. Çünkü kilitler açılmayınca o gün sınavlar iptal oluyor okullar tatil oluyor. Bu tarz sabotaj eylemlerini genellikle 24 Kasım öğretmenler günü olarak bilinen günde yapıyorlar. Çünkü sloganları; "Armağınımız İsyanımızdır". Kilitlenen her okulla beraber 24 Kasım öğretmenlere değil öğrencilere armağan oluyor.

Sabotaj eylemleri sadece okul kilitlemeleriyle sınırlı kalmıyor tabii ki. Birçok farklı yöntemle sahip olduklarından bahsediyorlar. Bunlardan biri de tabela değiştirme eylemleri. İlk tabela değiştirme eylemini Kenan Evren Anadolu Lisesi'ne yapmışlar. "Biraz istek, biraz inanç, biraz da eylem gerekiyordu. Bir gece ansızın okula giderek "Kenan Evren Anadolu Lisesi" tabelasını indirip yerine "Erdal Eren Anadolu Lisesi" tabelası asmıştık. Erdal Eren 17 yaşında iken, yaşı büyütülerek Kenan Evren ve diğer darbecilerin idama yolladığı devrimci bir gençti; onun adını darbecilerin adının verildiği okula vermenin iyi olacağını düşünmüştük.

Bir sene sonraysa rüzgar tersten esti darbecilerin isimleri okullardan kaldırılıyordu. Kenan Evren Anadolu Lisesi resmi olarak İstanbul Anadolu Lisesi olarak değiştirildi." Bu değişiklikte eylemlerinin de biraz etkili olduğunu düşünüyorlar. Bir diğer çoklu tabela değiştirme eylemini ise Taksim Gezi Direnişi sırasında katledilen 6 direnişçi için 6 liseye aynı anda gerçekleştirmişler. Söyleşiye devam ederken bu tabela değiştirme eylemlerinin onlar için anlamı nedir diye soruyoruz. Yanıtları "Amacımız devletin tetikçilerinin isimlerini okullardan silmek özgürlük için mücadele ederken katledilen kardeşlerimizin isimlerini onların yerine yazmak ve unutturmamaktır." oluyor. Bir diğer sabotaj eylemi ise tabela boyama. Birçok farklı liseye gidip tabelaların üzerine boya atarak bir süreliğine okulun tabelasız kalmasını sağlıyorlar. Farklı gündemleri oldukça eylemlerini çeşitlendirdiklerini bahsediyorlar. Bazen kuşlama yaparak, bazen okul kapılarına boya dökerek, bazen de yazılama yaparak sözlerini müdürlere, öğretmenlere, okul idarecilerine ve en çok o okullarda olan liselilere ulaştırmayı amaçlıyorlar.

Paylaşma masaları

Liseli anarşistlerin yaptıkları eylemler üzerine söyleşimiz devam ederken yaptıkları eylemlerin sadece okul dışında sınırlı kalmadığından okul içerisinde de faaliyet gösteriyorlar. Okullardaki sistemin bireylere dayattığı bencil ve rekabetçi ilişki biçimlerine karşı paylaşma ve

dayanışmayı büyütüyoruz diyerek okullarda "paylaşma masaları" geleceğini başlattıklarını anlatıyorlar. Çünkü onlara göre okullarda bencilik kültürünü oluşturan yer kantinlerdir. Bu yüzden arkadaşlarını okullarındaki kantinleri boykot etmeye ve her birinin evlerinden getirdikleri yiyecekleri birleştiriyorlar. Paylaşma ve dayanışmayla dolu masalar sistemin kültürünü yok ediyor.

İnadına LAFanzin

Liseli anarşistler, "anarşizmi eşek üstünde köy köy gezerek anlatan yoldaşlarımızın inadıyla yıllardır okullardan sokaklara inatla taşıyoruz anarşizmi" diyorlar. Ancak mücadeleleri sadece sokakla sınırlı kalmıyor. Okullardaki otoriter yapıya ve sokaklardaki otoriter güçlere karşı her alanda mücadele ediyorlar. Arkadaşlarına, kardeşlerine ulaşmak için bir diğer yolları ise kağıtlara yazmak. İlk olarak LAFanzinlerle başlıyorlar sürece. Okullarda yaşanan adaletsizliklerden, eğitim karşıtlığından, yaptıkları eylemlerden ve örgütlü anarşizmden bahsediyorlar fanzinlerinin içerisindeki yazılarda. Gündemdeki olaylara sessiz kalmamak için hızlıca bildiri yazıp olabildiğince sokaklarda dağıtmaya çalıştıklarından bahsediyorlar. Zaman geçtikçe yazdıkları yazılar, söyledikleri sözler fanzinlere sığmamaya başlıyor ve İnadına dergisini çıkarmaya başlıyorlar. Derginin ismini neden "İnadına" seçtiklerini sorduğumuzda ise verdikleri cevap şöyle oluyor: "Bizler mücadele ettiğimiz her alanda;

okulda öğretmenlerin, müdürlerin engellemeleriyle, sokaklarda devletin ve polislerin şiddetiyle ve türlü baskısıyla karşılaşıyoruz. Çünkü özgürlüğe düşmanlar. İsyanımızdan ve daha da büyüüp örgütlenmemizden korkuyorlar, bu yüzden bizleri engellemeye çalışıyorlar. Onlar bizleri önlerinde eğmek istedikçe biz İNADINA özgürleşiyoruz. Otoritelere öfkemiz daha da büyüyor ve İNADINA mücadele ediyoruz”.

Özgürlük İçin Anarşist Gençlik!

Liselerde mücadele yürüten LAF'ın ardından üniversitelerde ve gençliğin mücadele ettiği her alanda faaliyet yürüten, anarşizmin sesini yükseltmek için çabalayan Anarşist Gençlik'le bir söyleşi gerçekleştirdik. Anarşist Gençlik üniversitelerde, sokaklarda yaratıcı eylemleriyle ve direngen tavrıyla adını duyurmuş bir örgütlenme. Anarşist Gençlikle de içinde bulunduğumuz sisteme karşı duruşlarını, gençlik mücadelesini, eylemlerini konuştuk.

Pratiğin önemli olduğunun altını sıkça çizen arkadaşlarımızla ilk olarak bugüne kadar yapılan eylemlerden bazılarını konuştuk. Üniversite önünde “Üniversite Entegrasyondur” pankartıyla gerçekleştirdikleri eylemde, sistemin kalifiye beyaz yakalıları, müdürleri, patronları olmak için verilen diplomayı temsil eden devasa bir diploma maketini ateşe veren onlardı. Sonrasında “Em Roboski ji Bir

Nakin! Roboski Vicdanımızdır” sloganıyla kampüsleri devletin bombalarını simgeleyen maketlerle donatan, 15 Mayıs Vicdani Retçiler Günü’nde katliamı karşı vicdani retlerini açıklayan da.

Temeli 2013 Taksim Gezi İsyanı sürecinde atılan Anarşist Gençlik, sokak eylemlerindeki belirginleşmesinin ardından üniversite kampüslerinde, sokaklarda, gençliğin var olduğu mücadele alanlarında kara bayrakları ve pankartlarıyla sokaklarda oldu. Gezi eylemlerinde yaşamını yitirenlerin hesabının sorulduğu sokak eylemlerinden, adaletsizliğin açığa çıktığı mahkeme önlerine kadar direnişin savunulduğu neresi varsa orada oldular.

13 Mayıs 2014’te, coğrafyamızın gördüğü en büyük maden katliamı olan Soma Katliamı’nın ardından gerçekleşen sokak eylemlerindeydiler. Soma’nın İstanbul temsilciliğinin kapısı önünde “Soma’da Katil Kapitalizm” pankartıyla en ön saftalardı. İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü’nde bulunan havuzu kömürün karasına boyadılar. Astıkları “Unutulamaz Affedilemez” pankartıyla, fakülte içerisinde geniş bir etki uyandırdılar.

Anarşist Gençlik’ten arkadaşımız: “Aslında İstanbul Üniversitesi’nin anarşist bir geleneği olduğunu” söyledi. 6 Kasım 2006’da, sistemin bilgiyle beyinleri yıkanarak zombileşen

üniversiteli’ye ithafen zombi yürüyüşü yaparak Beyazıt Meydanı’na yürüyen anarşistler, ana kapının önünde üzerlerindeki önlükleri parçaladılar ve ateşe verdiler. Beyazıt Meydanı’nın da “Okuyalım, ama Sistemin Canına Okuyalım!” sloganını haykırdılar. 6 Kasım 2008’de 12 Eylül faşizminin ürünü olan YÖK’ün kuruluş yıl 31 dönümünde, Anarşistler, “Bu Kışlada Bir Tank Eksikti” diyerek, hazırladıkları gerçeğiyle aynı ölçülerdeki tank maketiyle Beyazıt Meydanı’nda bir eylem gerçekleştirdiler. Arkadaşlarımız Anarşist Gençlik’in, bu yaratıcı mücadele geleneğinin takipçisi olarak, son yıllarda gerçekleştirdiği farklı projelerle anarşizme dair sözünü söylemeye devam ediyor olduğunu vurguluyor.

“Gençliğin Sorunları İçin Anarşist Çözümler Geliştirmeye Çalışıyoruz”

Anarşist Gençlik, benimsediği anarşizm düşüncesine içkin bir şekilde yalnızca politik değil yaşamsal alanlara ilişkin de çözümler geliştirmeye çalışan bir örgütlenme: “Arkadaşlarımızla yaşamı paylaştığımız yurtlarda ve öğrenci evlerinde sistemin dayattığı yaşam tarzının dışında karşılıklı sorumluluk ilişkisiyle örülü, paylaşma ve dayanışmayı esas alan bir model nasıl örülebilir bunun yollarını aramaktayız.”

Anarşist Gençlik kapitalizme karşı bir barikat olarak gördükleri ikinci

el değiş tokuşundan, ürünlerin karşılıksız bir şekilde paylaşıldığı çeşitli sosyal ağlara kadar farklı yollar geliştirmek için uğraşiyor. İhtiyaçların karşılanması noktasında yalnızca değişim değil, aslında bizden çalınanları geri almak olarak yorumladıkları kamulaştırmayı teşvik etmek için de çalışmalarda bulunmakta.

Özgür Bir Dünyayı Yaratmak Bizim Elimizde

“Ne yalnızca öğrenci evleri, yurtlar ne de kampüsler, işyerleri; gençlik olarak bulunduğumuz her yerde Kolektif Özgür Yaşam (KÖY) alanlarını örgütlemeye çalışıyoruz.” diyen Anarşist Gençlik’ten arkadaşlarımıza daha önce yayınladığı bildiri ve kitapçıklarda sıklıkla kullandıkları bu kavramın ne anlama geldiğini sorduk.

Özellikle Gezi direnişiyle alevlenen kamusal alan-özel alan tartışmasına anarşist bir eleştiri olarak geliştirdikleri Kolektif Özgür Yaşam kavramı, kapitalizmden ve devletten özgürleştirilmiş bir mekan anlayışını tanımlıyor. KÖY’ün ortaya çıkış koşullarına ilişkin ise “Siyasal temsiliyet, toplumu oluşturan bireylerin siyasallıklarını artık karşılamadığından, kolektif özgür yaşamdan bahsedebiliriz.” diyorlar. Sosyalist birey ve toplulukların yoğunlukla tercih ettiği gibi, devleti ve bürokrasiyi de içeren “kamusal” kavramı yerine temsiliyete dayanmayan, bireylerin

doğrudan siyasi iradelerini deneyimleyebildikleri bir biçim olarak doğrudan demokrasiden ve sadece yeni bir siyasal formdan değil, aynı zamanda bunun kurucusu olan "yeni siyasal özne"den bahsetmektedir. Anarşist Gençliğe göre KÖY, "kapitalizm ve devlet hegemonyasındaki alanların, küçük dönüşümlerle kazanımlara dönüşmesini önemsemez. Çünkü bu reformist kazanımlar, birer amaca dönüştüğü için mücadele adına geçici ve aldattıcıdır. KÖY, yine de geçici dönüşümün mücadeleye etkisini önemser. Yani, bu kazanımları birer amaç olarak görmez, devrim mücadelesinde bir araç olarak görür. KÖY, bütünlüklü bir devrimci dönüşümü savunur."

Ayrıca Anarşist Gençlik için Özgürlük düşüncesi pek çok afiş ve sloganda görüldüğü gibi "düşlediğini eylemek" olarak tanımlanmaktadır. Öncelikle "gerontokrasinin" gençliğin kendini gerçekleştirme mücadelesinde karşısında durması gereken en önemli olgu olduğunu belirten arkadaşlarımız: "Gerontokrasile yani yaşça büyük olanın kendinden küçük olan üzerinde kurduğu iktidarlara karşı kendi karar alma ve kararlarımızı hayata geçirme ısrarımız bizim için yaşamsal bir ihtiyaç" şeklinde konuştular. "Ailede ebeveynler, okulda öğretmenler, sosyal hayatta abi/ablalar ya da bir alana ilişkin kendini otorite olarak gören, bu otoriteyi çevresindekilere dayatanlar aracılığıyla ortaya çıkan gerontokratik ilişki

biçimleri genç olmanın enerjisini sistemin çıkarlarına ya da kendi kişisel çıkarlarına göre kullanmak isteyenlerin en büyük silahı." diye ifade ediyor. Kökeni insanlığın en eski toplumsal yapılarına kadar giden gerontokrasinin bugün vücut bulmuş hali, anarşist bir gençlik örgütlenmesinin karşısındaki en güçlü düşmanlardan biri.

Anarşist Gençlik'ten arkadaşımız "bizi tutsaklaştırmaya çalışan bütün otoritelere karşı düşlediğimiz dünyayı eylemek, yani özgürleşmek ancak Kolektif Özgür Yaşam Alanları'nın örgütlenmesiyle mümkün olacak" diyorlar.

Eylemin Bereketiyle Kampüslerde, Sokaklarda, Meydanlardayız

OHAL gibi süreçlerde özellikle sokaktaki gençlik hareketine yönelik doğrudan saldırılar, katliamlar, üniversitelerde ise artan baskıyla beraber yasaklar, uzaklaştırmalar gibi durumlar söz konusuysen böyle bir mücadeleyi örgütleyebilmenin zorlukları var. Suriye Savaşı'nın başından beri, ezilen halklarla birlikte dayanışmayı büyütmek ve bütün iktidarlara karşı direnişin sesini yükseltmek için sınır nöbetlerinden, dayanışma köprülerine pek çok süreç örgütlendi. Bu bağlamda 20 Temmuz 2015 tarihinde Suruç'un Amara Kültür Merkezi'nde bir araya gelen gençlik temsilcilerine yönelik, katil devlet ve IŞİD çeteleri işbirliğinde

bombalı saldırı gerçekleşti. Yaşamını yitiren 33 anarşist ve sosyalist devrimcinin mücadelesi bölgedeki bütün uluslararası güçleri ve kapitalistleri korkutmaya yetmişti. Katliamın ardından katillerle işbirliği yapan kolluk kuvvetlerine karşı "Kavganız Kavganız" pankartıyla gereken cevabı verenler arasında Anarşist Gençlik vardı. Sonrasında dayanışma için çeşitli kampanyaların örgütlenmesinde, anma eylemlerinin düzenlenmesinde de inisiyatif aldılar.

Bütün bu baskılar ve sıkıştırmalar her zaman gençliğin direnişiyle karşılandı. Üniversitelerdeki afiş, masa yasaklarına karşı yine anarşizmin yaratıcılığıyla harekete geçen arkadaşlarımız üzerinde yalnızca soru işareti olan bir afiş yüzünden bir haftada 4 kez nasıl gözaltına alındıklarını, yetmezmiş gibi uzaklaştırmalar aldıklarını anlattılar. "Kampüslerde, düşüncelerimizi yaymak için kullandığımız araçlar, polis şiddetiyle elimizden alınmaya çalışıldı". Mesele öyle bir yere geldi ki bazen boş bir bildiri, hatta uçan balonlar bile gözaltına alınmak için yeterli bir bahane oldu.

Paralı-Parasız Eğitime Karşı Özgür Bilgi Paylaşımı

Gençliğin kapitalizme entegre edilmesi için en önemli araçlardan birisi de eğitim sistemi. Gençlik hareketi içerisinde bazıları parasız eğitim meselesine yoğunlaşırken, bir kısım örgütlenme de anadilde ya da

laik eğitim gibi talepler çerçevesinde örgütleniyor. Anarşist Gençlik'ten arkadaşlarımıza eğitim hakkında ne düşündüklerini sorduğumuzda tıpkı LAF gibi "eğitime karşı" olduklarını söylediler.

Eğitim meselesi üzerine düşünürken, 1936 İberya Devrimi sürecinde yazdıklarını geniş bir bağlamda hayata geçirme fırsatı bulan anarşist pedagog Francisco Ferrer y Guardia'dan ilham aldıklarını belirttiler. Godwin, Kropotkin ve Bakunin başta olmak üzere eğitime ilişkin anarşist literatürde söz üretmiş yazarlardan etkilenecek "özgür okullar" teorisi geliştiren Ferrer'in düşünceleri, aradan geçen onlarca yılın ardından çeşitli deneyimlerle bugün farklı tartışmalar, bu bağlamda geliştirilen farklı modellerle uygulanmaya devam ediyor.

Daha öncesinde 26A Atölye'de yaptıkları etkinliklerde yürütülen tartışmalar, gazetemiz sayfalarında yayınlanan yazılarından hareketle, Anarşist Gençlik'in eğitim üzerine nasıl bir çizgide tartışmalar yürüttüğünü gözlemlemek mümkün.

Meydan Gazetesi olarak bizler de otoritenin her türlüyle mücadele eden, özgür bir dünyayı şimdi şu anda kurmayı hedefleyen, anarşizmi örgütleyen Lise Anarşist Faaliyet ve Anarşist Gençlik'e mücadelelerinde başarılar diliyoruz.

Kılavuz Kavramlar (1)

İçerisinde yaşadığımız devletli ve kapitalist sistemin analizini yapmak, düşlediğimiz adil ve özgür dünyayı ve bu özgür dünyanın değerlerini sade bir dille anlatabilmek için gazetemizin bu sayısından itibaren anarşist düşüncenin dikkat çektiği belirli kavramları sizlerle paylaşacağız. Meydan Gazetesi olarak devrimci anarşist perspektif ve eylemlerimiz sonucunda biriktirdiğimiz yazınsal ve eylemsel deneyimlerimizden hareketle yorumladığımız kılavuz kavramlardan ilkinin, otorite kavramını sizlerle paylaşıyoruz.

OTORİTE

"Otoritenin olduğu yerde özgürlük yoktur."

Pyotr Kropotkin

Özgürlüğün olduğu yerde ise bütün otoriteler yıkılacaktır. Otorite, bir bireyin ya da topluluğun başka bireyler ya da topluluklar üzerinde onların iradesini şekillendirmek ve ortadan kaldırmak için bir yetkiye sahip olması olarak tanımlanabilir. Temelde otorite zora dayalı, emir alma-emir verme ve yönetme-yönetilme ilişkisinin belirleyiciliğinde şekillenir. Bu ilişki biçimi, yaşamlarımızı çalan bütün kurumlar ve kişilerde somutlanmıştır. Otorite olgusu, anarşist literatürde, özellikle Bakunin ve Kropotkin'in çalışmalarında incelenmiştir. Otoritenin toplumsal örgütlenmedeki gereksizlikleri bir yana, toplumun yapısını bozmasıyla da tarih boyunca anarşistler tarafından eleştirilmiştir.

Yasalar, Ezenlerin Sömürü Aracıdır

"Yasa, aylak zenginlerin emekçi kalabalıklar üzerindeki sömürülerinin ve egemenliklerinin amacından başka bir şey değildir."

Pyotr Kropotkin

İnsanlığın, otoriter mekanizmaların baskısı altına alınmadan önceki yaşantısında yüzyıllar boyunca özgürce yaşadığını bilmekteyiz. Kropotkin'in de 1886 yılında kaleme aldığı "Yasa ve Otorite"de başarılı bir şekilde altını çizdiği gibi bugün dahi "insanlığın büyük bir bölümünün yazılı yasası yok". "Balta girmemiş ormanlarda", modern dünyanın vahşetiyle karşılaşmamış kabileler, gelenekleri ve ihtiyaçları ölçeğinde kararlaştığı ilkeleriyle, otoriter olmayan bir yaşam biçimini sürdürmeye devam etmektedir.

Diğer yandan iktidarlı ilişkiler herhangi bir kurumsallaşmış ve tanımlanmış mekanizma olmadan da ortaya çıkabilir. Tam olarak tarihlendiremesek de bitkilerin ve hayvanların evcilleştirildiği, yerleşik yaşamın ortaya çıkmaya başladığı çağlarda insanlar arasındaki iktidarlı ilişkiler kurumsallaşmaya başlamıştı. İktidarlı ilişkilerin kurumsallaşmasını ve iktidar olabilmeye yetkisini tanımlayan otorite olgusunun izleri, o yıllara dek sürülebilir.

Yaşamlarımızı Çalan Otorite, Özgürlüğün Yadsınmasıdır

"Otorite, özgürlüğün yadsınmasıdır."

Mihail Bakunin

Otorite olma her zaman meşrulaştırılmaya çalışılır. Bu, bazen içinde bulunulan topluluğun inancına bazen otoriteyi elinde bulunduranın kişiliğine bazen de hukuka dayandırılarak yapılmaya çalışılır. Otoritenin en önemli özelliklerinden birisi mutlak olmasıdır. Otoriteler tüm uygulamalarını bireylere bilgi, inanç ya da yasal aracılığıyla değiştirilemez ve sorgulanamaz olarak dayatır.

Otorite, zaman içerisinde itaat kültürünün içselleştirilmesiyle değiştirilemez, yokluğu tahayyül edilemez bir gerçeklik olarak dayatılmıştır. Otorite, onu tanıyıp kabul edecek bireyler ya da topluluklar var olduğu sürece vardır. Yani otorite sadece zor uygulamakla değil aynı zamanda itaatin kabulüyle de ilişkilidir. Otoritelerin varoluşunu garanti altına alan, itaatin sürekliliğidir. Çünkü iktidarlı ilişkilerin birer iktidar mekanizmasına dönüşümü otorite ile gerçekleşir ve kalıcı hale gelir.

Aileden okula, işyerinden kışlaya, ibadethanelerden şokağa kadar otorite, nerede ve nasıl yaşayacağımızdan nasıl düşüneceğimize kadar tüm irademizi yok sayar. Otoriteler, istek ve çıkarları doğrultusunda bizim adımıza kararlar almayı amaçlar. Yaşamlarımızı belirleyen bu kararlar; ebeveynler, öğretmenler, patronlar, komutanlar, din adamları yani otoriterler tarafından toplumun her alanında kendini gösterir.

Otorite Devletin Ahlakıdır, Yani Ahlaksızlıktır

"Otoriterler hepimizin temelde kötü olduğumuz ve eğitimin, gözetimin zorunlu olduğuna düşünür ve de en çok ele geçirmek istedikleri şey olan 'kontrol'ün kaçınılmazlığını savunurlar."

Dave Neal

Otorite olgusu insanın özü itibarıyla kötü olduğu inancına dayalıdır. Varoluşunu gerçekleştirirken şiddet, baskı, işkence, katliam gibi yolları kullanan otoriteler meşru olmadıklarından soyut varsayımlara, yalanlara başvurmaktadır.

İnsanların otorite olmadan birbirlerine saldıracakları, şiddetin artacağı ancak bir yalandan ibarettir. Zira insanlık tarihi bize her zaman tiranların, zorbaların ortadan kalktığı zamanlarda paylaşma ve dayanışmanın yükseldiğini göstermiştir. Otoritenin savunucuları, her zaman otoriteyi insanlığın ahlakı, etiği olarak kavratmaya çalışmıştır. Ancak otorite; sosyalistinden liberaline, demokratından faşistine

bütün iktidarların mutlaklaşmasından başka bir işe yaramamıştır.

Bütün Otoritelere Karşı Özgürlük için Anarşizm

"Giyotin sehpalarnı yakalım, hapishaneleri yıkalım, yargıçları, polisleri ve muhbirleri kovalım, öfkeyle hemcinsine kötülük yapmaya itilmiş olanlara kardeşçe davranalım... Toplumumuzda bundan böyle lafi edilebilecek çok az suç söreceğimizden emin olabiliriz. Suçu ayakta tutan yasa ve otoritedir."

Pyotr Kropotkin

Tarih boyunca bütün otoriteler, bireylerin kendini gerçekleştirme, özgürlüğünün tam karşısında olmuştur. Bizler biliyoruz ki özgürlük ancak otoritenin yıkılmasıyla gerçekleşebilir. Biz anarşistler, devrimi ertelemeyen, şimdi şu anda otoriter tüm mekanizmalara karşı anti-otoriter örgütlenmeler yaratarak özgürleşiyoruz.

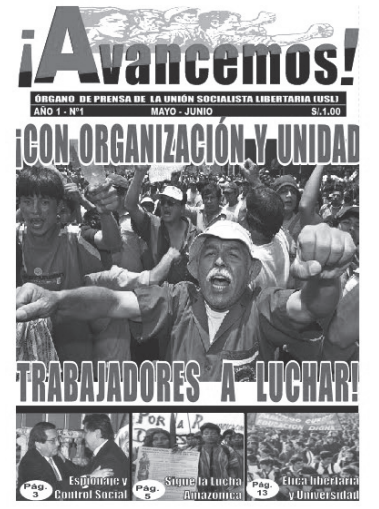
Yaşadığımız topraklarda otorite, bir konu üzerinde tartışarak ortak bir karara varamayacağımızı bize dikte etmeye çalışmaktadır. Biz, ancak kararlaştırma süreçlerini işlettikçe kendimizi gerçekleştirebiliriz. Anarşist ilişki biçimleriyle örgütlendiği sürece toplumda adaletsizliği ve itaati kurumsallaştırabilecek herhangi bir zemin oluşamaz. Çünkü, otorite ve otoriter mekanizmaların kendini meşrulaştırabileceği araçlar yok edilmiştir.

Özgürlük İçin Anarşizmde Örgütlenmeye!

Anarşizm düşüncesi, toplum baskısıyla bireyin iradesini ezmez aksine özgürlük anlayışını birey ve toplum olarak birlikte ele alır. Peki böylesi bir toplumda hangi ilkeler toplumsal yaşama sirayet edecektir? Toplum İtaat yerine, karşılıklı uyum ve kararlaşımla örgütlenir. Bu toplumda kimsenin kimseyi baskı altında tutmadığı, otoritenin olmadığı özgür bir ilişki biçimi oluşmaktadır. Sonuç olarak bu toplumda bireyin iradesinin iktidarlar tarafından şekillendirildiği bir ilişki biçimi olmayacaktır. Anarşist bir toplumda iradelerini özgürce gerçekleştirebilecek bireyler vardır.

Başkaları üzerinde hak iddia edenler, kazançlarını her zaman onların itaati üzerinden şekillendirdiler ve şekillendirmeye devam etmek istiyorlar. Özgürlük için bütün otoriteleri yıkmaya, anarşizmde örgütlenmeye!

Anarşist Yayınlar (22)

Peru'da Anarşist Yayınlar

Anarşizmin, bir düşünce ve hareket olarak örgütlendiği dünyanın bütün topraklarındaki yayıncılık faaliyetlerini bölge bölge incelediğimiz yazı dizimizin 22. bölümündeyiz. Söz konusu topraklardaki mücadelenin tarihi paralelinde bir anarşist yayınlar belleği oluşturmaya çalıştığımız yazı dizimizin bu bölümünde Peru'yu ele alacağız. Güney Amerika'da anarşist yayınlar üzerine daha önce yayınladığımız Küba, Brezilya gibi örneklerde de görüldüğü üzere, coğrafyanın toplumsal mücadeleler tarihinde yerli halkın direnişiyi olan organik ilişkisinden dolayı anarşist ideoloji her zaman bir adım öne çıkıyor.

"Özgürlük, kan ve gözyaşı içinde doğmuştur. Haklar ve özgürlükler asla bahsedilmez, onların alınması gerekir."

Manuel González Prada

Peru halklarının tarihi, devletlerin ve merkezi yapıların olmadığı yıllardan günümüze *conquistadore*'lere* karşı direnişin bir tarihi olageldi. Bağımsızlık ve özgürlük, yerli halkların efsanelerinde, modern devrimci figürlerin sözlerinde ve Peru tarihini oluşturan sözlü geleneği aşarak literatürde yaşamaya devam etti.

Peru'da anarşizm; özelde ise anarko-sendikalizm, tüm dünyada olduğu gibi 20. yüzyılın başlarında yaygınlaşmaya başladı. Özellikle Peru kıyılarında sanayileşmenin artışıyla beraber şehirlerdeki çeşitli zanaatkarlar, fabrika ve ulaştırma işçileri, iç kısımlarda ise kırsal üretim yapan köylüler arasında bir etki sağlamaya başladı. Peter Marshall'ın kitabında aktardığı gibi, Birinci Dünya Savaşı sonrası dönemde işçi sınıfının örgütlenmesi arttı, 1918'den itibaren anarşistlerce örgütlenen günde sekiz saat mücadelesiyle beraber grevler, direnişlerle kapitalistler için hızlıca bir tehdit haline geldi. Bu dönemde kurulan Bölgesel İşçi Federasyonu, "kapitalizmden kurtulmak ve onun yerine bir özgür üreticiler toplumu kurmak" için faaliyete geçti.

İşçi mücadelesinin ortaya çıktığı 1910-20'li yıllarda, Peru'nun Lima-Callao bölgesinde Proudhon, Bakunin, Kropotkin ve Malatesta'nın fikirlerinden derinden etkilenen işçiler, hareketi anarşist ilkelere ve mücadele deneyimine paralel bir şekilde örgütlediler. Peru anarşist tarihi, İspanyol anarşizminin tarihiyle önemli bağlara sahipti. Örneğin özgür öğrenim üzerine yazın ve pratik üretme noktasındaki ilk akla gelen isim olan

Francesco Ferrer i Guàrdia'nın anarşist kimliği sebebiyle İspanya devleti tarafından idam edilmesine karşı ilk eylem Peru'da gerçekleşmişti.

Peru'da Anarşist Yayıncılık

Peru'da anarşist yayınların tarihini anlatırken bir isim özellikle öne çıkmaktadır. Peru'lu edebiyat eleştirmeni, çevirmen, kütüphaneci ve anarşist Manuel González Prada, bölgedeki ilk anarşist gazete olan Los Parias'ın (Parya) yayıncısıydı. Valparaiso'da bir İngiliz okulunda eğitim gören Prada aslen, burjuva bir ailenin çocuğuydu. Tanıştığı Fransız ve İspanyol anarşistlerinin onun düşüncelerine etki etmesi sonucu sürgün yıllarında anarşist fikirleri benimsemişti. Yazar ünlü kitabı Free Pages'de (Özgür Sayfalar) dinin ve devletin toplum üzerindeki olumsuz etkilerini anlatıyordu. Yerel otoriteler tarafından tepkiyle karşılanan kitap Katolik Kilisesi'nin aforoz tehditlerine maruz kaldı. Peru'daki anarşist hareketin kolonyalizm karşıtı hareketle organik bağından bahsetmiştik Manuel González Prada aynı zamanda İspanyol işgaline karşı duran Ricardo Palma, Juana Manuela Gorriti, Clorinda Matto de Turner ve Mercedes Cabello de Carbonera'nın aralarında olduğu bir yazarlar grubunun parçasıydı.

Los Parias, 1904 yılında yayın hayatına başladı. Peru'nun kuzeyindeki Lima, Trujillo ve güneydeki Arequipa'da düzenli takipçileri vardı. Prada gazeteden işçi kardeşlerine şöyle sesleniyordu ve grev çağrısı yapıyordu. "Grevler işçilerin zihnini uyandırır, bir insan olarak varoluşuna değer verir, bu absürd ve egoist toplumda bütün işçilerin kaderiyle bir bağ kuran en geniş ve güçlü sosyal unsur, üretimin bir faktörü olarak kendilerini eğitmelerini sağlar."

Sonrasında sırasıyla 1905 ve 1907 yılları arasında yayınlanan

La Siente Roja (Kızıl Tohum), 1905/10 yıllarında El Hambriento (Açlık), 1906/07 Humanidad (İnsanlık), 1907/09 arasında El Oprimido (Ezilenler) gibi yayınlar Güney Amerika anarşist yayıncılık tarihine geçti. Gün geçtikçe örgütlenmelerini güçlendiren işçiler, Manuel González Prada'nın ölümüne kadarki süreçte her sektörde kendi anarşist yayınlarını çıkartacak kadar örgütlenmişti. Ayakkabı üreticilerinin yayını El Sindicalista (Sendikalist), tekstil işçileri federasyonunun yayını El Obrero Textil (Tekstil İşçisi), fırıncılar birliğinin yayını La voz del Panadero (Fırıncının Sesi) ve elektrik işçileri sendikasının yayını El Electricista (Elektrikçi) bu dönemde çıkan gazetelere örnekti. 1918-19 yıllarında iki yeni sendika da Peru'da anarşist hareketi büyütme için örgütlenme çalışmalarına başlıyordu: Basın Yayıncı İşçileri Sendikası, Tekstil İşçileri Sendikası.

Büyüyen hareket eylemlilik süreçlerini de hızlandırdı. Dünyanın dört bir yanında alevlenen sekiz saatlik iş mücadelesinin etkisiyle, dönemin Peru devlet başkanı Pardo, kadınlar ve çocuklar için sekiz saatlik iş günü uygulamasını kabul etti. Devletin sekiz saatli bütün işçiler için uygulamaya sokmasını talep eden işçiler, 1919'un Ocak ayında, Lima'nın bütün sektörlerinden işçiler ve üniversitelerden öğrencilerle bir grev başlattılar. Anarşist grevcilerin tutulanması ve işkence görmesi eylemleri bitirmeye yetmedi. Genel Grev üç gün süren sokak çatışmaları ve iş bırakma eylemleriyle sürdü. 15 Ocak günü, anarşist Delfín Lévano'nun işçiler için "vazgeçilmez" olarak tanımladığı sekiz saat iş günü, mücadelenin gücüyle kazanılmış oluyordu.

1920'lerin başında Peru'nun güney kesiminde de anarşist etkiler hızla genişliyordu. Peru'da yün ticaretinin

gelişmesiyle birlikte bu alanda çalışan işçiler arasında da anarko sendikalist fikirler yaygınlaşmaya başladı. Lima'daki anarşist örgütlenmeler, göçmen işçilerin gelişi ve uluslararası anarşist hareketle olan ilişkiler bu bölgede anarşist örgütlenmelerin gelişimine katkıda bulundu. Mariano Lino Urieta, Manuel Mostajo, Modesto Malaga ve Armando Quiroz Perea gibi yazarların çıkarttığı yayınlar bu döneme damgasını vurdu. El Ariete (Koçbaşı), Bandera Roja (Kızıl Bayrak), El Volcán (Volkan), Defensa Obrera (İşçi Savunması), La Federación (Federasyon) bu dönemde Peru'nun güneyinde yayınlanan anarşist yayınlara birer örnek olarak verilebilir.

Yakın geçmişte ise öne çıkan bir anarşist yayın olarak anarşist dergi Qhispikay'den bahsedebiliriz. Lima-Peru'dan Grupo Qhispikay Llaqta'nın resmi dergisi olan Qhispikay yayın ve mücadele anlayışını "örgütlü ve devrimci anarşist hareket içerisindeki fikir ve eylem çizgilerini koruyarak, mevcut toplumsal ve politik bağlam içerisinde toplumsal mücadeleyi desteklemeye ve harekete geçirmeye çalışıyor." şeklinde açıklıyor. Güney Amerika yerelinde mücadeleye ilişkin yorumlar, hapishanelerden haberler, anarşist bir gözle genel-yerel seçim analizleri, evsizlik vb. pek çok konuda yazıların yayımlandığı dergiye grupo_qhislla@yahoo.es mail adresinden ulaşmak mümkün. Aynı şekilde yayın hayatına devam eden USL'nin yayın organı (Özgürlükçü Sosyalist Sendika) Avancemos ve Lucha Libertaria gibi dergiler de güncel anarşist yayınlar olarak Peru'da anarşizm mücadelesini büyütme devam ediyor.

*İspanya İmparatorluğu ve Portekiz İmparatorluğu'nun askerlerine verilen bu isim Peru'yu işgal eden, sömürgeleştiren iktidarların yaptıklarıyla özdeşleşmişti.

Anarşist Bir Demiryolcunun Hikayesi

BİZİM ALİ

10 Ekim Ankara Katliamı'nda yaşamını yitiren yoldaşlarımızın, dostlarımızın anısını yaşatmak ve mücadelelerini anlatmak için verilen çaba-

lardan biri olarak, katliamın 4. yıl dönümünde Bizim Ali kitabı yayınlandı. Ali Kitapçı'nın yaşamını ve mücadelesini anlatan Bizim Ali kitabı-

nın yazarı Cem Gök'le Meydan Gazetesi olarak anarşist bir sendikacının hikayesini, 10 Ekim'i ve sonrasını konuştuk.

Önce kitabın oluşum sürecinden başlayalım istersen. Yazmaya nasıl karar verdin, nasıl bir süreç sonunda oluştu bu kitap? Ali'yle nasıl bir ilişkin vardı, bu ilişki kitaba nasıl yansdı?

Ben İstanbul'daydım Ali Ankara'daydı, Ali ile farklı dönemlerde anarşizmle tanışmış insanlarız. Ali 80'lerin sonunda İngiltere'de anarşizmle tanışırken ben 2000'lerin başında üniversite ile birlikte anarşizmle tanıştım. Bir noktadan sonra benim politik düşüncelerimi şekillendiren şey sınıf mücadelecisi anarşizm ve onun daha önemli olduğu vurgusuydu. İstanbul'da yaşayan bir arkadaş çevresi olarak "işçi sınıfı içerisinde nasıl mücadele ederiz, onlarla birlikte nasıl hareket edebiliriz" in derdine düşmüştük. Biz üniversitede öğrenciyken Ankara'da Ali Kitapçı diye bir kişiyi duyuyorduk, gidip geldikçe onunla görüşmeye başladık. Çok sık olmasa da onunla sohbet ediyorduk. Anarko-sendikalist bir bakış açısıyla kendi sendikasında, kendi iş yerinde mücadele etmeye çalışan bir kişiydi. 90'lardan başlayarak katledildiği 2015 yılına kadar aynı çizgide kendi mücadelesini koruyan bir kişiydi. Katledilmesi benim ve birçok arkadaşımız için çok yıkıcı oldu. Ne yapılabilir Ali'nin anısı için diye düşündük. Çünkü Ali'nin anısı sadece bireysel bir anı değil, bir mücadele hattının simgesiydi. O mücadele hattının simgesini öne çıkarmak ve onun mücadelesini anlatmak ve yaşatmak için ne yapabiliriz diye bir süre düşündük. Bir dönem bir kütüphane kurulabilir mi diye bir fikir vardı fakat şekillenemedi. Sonrasında kitap fikri ortaya çıktı. Daha sonra bunu Ankara'daki arkadaşlara aktardım. Ankara'daki arkadaşlar da olumlu bakınca kitap çalışması başladı. Fikrin ortaya çıkışı ve şekillenmesi böyleydi aslında.

Kitabın içeriğinden biraz bahsedebilir misin? Ali'nin yaşamı, mücadelesi ve anarşist hareket arasındaki ilişki kitaba nasıl yansdı?

1980'lerin öncesinde Ali mücade-

lenin içine giriyor, o zaman lise öğrencisi. O dönemden itibaren kendi bulunduğu dönemde ne zaman ne yapıyorsa onun etrafında şekillenen bir dönem anlatımı şeklinde kitabı kurguladım. Ali 80 öncesinde MLSPB içerisinde örgütlü, orada bir şeyler yapmaya çalışıyor. 80 sonrasında 12 Eylül'le birlikte o ilişkileri ortadan kalkıyor. Politik anlayışını değil belki ama, politika yapma tarzını belirleyen şeylerden biri lise döneminde kurduğu örgütsel ilişki. Kitapta da biraz anlatmaya çalıştığım şey, Ali'nin politik tutumlarını şekillendiren teoriden ziyade, pratik ve mücadele olduğuydu. Bu teoriyi önemsemediği ya da bilmediği anlamına da gelmiyor ama politik tutumunu belirleyen teoriden daha çok pratik mücadelenin kendisiydi.

80 sonrasında İngiltere'ye gidiyor ve anarşistlerle tanışıyor. Tabii o döneme dair birebir tanıklığa ulaşamadık ama o dönemde kendi anlattıkları üzerinden bunu çıkartıyoruz. Orada sosyalistlerle bir greve gidiyor, greve polis saldırınca sosyalistler kaçıyor, anarşistler mücadele eden işçilerin yanında duruyor. Bundan çok etkileniyor. Orada da anarşizmle kurduğu ilişki pratik mücadele üzerinden. Kitap okuyarak anarşizmle ilişki kurmuyor. Birincisi pratik, ikincisi de sınıf mücadelesi üzerinden ilişki kuruyor. Türkiye'ye geldiğinde de aslında bu anlayışla hareket etmeye çalışıyor. 90'lardan itibaren kamu emekçisi, BTS'nin öncülü olan dernek süreçlerinin ve DEM-SEN'in kurucu üyesi olarak süreçlerde aktif biçimde yer alıyor.

İşyerinde tanıştığı ve ilişkide bulunduğu insanları sürekli sınıf mücadelesine çekmeye çalışıyor. Gidelim mahallelerde, işyerlerinde örgütlenelim diyor. Bunu aslında son dönemine kadar yapıyor. Tanıştığı ve ilişki kurduğu bütün insanlara bunu söylüyor ama aynı zamanda şunu da yapıyor, sınıf mücadelesini de anarşizme çekmeye çalışıyor. Herkes Ali'yi anarşist kimliğiyle biliyor işyerinde, kimliğini saklamıyor. Anarşizmin Türkiye'de bilinmiyor olmasına rağmen insanlar, Ali'yi tanıyarak as-

lında anarşizmi doğru biçimiyle algılamaya başlıyor. Saygı uyandıran bir yanı da var; insanların anarşizmle olan mesafeleri de azalıyor ve Ali ile ilişkilenen kendine anarşist diyen demiryolu emekçileri de ortaya çıkıyor. Kitapta da Ali'yi anlatırken aslında Türkiye'deki anarşist hareketin de özet bir kısa bir tarihi anlatılıyor. Aynı zamanda kamu emekçilerinin de özet bir tarihi anlatılıyor. Aynı zamanda aslında farklı toplumsal dönemlerin içinde örneğin 2003'teki savaş karşıtı hareketin ya da Gezi sürecinin de içinde Ali var, bu süreçleri Ali ile deneyimlemiş ya da yanında bulunmuş insanlarla görüşmeler yaptık. 90'lardan başlayarak 2015'e kadar farklı dönemlerine şahitlik etmiş BTS'den, Tarım Orkam-Sen'den arkadaşlarla ve anarşist arkadaşlarla röportajlar yaptık.

Bu içeriği oluştururken ne gibi zorluklar yaşadın? Kitabın çetrefilli süreci ne oldu?

Yazmadığımız bir şey, görüşmediğimiz bir insan var mı; acaba eksik bir şey var mı hissi oluşuyor, en belirgin o. Çünkü görüşüyorsun, aslında şununla da görüşmek gerekir diye düşünüyorsun. Ya da görüşemeyebiliyorsun. Çünkü çok fazla insanla yan yana gelmiş bir kişiden bahsediyoruz. Aslında farklı yönleri ve ilişki biçimleri olan bir kişi. Dolayısıyla kitap yayınlandığı halde her an "acaba eksik bir şey var mı" diye

düşünüyorum. Birileri çıkıp "ya şunu benle de konuşsaydın" der muhtemelen diye düşünüyorum. Benim kafamda en fazla dolanan ya da sorun olabileceğini düşündüğüm şey bu. Onun dışında röportaj süreçleri zorlu. Görüşmek istediğimiz birçok arkadaş sağ olsunlar çok iyi yaklaştı. Çünkü Ali pek çok insan için çok saygı duyulan ve sevilen bir kişi. Dolayısıyla başta Emel ve Özlem olmak üzere herkes canla başla uğraştı bu meselede. Aslında onların kolaylaştırıcılığı olmasaydı zaten mümkün olmazdı. Sonrasında da Kaos yayınlarından Gazi ve Zelha'nın oldukça ciddi katkısı oldu. Kolektif bir biçimde yapıldığı için yaşayacağımız pek çok zorluğu beraber atlattık.

Ali Kitapçı, Tayfun Benol... Bunun gibi 10 Ekim'de yitirdiğimiz 100'ün üzerinde yoldaşımız, arkadaşımız, insanımız var. Buna benzer çalışmaların, bu topraklarda yaşanan buna benzer katliamların toplumsal hafızada yer alması ve unutulmaması için ne derecede önemli olduğunu düşünüyorsun? Buna benzer devlet katliamlarının yaşanmaması için ne yapılması gerekir?

Önce Amed sonrasında Suruç Katliamları ile başlayan azgın bir savaş süreci. Anarşistler olarak bizler böyle bir şeyi tahayyül dahi edemiyorduk. Suruç'ta genç arkadaşlarımız katledildi daha sonra 10 Ekim'i

yaşadık. Böylesi bir katliamda aslında gerçekten mücadele ettiğimiz şeyin ne kadar vahşi ve gerçek bir şey olduğunu ve aynı zamanda sistemin bizi ne kadar tehdit olarak gördüğünü görmüş olduk. Çünkü bir savaş süreci başlatılıyordu ve bu savaş sürecine karşı aslında 10 Ekim büyük bir karşı çıkıştı. O karşı çıkış ancak bir katliamla engellenebildi. 10 Ekim yokmuş gibi mücadele etmeye devam edersek mücadeleyi tekrar yükseltmemiz bana çok mümkün görünmüyor. Ortak bir değerlendirmeye ve buna uygun ortak bir mücadele hattı oluşturmada eksikliğimiz var diye düşünüyorum. Türkiye tarihinin en büyük katliamlarından biri, toplumun birçok kesiminde neredeyse yok sayılıyor. 10 Ekim'i bütün bir toplum olarak unutmamak ve bu katliamda kaybedilenlerin sahiplenileceği bir hat yaratmak gerektiğini düşünüyorum.

Devletin bir unutturma politikası işliyor diyebilir miyiz?

Eskiden şöyle bir anlayış vardı, "mitingler yasal olunca güvenlidir". Ama bunun da nasıl bir ilüzyon olduğu 10 Ekim'le birlikte görüldü. Devletin her zaman her yerde katliamlar yapabileceği ve yaptığı kanıtlandı. Biz de 10 Ekim'le ve Suruç'la birlikte bunu gördük. Bu yokmuş gibi varsaydığımız sürece bu şeyleri anlatmadığımız sürece bunları sürekli vurgulamadığımız sürece yine unutacağız. Hiçbir şey yokmuş gibi, böyle bir katliam yaşanmamış gibi hayatımıza devam edeceğiz. Bu tekrar benzer şeyler yaşamamızı kaçınılmaz kılıyor bana göre. Ya da en azından buna uygun bir hat oluşturamamızı mümkün kılmıyor.

Önümüzdeki zamanda hem Ali Kitapçı'yı hem de 10 Ekim Katliam'ını unutturmamak için başkaca çalışma planları var mıdır?

Şu anda buna dair kişisel bir planım yok ama bunu tartışmak, sürekli gündemde tutmak ve ne yapacağımıza dair tekrar tekrar konuşmak gerekiyor. Aslında bu bir ortak görev. Bu kitap da bana göre kolektif bir çalışmanın ürünü. Az önce konuştuklarımızı da kolektif bir çalışmayla yapmak gerekiyor. İki boyutu var aslında bu kitabın. İlki Ali'nin mücadelesinin kendisi, ikincisi ise Ali'nin her zaman karşısında olduğu o devletin katliamcı yüzünü hatırlamak. Bunu da ancak hep birlikte mücadele içerisinde ki sadece anarşistlerden de bahsetmiyorum, Ali'yi yoldaş olarak gören ve Ali ile omuz omuza mücadele etmiş ya da yan yana düşme bile başka bir yerde Ali'nin mücadelesini önemseyerek onunla birlikte yoldaşlık ilişkisi kuran herkes için bir görev bu. Bunları anlatmak ve anlatmaya devam etmek, yapılacak şey bu bana göre.

Ezilenlerin "Ortak Lüks"ü İktidarlara Karşı Mücadeledir!

İlyas Seyrek

iseyrek@meydan.org

Gerek yaşadığımız coğrafyada giderek artan faşizan pratikler gerekse tüm dünyada yükselen milliyetçi söylem ve hareketler, karşısında farklı bir dünyayı düşleyenlerin ortak bir mücadeleyi örgütlemesi gerektiğine dair anlayışı da yaratıyor. Bu bağlamda tarihsel arka plana sahip köklü tek bir ideolojinin ön plana çıkarılıp yükseltilmesinden ziyade güncel veya tarihsel, devrimci tarihin ortak pratikleri veya direnişleri öne çıkarılmaya başladı. Kolektivistlerden karşılıklı, blankistlerden, komünistlere farklı arka planlara sahip devrimcilerin bir araya geldiği, ayakta kaldığı 3 ay boyunca ve ondan önceki hazırlık süreçleriyle ortak bir hareketi yaratmış Paris Komünü de böylesi bir dönemde hatırlanan, üzerinde en çok konuşulan pratiklerden biri oluyor.

Bir kültür tarihçisi olan Kristin Ross'un *Ortak Lüks: Paris Komünü'nün Siyasi Muhayyilesi* adlı kitabı tam da bu anlayışın bir yansıması olarak kaleme alındığı için ortak düşmana karşı ortak mücadele vermek isteyenlerin dikkatlerini çeken bir kitap. Paris Komünü'nü "komünal bir örgütlenme yani bütün enerji ve zekalar arasındaki dolaysız işbirliği" olarak tanımlayan Ross, Komünü'nü pek dillendirilmeyen yanlarını ortaya koyduğu gibi Komünü'nü yarattığı ortaklığın düşünceler ve eylemler üzerinden izini sürüyor.

Bir İlkenin Tezahürü Olarak Komün

Komünarların kendilerine "yurtsever" demediğini, Komünü'nü "evrensel bir cumhuriyet" fikriyle hareket ettiğini söyleyen Ross, Komünü'nü milliyetçi ulusal bir anlatı veya resmi (SSCB) komünist tarih yazımı içerisinde sıkıştırarak boğmak yerine evrensel bir ufku olan, ulus devlet ve sermaye ile örtüşmeyen noktalara dikkat çekiyor: "Paris Komünü'nün bize bıraktığı muhayyile ne ulusal bir cumhuriyetçi orta sınıfa ne de devlet güdümlü bir kolektivizme aittir. Ortak lüks, ne onun etrafını kuşatan (Fransız) burjuva lüksüdür ne de ondan sonra ortaya çıkıp yirminci yüzyılın ilk yarısına hakim olan faydacı devletçi kolektivist deneylerdir".

Komünarların yıktığı devlet kurumlarının ve gündelik yaşamın organizasyonu için oluşturduğu örgütlerin bir devleti betimlememesi ve yaratmaması önemli bir olgu olarak karşımıza çıkıyor. Komün için savaşanların toplumsal işleyişin tamamını örgütleyenler olması yani bireysel ve toplumsal boyutlarda gerçek anlamıyla özgürlüğü deneyimleme yönelik istek ve pratikler böylesi bir olguyu yaratıyor. İşte Ross da kitap boyunca çoğu kez bu olguya dikkat çekiyor: "Komün sırasında Paris Fransa'nın başkenti değil, evrensel bir halklar federasyonu içindeki özerk bir kolektif olmak istiyordu. Bir devlet olmak değil, son kertede uluslararası ölçekli bir komünler federasyonu içerisindeki bir unsur, bir birim olmak istiyordu".

"Siyasi ve toplumsal bir mecra olarak Komünü'nün sunup da fabrikanın sunamadığı şey kadınları, çocukları, köylülere, yaşlıları ve işsizleri de içeren daha geniş bir toplumsal kapsandı." sözleriyle kitapta Komünü'nün bir işçi hükümeti niteliğine sahip olmadığı aksine ezilenlerin özyönetimi olduğunu anlatılmaya çalışılıyor. Ayrıca Ross'a göre yanlış bir biçimde yorumlanarak olup bitmiş, başarısız olmuş bir tarihsel olay olarak görülen Komünü'den dersler çıkarmak yerine Komünü'nün öncesinde, sırasında ve sonrasında oluşan birlikteliğin ve ortak kültürün bugünü örgütlemeye ne kadar önemli olduğunu anlamak gerekiyor. Ona göre günümüzün eğitim, sanat, emeğin özgürlüğü ve ekoloji gibi sorunlarının çözümünü de komünarların kendi yarattıkları düşünce ve pratiklerinin ışığında yaratılabilir.

Komünün "Ortak" Değerleri

Ross Komünü'nü okumasını yaparken Komünü'nü oluşturulan ve komünarların yaşadığı olaylardan sık sık yararlanı-

yor. Papa Muhafızları'ndan Afrikalı bir siyah ile elbisesinin altına eski asker botlarını giymiş eski bir öğretmen olan Louise Michel'in gecenin geç vaktinde beraber tuttıkları nöbeti anlatıyor. Tam da bu kesişim üzerinden Komünü'nü özgün yanını ortaya koyuyor ve "birbirinden farklı deneyimlerle, kişinin kendi siyasi özneleşmesiyle ilişkisinin ne kadar farklı yollardan yaşanabileceğini gösteriyor." Paris Komünü'nün, yıllar sonra gerçekleşen İberya Devrimi ve Rus Devrimleri gibi süreçlerde de tekrarlanan uluslararası devrimci dayanışma örneklerine kaynaklık ettiğini görmemizi sağlıyor.

Ross farklı arka planlara birden yer vererek Çernişevski'nin *Nasil Yapmalı?* romanında öngörülen "uzak hayallerden gündelik gerçeklikle doğrudan yüzleşmeye yönelen bir sosyalizm yolu"na dikkatleri çekmeye çalışıyor.

Komünü yaratan sürecin Fransa-Prusya savaşından sonra birden patlak veren bir isyanla başlamadığı, imparatorluğun son dönemlerindeki, 1860'lardaki halk toplantılarıyla, bunlardan üreyen çeşitli birlik ve komitelerle ve kuşatma döneminin devrimci kulüpleriyle başladığı çeşitli referanslarla ve hikayelerle anlatılıyor.

Paris halkının, devrimcilerinin toplumsal dönüşümü sağlayacak şekilde toplumsal yaşamı yeniden organize etmeye yönelik sohbet ve tartışmalarının gerçekleştirildiği bu kulüplerin Paris Komünü için önemi çok büyük. Bu kulüpler ve toplantı mekanları aynı zamanda "halk okulları" görevini de görüyordu. Toplantılar mülkiyeti, kadın emeğini ve akla gelebilecek politik pek çok meseleyi gündemine alıyor, tartışıyor. Buralar Habermas'ın kamusal alan kavramını anlatırken tarif ettiği, burjuvaların sanatsal ve politik meseleleri konuşmak için gerçekleştirdiği toplantılar gibi değildi. Özellikle Paris'in kuzeyindeki toplantılar "vive la Commune" sloganı ile başlatılıyor ve kapatılıyordu.

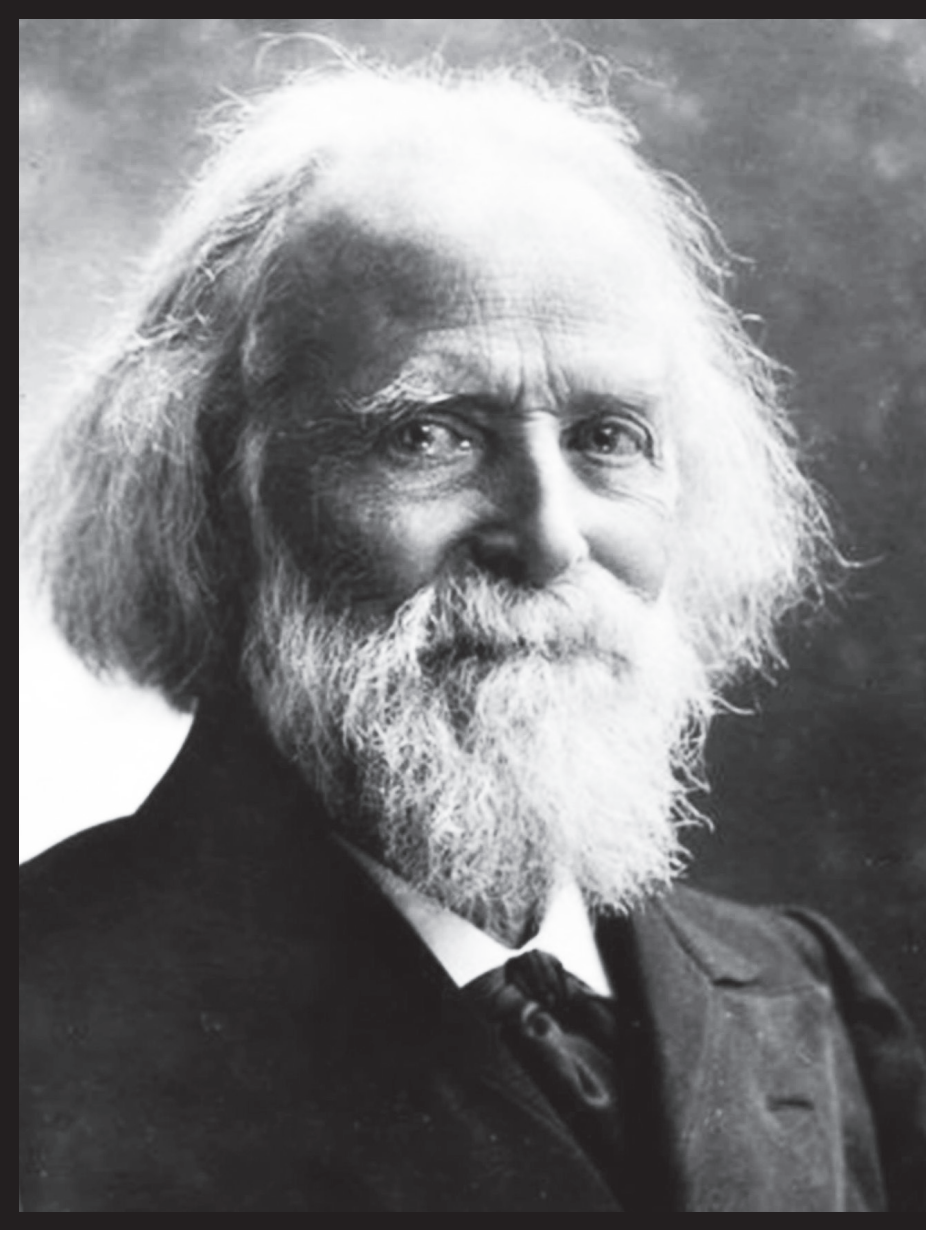
Komünü destekleyen ve selamlayan çok sayıda düşünürün de bu deneyimden etkilendiğini anlatan Ross, komünist William Morris, anarşist Elisee Reclus ve Kropotkin'in komünü destekleyen düşüncelerine örnek veriyor. Bizzat komünde yerini almış Elisee Reclus'un "şiarımız artık yaşasın evrensel cumhuriyet" sözünü de komünün ilkesi olarak aktarıyor.

Ross'un dönemin güncel sorunlarıyla mücadeleye yani pratiğe verdiği değeri hatırlattıktan sonra Komünü'ne destek açıklaması yapan ve Komünü'nün ortak değerlerine işaret eden düşünürlerin sözlerine değinmek gerekiyor. Ross, Marx'ın Paris Komünü hakkında olumlu olarak söylediği cümleleri cimbızladıktan sonra Pyotr Kropotkin'in "Modern sosyalizmin fikirlerinin gerçekleştirilebileceği mecranın bundan böyle özgür Komün olduğunu anlamışlardı" ve "Bize devrim için gereken ortamı ve onu gerçekleştirme için aracını bir tek komünler verebilir." sözlerinin yanı sıra, William Morris'in "Siyasi birimler olarak milletler artık var olmayacak; medeniyet büyüklü küçüklü çeşitli toplulukların federalleşmesi anamına gelecek" sözlerini Komünü'nün pratikten çıkan Ortak Lüksü'nün işaretleri olarak selamlıyor. Kitabın son "Dayanışma" bölümünde ise bugünün ortak lüksü yaratılırken ortaya koymamız gereken pratiğin arka planını Komünü'nün ortak değerlerine, ilkelerine sadık kalabilmiş olan Morris, Kropotkin ve Reclus gibi komünist/anarşist kişilerin ilkelerini ve düşüncelerini anlatarak ortaya koyabiliyor.

Öncelikle Ross'un üzerinde durduğu gündelik yaşamın, pratiğin ortaklaştırıcı yönüne ve ezilenlerin ortak bir dünyayı nasıl yaratabileceğine dair özellikle son bölümde gösterdiği adreslerin yerinde olduğunu belirtmek geliyor. Ardından da Komünü'den sonra Komünü'nün işaret ettiği ilkeleri (sermaye, devlet ve ulusun aynı anda çözülmesi) pratikleyebilmiş deneyimlere de yani Kronştad, Ukrayna ve İberya'yı da selamlamak gerektiğini unutmamak!

Anarşistlerin Teori ve Pratik Tartışmaları (4)

Evrimci Anarşizm ve Devrimci Anarşizm

“

Anarşistlerin tarih boyunca yürüttüğü tartışmalar, mücadelenin örgütlenmesi üzerine yeni bakış açıları, yeni perspektifler kazandırma noktasında belirleyici olmuştur. Gazetemizin bu köşesinde tarihten anarşistlerin kendi aralarında yürüttüğü tartışmalar ya da anarşist düşünce içerisindeki belli tartışmalı konular üzerinden çeşitli çeviri yazılara yer vermeye çalıştık. Daha önce Kropotkin'in Onaltılar Manifestosu'nu yayınladığımız köşemizde, daha sonra "Suç ve Ceza Tartışması", "Radikal Coğrafya Tartışması" gibi tartışmalara yer verdik.

Şimdi de "Evrimci Anarşizm ve Devrimci Anarşizm" tartışmasıyla, anarşistlerin anarşist devrim, insan doğası, toplumun örgütlenmesi üzerine düşüncelerini tarihsel bir bakış açısıyla ortaya koymaya çalışacağız. Kropotkin kadar ismi duyulmamış olsa da coğrafya tezleriyle Karşılıklı Yardımlaşma düşüncesini geliştiren insanlardan olan Elisee Reclus'nün konu hakkındaki yazısını sizlerle paylaşıyoruz.

Reclus yazısında, evrim ve devrimi birbirini ikame eden, dışlayan değil birbirini tamamlayan olgular olarak ele alıyor. Evrimi hep insanın doğal gelişim seyri içerisinde hem de henüz insanlık tarihi yorumlanışındaki "kültürel evrim" gibi kuramların olmadığı zamanlarda, "kültür, sanat, bilimlerdeki gelişim" olarak iki ayrı başlıkta ele alan Reclus zamanının ötesinde bir kavrayışla düşüncelerini açıklıyor. John Clark ve Camille Martin'in seçkisine eklenen bu uzun metni orijinalinden kısaltarak sizlerle paylaşacağız.

Çeviri: Murat Devres

"Evrim, Devrim ve Anarşist İdeal" - Elisee Reclus

Evrim insana dair her şeyi kapsar. Devrim de her şeyi kapsamalıdır. Ne var ki bu koşutluk toplumların hayatındaki tek tek olaylarda her zaman belirgin değildir. Tüm ilerlemeler birbirine bağlıdır, bilgimiz ve gücümüz oranında toplumsal ve siyasi, ahlaki ve maddi, bilimsel, sanatsal, endüstriyel tüm alanlarda ilerlemeyi arzularız. Her alanda, sadece evrimci değil, bir o kadar da devrimciyiz çünkü tarihin, bir dizi hazırlığı izleyen bir dizi başarıdan başka bir şey olmadığını biliyoruz. Zihinleri özgürleştiren büyük entelektüel evrimin mantıklı sonucu, bireylerin başka bireylerle ilişkilerinde özgürleşmesidir.

Evrimin ve devrimin aynı olgunun birbirini takip eden iki yönü olduğunu söyleyebiliriz. Evrim devrimden önce gelir ve devrim de, gelecek devrimlerin anası olacak olan yeni bir evrimin giden yolu hazırlar. Herhangi bir dönüşüm, hayat değişmeden gerçekleşebilir mi? Bir edimin o edimi yapma arzusundan sonra gerçekleşmesi gibi, devrim de kaçınılmaz olarak evrimi takip etmek zorunda değil midir? Bu ikisi ancak ortaya çıkış zamanlarıyla birbirinden ayırt edilir. Bir tortu nehri tıkadığında, sular engelin önünde yavaş yavaş birikir ve tedrici bir evrimin sonunda bir göl şekillenir. Sonra, aniden akış yönündeki sette

bir sızıntı meydana gelir, bir çakıl taşının düşüşü bir su taşmasını tetikler. Baraj bir anda sarsılarak çöker, boşalan göl tekrar nehir olur. Böylece küçük bir karasal devrim meydana gelir.

Eğer devrim hep evrimden sonra geliyorsa bu, çevrenin direncinden kaynaklanmaktadır: Akıntının suyu iki yakanın arasından gürülür çünkü kıyı onu yavaşlatmaktadır, gökyüzünde şimşekler çakar çünkü atmosfer buluttaki elektriğe direnç gösterir. Çevrenin hareketsizliği, maddenin her dönüşümünü ve düşüncenin her gerçekleşmesini, değişim sırasında engeller. Yeni olgu, direnç ne kadar büyükse o kadar büyük bir zorlukla ya da daha büyük bir güçle ortaya çıkar. Herder, Fransız İhtilali'nden bahsederken bu konuya değinmiştir. "Tohum toprağa düşer ve uzun zaman ölü görünür, sonra aniden filizlenir, üstünü örten sert toprağı iter, düşmanı olan kil tabakasını deşer, böylece bitki olur, çiçek verir ve meyvesi olgunlaşır." Bir de çocuğun nasıl doğduğunu düşünün. Anne rahminin karanlığında dokuz ay geçirdikten sonra, o da zarfını delerek şiddetle, bazen annesini bile öldürerek ileri fırlar. Devrimler de böyledir önceki evrimlerin zorunlu neticeleridir.

Ancak, evrimler her zaman adaletli olmadığı gibi devrimler de her

zaman ilerleme değildir. Her şey değişir, doğadaki her şey ebedi bir devrimin parçası olarak hareket eder. Ama ilerlemenin olduğu yerde gerileme de olabilir ve eğer bazı evrimler hayatın çoğalması yönünde ilerliyorsa, başkaları da ölüme doğru yönelir. Durmak imkânsızdır, bir yöne ya da ötekine doğru hareket etmek gerekir. Hastalık, yaşlılık, kangren tıpkı ergenlik gibi birer evrimdir. Kurtçukların cesede üşüşmesi, bebeğin ilk çığılığı gibi bir devrimin gerçekleştiğinin göstergesidir. Fizyoloji ve tarih bize bazı evrimlerin gerilemeye işaret ettiğini, bazı devrimlerin ise ölüme içerdiğini gösterir.

İnsanlık tarihinin pek azını biliyoruz. Tüm bildiklerimiz birkaç bin yıl gibi kısa bir sürede yaşanan olaylar. Yine de bu deneyimler bize, evrimleri yavaş ilerlediği için çöken ve yok olan kabileler ve insanlar, kent ve imparatorluklar hakkında bilgi veriyor. Ülkelerin, ulusların yakalandıkları bu hastalıklar çok katmanlı ve çeşitlidir. Orta Asya'da göllerin ve nehirlerin kurduğu, verimli arazilerin yerini tuz tortullarının aldığı muazzam genişlikteki topraklarda olduğu gibi, iklim ve toprak bozulmuş olabilir. Düşman orduları bazı bölgeleri o denli harap eder ki buralar sonsuza dek ıssız kalır; ne var ki, fetihler ve kıyımlardan, hatta yüzyıllar süren baskı dönemlerinden sonra bazı uluslar yeniden hayata dönmeyi

başarmıştır. Böylece, bir ulus yeneden barbarlaşırsa ya da tümüyle yok olursa, gerilemesinin ve çöküşünün nedenlerini dış etkenlerde değil, topluluğun kendisinde ve esas yapısında aramak gerekir. Gerileme tarihini özetleyen temel bir neden -nedenlerin nedeni- vardır. Bu, toplumun bir kısmının diğerlerinin efendisi olması, birkaç kişinin ya da bir aristokrasinin toprak, sermaye, iktidar, eğitim ve onur tekeline elinde tutmasıdır. Bilinçsiz halk kitleleri bu az sayıda insanın tekeline karşı isyan etme iradesini göstermediği an, ölmüşler demektir; yok oluşları zaman meselesidir. Kara veba yakında bu özgürlüğü olmayan, işe yaramaz bireyler yığını temizleyecektir. Katliamcılar Doğu'dan ya da Batı'dan koşuşurlar, kocaman kentler yerlerini çöle bırakır. Asur ve Mısır böyle ölmüş, Pers İmparatorluğu böyle yıkılmış ve tüm Roma İmparatorluğu birkaç büyük toprak sahibine ait olduğunda barbarlar köleşmiş proleterlerin yerini almıştır.

Tarihteki tüm dönemler ve olaylar çift yönlü olduklarından, bunları kategorik olarak yargılamak yanlıştır. Ortaçağı ve düşüncenin karanlık gecesini sona erdiren yenilenişin örneği bize, biri çöküşe diğeri ise ilerlemeye neden olan iki devrimin nasıl aynı anda meydana gelebildiğini gösterir. Antikçağ'ın eserlerini yeniden keşfeden, kitaplarının ve öğretilerinin es-

rarını çözen, bilimi batıl inançlardan kurtararak insanları nesnel araştırmalara yönelten Rönesans dönemi, bir yandan da özgür kent ve beldeler döneminde tüm ihtişamıyla gelişen spontane sanat hareketinin sona ermesine neden oldu. Aniden taşarak kıyısındaki kırsal kültürleri yok eden bir nehir gibiydi. Her şeye yeniden başlamak zorunda kalındı, en azından özgün olan kadim sanat eserlerinin yerini bayağı taklitleri aldı!

Bilimin ve sanatların yeniden doğuşu, din dünyasında Hıristiyanlığın bölünmesi yani Reformasyon'la birlikte gerçekleşti. Rahiplerin cahil bıraktıkları halka bireysel hakları, zihnin özgürleşmesini getiren bu devrim, uzun zaman insanlığa yararlı dönüm noktalarından biri olarak kabul edildi. Bundan böyle insanların eşit ve kendi kendilerinin efendisi olacaklarına inanıldı. Ama şimdi Reformasyon'un, o zamana kadar entelektüel köleliği tekelinde bulunduran Katolik kilisesinin karşısında, başka buyurgan kiliselerin kurulmasıyla sonuçlandığını biliyoruz. Reformasyon sırasında, servet ve kadrolar yeni iktidarı güçlendirecek şekilde el değiştirdi, iki tarafta da halkı yeni biçimlerde sömürecek, Cizvitler ve Cizvit karşıtları gibi tarikatlar ortaya çıktı. Luther ve Calvin kendi görüşlerini paylaşmayanlara karşı Aziz Dominicus ve II. Innocentius ile aynı acımasız, hoşgörüsüz dili kullandılar. Engizisyonda olduğu gibi, casusluk yaptılar, hapsetteler, bedenleri parçaladılar, yaktılar; temelde onların öğretileri de krallara ve "Kutsal Söz"ün yorumcularına itaati esas alıyordu.

(...)

Hali hazırda berbat durumda olsak da, bir sonraki devrimi haber veren muazzam bir evrim geçirdik. Bu evrim, kaynakların kısıtlılığını ve açların kaçınılmaz ölümünü vazeden ekonomi "bilimi"nin hatalı olduğunun kanıtlanması ve yakın geçmişe kadar yoksul olduğuna inanarak acılar çeken insanlığın, zenginliğinin farkına varmasıdır. "Herkes ekmek" ideali- nin bir ütopya olmadığı anlaşılmıştır. Dünya hepimizi beslemeye yetecek kadar geniş, refah içinde yaşatabilecek kadar zengin. Verdiği ürünler herkesin beslenmesine yetebilir; lifli bitkileri herkese giysi sağlayabilir; taşları ve killeri herkesi ev sahibi yapabilir. En basit haliyle ekonomik gerçek budur. Dünyanın ürettikleri, üzerinde yaşayanlara yettiği gibi, tüketim ansızın iki katına çıksa bile yetecektir. Mekaniğin, meteorolojinin, fizik ve kimyanın sunduğu tüm kaynakları harekete geçiren bilim, geleneksel yöntemlerle yapılan tarımı ileriye taşımaya bile bu böyledir. İnsanlığın geniş ailesinde, açık sadece kolektif bir suç değil, tam anlamıyla suçalmaktır. Çünkü elde edilen ürün, tüketim ihtiyaçlarının iki katından fazladır.

Mutlak düşünce, ifade ve düşünceye kısıtlama getiren, söylenen sözcükleri geri alınamaz, son söz halinde taşlaştıran, hatta işçiye patronun emriyle elini kolunu bağlayıp açıklıktan ölmesini vazeden kurumlarla uyuşmadığını söylemek gereksiz. Muhafazakarlar, devrimcilere "din,

aile ve mülkiyet düşmanı" derken yanılmamışlardır. Evet, anarşistler hayatımıza dogmanın nüfuzunu ve doğaüstünün müdahalesini reddederler. Bu bakımdan, dayanışma ve kardeşlik idealleri için mücadele etseler de din düşmanlarıdır. Evet, "ticari anlaşmadan" başka bir şey olmayan evliliklerin feshedilmesini, yerine karşılıklı sevgi, saygı ve başkalarının onuru üzerine kurulu özgür birliktelikler getirilmesini isterler. Bu bakımdan, her ne kadar hayatlarını birleştirdikleri insanlara karşı sevgi duysalar, kendilerini adasalar da, ailenin düşmanıdır. Evet, toprak ve ürün istifçiliğini yok etmek, bunları herkese dağıtmak istiyorlar. Toprağın nimetlerini herkesin istifadesine sunmaktan duyacakları mutluluk, onları mülkiyetin düşmanı yapıyor. Tabii ki barışı seviyoruz, bizim idealimiz tüm insanların uyum içinde yaşması. Ama savaş yanı başımızdan eksik olmuyor. Uzaktan bize, hüznü bir manzara gibi görünüyor çünkü insani meselelerin muazzam karmaşasında barışa giden yol mücadelelerle döşeli.

Ne cumhuriyetin, ne de başarılı "cumhuriyetçiler" in, yani iktidara gelenlerin bize hiçbir yararı olamaz. Aksini ummak safсата, tarihi bir saçmalık olurdu. Mülkiyet sahipleri ve yönetim sınıfı, tüm ilerlemelerin düşmanı olmaya mahkumdur. Çağdaş düşüncenin, entelektüel ve ahlaki evrimin taşıyıcıları, toplumun mücadele eden, çalışan, baskı gören kesimidir. Düşünceleri geliştiren ve gerçekleştiren büyük zorluklarla, toplum arabasını sürekli ileriye götüren bu kesimdir, muhafazakârlar ise durmadan arabayı yoldan çıkarmaya, çamura saplamaya çalışırlar.

Ama ya evrimci ve devrimci arkadaşlarımız, sosyalistler, onlar da mı davaya ihanet edebilecek tiyette? Aralarından anlar da mı "devlet gücünü eline geçirmek" isteyenler başarılı olduğunda, onların da bir gerileme süreci yaşadıklarını görecektir miyiz? Sosyalistler bir gün hakimiyet sağlarsa, kuşkusuz öncülleri cumhuriyetçiler gibi hareket edeceklerdir. Tarihin yasaları onların hatırına esnemeyecektir. İktidara geldiklerinde, engelleri ortadan kaldırmak ve bahanesi ya da yanılışıyla da olsa, güçlerini kullanmaktan geri kalmayacaklardır. Dünya, kendini olağanüstü yetenekli gören, olağanüstü güçleriyle toplumu dönüştürebileceği hayaliyle yaşayan hırslı ve naif insanlarla dolu; ne var ki bunlar, lider konumuna yükseldiklerinde ya da yüksek yönetici mekanizmasında yer aldıklarında, tek başına kendi iradelerinin gerçek iktidar yani kamuoyu üstünde hiçbir etkisi olmadığını görürler, tüm çabaları çevrelerini saran kayıtsızlık, haset ve garez yüzünden kaynayıp gider. Bu durumda, hükümetin rutin işlerini yapmaktan, ailelerini zenginleştirmekten, arkadaşlarını kayırmaktan başka ne yapabilirler?

İktidar aygıtını ele geçirmeye niyetlenenler, kuşkusuz kendilerini amaçlarına ulaştıracak en emin yolları kullanmak zorundadırlar. Genel oy hakkına sahip olan cumhuriyetlerde kalabalıklara, kitlelere kur yaparlar. Şarap tüccarlarıyla seve seve

ittifak kurar, tavernalarda halka inerler. Nereden gelirse gelsin tüm seçmenleri kabul edecekler, şekilcilik uğruna bütünlüğü feda etmekte sorun görmeyeceklerdir. Düşmanlarını aralarına alacaklardır ki, bunun organizmaya zehir zerk etmekten farkı yoktur. Monarşiyle yönetilen ülkelerde, çok sayıda sosyalist hükümet biçimini umursamadıklarını ilan ediyor, hatta, tek kişinin hükümranlılığıyla insanlar arası kardeşçe yardımlaşmayı bir arada düşünmek mantıken mümkünmüş gibi, toplumsal dönüşüm planlarını gerçekleştirmekte yardım almak için kralın bakanlarına çağrıda bulunuyorlar. Fakat eyleme geçmek için sabırsızlananlar engelleri göremeyebilir, inançlılar dağları yerinden oynatacaklarını sanır.

Dinciye baktığında, onda bir sosyalist Hristiyan görmeye çalışır. Liberal burjuvaya bakarken kafasında bir reformcuyu canlandırır. Kimi zaman, "mülk sahibini" ya da "patronu" ürkütmemeye özen gösterir. Hatta kendi taleplerini onlara barış güvencesi olarak sunar. "1 Mayıs" sermaye karşı verilen uzun mücadeleyi temsil eden gün, çelenkler ve danslarla kutlanan bir bayrama dönüşür. Seçmenlere yaptıkları bu yüzeysel jestlerin sonucunda, adaylar da yavaş yavaş hakikatin onurlu lisanını, mücadelenin uzlaşmaz tavrını unuttular. Bu siyasetçiler peşinde oldukları makamlara gelmeyi, altın pusküllü kürsünün karşısındaki kadife sıralarda oturmayı başardıklarında, daha da çabuk yozlaşırlar. Bu noktada onlardan karşılıklı sırtıtma, tokaşma, yandaşların kayırma uzmanı olmaları beklenir.

[On- lar] belirleyici bir pozisyona geldiklerini zannederken belirlenen olmuşlardır. Tarihçi, bu kaçınılmaz sonucu saptamakla ve kendilerini düşüncesizce siyasete atan devrimciler için bir tehlike teşkil ettiğine dikkat çekmekle yetinmelidir.

...

Günbegün evrim bizi, şimdiden "toplumsal devrim dediğimiz, hem barışçı hem şiddet içeren dönüşümlere biraz daha yaklaşıyor. Bu devrim, her şeyden öte şahısların ve şeylerin despotik gücünü ve kolektif emeğin ürünleri üzerindeki tekelciliği yok edecek.

Bu evrimsel süreçteki en önemli olay, İşçi Enternasyonalinin ortaya çıkışıdır. Bu fikir, farklı uluslardan insanların, kardeşlik ve ortak çıkarlar doğrultusunda birbirlerine yardımlaşmaya başladıklarından beri kuşkusuz filizlenmekteydi. 18. yüzyıl felsefecileri Fransız İhtilali'ne "İnsan Hakları" bildirgesini yazdırdıkları gün kuramsal olarak da var oldu. Ama bu haklar sözde kalmıştır ve bu sloganı dünyaya haykıran meclis, aynı hakları kendi halkına uygulamamaya özen göstermiştir.

Hakkını talep etme ruhu mazlum kitlelere sirayet ettiğinde, görünüşte çok az önemi olan bir olay bile, değişimi mümkün kılan şok dalgaları yaratabilir, tıpkı bir kıvılcımın bir fiçı barutu patlatması gibi. Büyük mücadelenin işaretlerini şimdiden görebili-

yoruz. Sözelimi, 1890'da, bilinmeyen bir şahıs, bir ihtimal Avustralyalı bir yoldaş tarafından yapılan "1 Mayıs" çağrısı yankılandığında dünya işçilerinin ansızın aynı fikir doğrultusunda birleştiklerini gördük.. O gün, resmen sona erdirilmiş olan Enternasyonal'in, hayata döndüğünü gördük -liderlerin komutuyla değil, kitlelerin baskısıyla-

Başka türden bir haykırış, ani, kendiliğinden, beklenmeyen bir feryat, daha da şaşkırtıcı sonuçlara yol açabilir. Şu ya da bu neden, önemsiz bir olay, koşulların -tüm ekonomik koşulların- dayatması kimsenin kayıtsız kalamayacağı bir krize yol açacaktır. O anda, haksızlıkların, kefareti ödenmemiş acıların, hakim olmadıkları bir nefretin duygusunu kalplerinde biriktirenlerin muazzam enerjisi aniden patlayacaktır. Her gün böyle bir felakete gebe. Bir işçinin görevinden uzaklaştırılması, yerel bir grev, beklenmedik bir katliam, devrime yol açabilir: Dayanışma hissi her gün artıyor ve yerel ölçekteki her sancı tüm insanlığı sarsmaya başlıyor. Birkaç yıl önce, fabrikalarda yeni bir isyan nidası yükseldi; işçiler "genel grev" diye haykırdılar. Bu terim garipsendi, sanki bir rüya tabiriymiş, düşsel bir umutmuş gibi anlaşıldı, ardından daha yüksek sesle tekrar edildi ve şu anda öyle güçlü bir şekilde yankılanıyor ki kapitalistlerin dünyasını titretiyor. Hayır, genel grev imkânsız değildir. İngiltere, Belçika, Fransa, Almanya, Amerika ve Avustralya'da ücretle çalışanlar, hep birlikte aynı gün, emeklerini patronlarından esirgeyebileceklerinin farkına vardılar.

Başarısızlıkların hiçbiri bizi yıldırılmaz çünkü art arda gelen çabalar toplumsal iradenin durdurulamayacak kadar güçlü olduğuna işaret ediyor. Arayış içinde olanları ne hayal kırıklıkları ne de alaylar caydırabilir. Ayrıca önlerinde bir "kooperatif-tüketici dernekleri ve başka kooperatifler- örneği var ki bunların kuruluşu çoğaldı ve son derece verimli çalışıyorlar. Kuşkusuz bu dernekler arasında da kısa süreli ömürlü olanlar var- özellikle de en başarılı olanlar; elde ettikleri kazanç ve bu kazancı çoğaltma arzusu kooperatif üyeleri arasında para sevgisini yaygınlaştırdı ya da en azından ilk yılların devrimci tutkularından sapmalarına yol açtı. En büyük tehlike de budur, çünkü insan her zaman mücadeleden kaçmak için bahane üretmeye hazırdır. Devrimci davaya tam bağlılığın getirdiği sorunları ve tehlikeleri bir yana itip kendini yalnızca işine adanmak o kadar kolay ki.

Bununla birlikte çalışkan ve samimi anarşistler, her yerde ortaya çıkan ve birbirleriyle birleşerek gitikçe genişleyen organizmalar meydana getiren, sanayi, taşımacılık, ziraat, bilim, sanat ve eğlence gibi çok çeşitli iş dallarına yayılan bu kooperatiflerden büyük dersler çıkarabilirler. Karşılıklı yardımlaşmanın bilimsel pratiği yayılıyor ve kolaylaşıyor, geriye sadece, tüm bu hizmet takasını basitleştirmek, sadece üretim ve tüketim istatistiklerinin kayıtlarını tutarak, artık işlevsiz kalan borç ve kredileri kaydeden "defter-i kebirler"den kurtulmak kalacak.

Enternasyonal'in Son, Geleneğin İlk Mohikanları Jura Federasyonu

Onlar Bakunin'in tabiriyle "Enternasyonal'in son mohikanları"ydı. 1872'de Enternasyonal (İşçilerin Uluslararası Birliği)'in Londra'daki Genel Kurulu'nun dediğim dedikçiliğine, otoritesine baş kaldırdılar. Onlar çoğunluğu saat imalatçısı olan, anarşizmi yaymayı ve işçilerin özgürlüğünü yükseltmeyi amaçlayan, anarşizmin teorisinin ve pratiğinin kolektif karakterini en somut şekilde temsil eden Jura dağlarındaki işçiler...

İlyas Seyrek

iseyrek@meydan.org

Anarşist hareketin bir çok ismine ev sahipliği yapmış, onları etkilemiş, devrimci anarşizm içi tartışmaların geldiği son noktayı belirlemiş bir bölgenin adıdır Jura. Anarşizmin Avrupa'ya yayıldığı noktadır.

İsviçre'nin kuzeybatısında yer alan, özellikle 19. yüzyılda siyasi göçmenlerin uğrak noktası olan Jura bölgesi özellikle özgürlükçü sosyalistler ve anarşistler için en önemli buluşma noktası haline almıştır.

Jura dağlarını anılarında da sık sık anlatan Kropotkin "Jura'lı işçilerin -özellikle de orta yaş grubundakilerin- bir düşüncenin özünü hemen anlama ve en karmaşık sorunları çözümlene yetenekleri beni öylesine etkiledi ki, Jura Federasyonu sosyalizmin gelişmesinde önemli bir rolü olacaksa eğer, bunun, yalnızca onların devletsizlik düşüncesiyle federalist düşüncenin yayıcısı olmalarından dolayı değil, aynı zamanda sağduyularıyla bu düşünceleri alabildiğine açık, duru bir tanıma kavuşturmalarından dolayı olacağına bütün yüreğimle inandım. Onların katkıları olmasaydı, bu kavramlar daha uzunca bir süre salt soyut kavramlar olarak kalırdı. Jura'lı işçiler arasındaki (Federasyonun tüm üyeleri için geçerli) katıksız ve koşulsuz eşitlik bilinci, düşüncelerdeki bağımsızlık ve düşüncelerin dile getiriliş biçimi ve işçilerin kendilerini ortak davaya kişisel hiçbir şey beklemeden adanmaları beni tam anlamıyla büyülemişti. Saatçiler arasında geçirdiğim bir haftadan sonra dağlardan indiğimde, sosyalizm konusundaki düşüncelerim yerli yerine oturmuştu. Artık anarşisttim." sözleri ile köylü zanaatkarların anarşizm açısından önemini vurgulamaya çalışmıştır.

Federasyonun Kuruluşu ve I. Enternasyonal

James Guillame'nin Barış ve Özgürlük Ligi'ne katılıp Bakunin ile tanışmasından sonra, Guillame'nin etkisiyle düşüncelerini geliştiren Juralı işçiler örgütlendi ve kendilerini 1. Enternasyonal'de işçilerin kurtuluşları için, sınıfsız bir dünya için giriştikleri mücadelenin seyri hakkındaki en büyük tartışmanın içinde buldular. Bakunin'in kolektivist ve devlet karşıtı görüşleri ile Marx'ın devleti ve devletli siyasetin araçlarını savunan görüşlerinin tartışmasında özgürlükçü düşüncenin, Bakunin'in yanında olan Juralı işçiler, Marks'ın etkisinde olan Genel Kurul'un merkezîyetçi ve otoriter karakterine ilk başkaldıranlardı.

Jura Federasyonu'nun kuruluşu tam da böylesi bir ayrışmanın temelinde gerçekleşti. İsviçre'nin Fransızca konuşulan bölümünü Enternasyonalist etkinliğin en verimli bölgelerinden biri haline getiren otuz seksiyonluk grup olan Federation Romande içerisinde Marksistlerle yapılan tartışmaların ardından Juralılar 1869'da ayrılarak kendi federasyonlarını kurdular. Marksistlerin ve devletçi sosyalistlerin karşısında Jura Federasyonu delegeleri ve birkaç Cenevre göçmeni Kasım 1871'de, anarşist bir Enternasyonal oluşturma girişiminin de başladığını gösteren Sonvillier Konferansı düzenlediler. Bu konferansın sonucunda ise Enternasyonal içinde merkezileşmeye son verilmesini ve Enternasyonal'in "özgür grupların özgür bir federasyonu" olarak yeniden oluşturulmasını gerekli gören ünlü Sonvillier Bildirisi yayınlandı. Bu bildirin karşısında

da Enternasyonal içindeki merkezileşme had safhaya ulaştı ve Lahey Kongresi ile birlikte Bakunin, Guillame ve Jura Federasyonu'ndan pek çok anarşist işçi Enternasyonal'den (Uluslararası İşçi Birliği) ihraç edildi. Bu ihraç sonrasında ise Genel Kurul'un takındığı böylesi tavra karşı anarşistler ve genel kurul karşıtı sosyalistler Saint Imier'de yeni bir Enternasyonal'in kurulmasına yol açtılar. Jura Federasyonu bu yeni Enternasyonal'in çağrısından örgütlenmesine en büyük katkıyı yapan seksiyondu. Saint Imier de sonrasında ilk kez 1881'de Londra'da toplanan Kara Enternasyonal'in oluşmasında önemli bir deneyimdi.

Enternasyonal'in, uluslararası işçi mücadelesinin karakterini belirlemede etkili olan Juralı anarşistler 1872'den itibaren de gerek federasyonun kurulma gerekçesini, gerek işçi mücadelesinin seyrini açıklamak üzere Bulletin de la Federation Jurasienne gazetesini çıkarmaya başladı. Mart 1878 yılına kadar sürekli çıkan gazete federasyonun güncel olaylara yönelik sözünü söylediği yaygın yayın organıydı. Guillame'nin büyük katkılarıyla çıkıp federasyonla birlikte kolektifleşen gazete Bakunin'i heyecanlandıran önemli faaliyetlerden biriydi. Adhémar Schwitzguébel, Severino Albarracín, Carlo Cafiero, Errico Malatesta ve Élisée Reclus gibi isimler de bu federasyonu ziyaret etti, bir dönem için dahil oldu.

Anarşist Mücadelede Federasyonun Yeri

Kararlı ve örgütlü bir şekilde işçi sınıfı mücadelesini örgütleyen federasyon 1880'deki kongrede devrimci

anarşizmin yöntemlerinin tartışıldığı ve anarşist komünizmin bakış açısı ve yöntemlerinin ağırlıklı olarak kabul edildiği bir federasyon haline geldi. Kropotkin'in Jura'ya gelişi de bu kararın ortaya çıkmasında etkili oldu.

İsviçre'de işçi sınıfının eylemlerinin ve devrimci bayrakların yasaklı olduğu dönemlerde Kropotkin ve Guillame dahil Jura'lılar sözleri ve bayraklarını meydanlara taşıyarak polislerle çatıştılar. Federasyon o bölgede işçilerin örgütlenmesini sağladığı ve Enternasyonal içi tartışmalara katıldığı gibi sokaktaki eylemlerden de geri durmadı.

1880'li yıllara yaklaşıldığında saat sektöründe kriz yaşanması nedeniyle federasyonun çalışmaları önemli ölçüde sekteye uğradı, Chaux-de-Fonds'da anarşistlerin kurduğu, herkesin eşit ücret aldığı kooperatif işlikler, kazandığı haklı üne karşın sipariş almakta büyük zorluk çekti. Usta saatçi ve devrimciler başka başka işlerde de çalışmak zorunda kaldı. Federasyon ekonomik sebepler ve politik baskılar sonucunda anarşizmin pratik ve söylemsel merkezi olma özelliğini yavaş yavaş kaybetse de anarşizmin başka başka coğrafyalarda yaygınlaşmasında önemli deneyimler biriktirdi.

Jura Federasyonu, Bakunin'in de dediği gibi özgürlüğü ve enternasyonal örgütlenmeyi ilke edindiği için dünya anarşizmine pratiğini ve söylem hazinesini ödünç bıraktı. İsyanın bayrağını ve mücadeleyi ödünç alanlar hala dünyanın farklı coğrafyalarında anarşizmi ilmek ilmek örmeye devam ediyor.

Jerez hapishanesi'nde bulunan Mano Negra'lı tutsakları resmeden gravür.

Furkan Çelik

fcelik@meydan.org

Dünyanın dört bir yanından gelen işçiler, Birinci Enternasyonel'de mücadele yöntemlerini, toplumsal devrimi ve devrime giden yolları tartışmak için bir araya gelmişlerdi. Bakunin, "Özgürlüğe giden yolda, özgürlükten vazgeçilemez." dediğinde Enternasyonel içerisinde anti-otoriter bir kanat oluşmaya başlamıştı. Bakunin'in bu fikri kırılma yaratmış ve sonrasında 1872 Lahey kongresi ile birlikte anti-otoriter kanat Enternasyonel'den ayrılarak Anarşist Enternasyonel'i kurmuştu. Bu yeni Anarşist Enternasyonel'in kurulmasıyla birlikte farklı coğrafyalarda anarşist hareketler belirginleşmeye başlayacak, temaslar ve etkileşimler hızla artacaktı.

Bakunin'in fikirlerini benimseyen işçiler kendi coğrafyalarına döndüğünde anarşist bir hareket filizlenmeye başlamıştı. 1881 yılında, İspanya Bölgesel İşçi Federasyonu (FTRE) anarşist kolektivizmi benimseyerek İspanya'da mücadeleyi büyütme strateji olarak belirlemiş, kurulduktan bir sene sonra 60 bin üyeye ulaşarak toplumsallaşmıştı.

Eller Karaya Boyanıyor

FTRE ile işçi mücadelesinde anarşist hareket büyürken bir yandan da Endülüs bölgesindeki köylülerde daha radikal bir hareketlenme başlıyordu. Cadiz bölgesinde daha çok hissedilen bu radikalleşme, köylülerin kendilerini sömürenlere karşı koyuşlarından başka bir şey değildi. Kendilerine karşı şiddet uygulayan generallere, toprak ağalarına, patronlara karşı silahlı eylemler düzenliyorlar, zenginlerin mallarına el koyuyorlardı. Tüm bu eylemleri sa-

hipleniş biçimleri de oldukça ilginçti. Ellerini kara boyaya bulayıp kapılara el izlerini bırakıyorlardı. Bu imza şeklinin Kara El (Mano Negra) adında bir örgüt yaratması kaçınılmazdı...

Açlık Çoğunlukta

"Ve bilinmez sanılır geleceği

Bir demiryolu makasçısının

Oysa kesinlikle yazılmıştır

Her sevgi kitabında

Aslanan açıktır...

Açlık çoğunlukta."

Turgut Uyar

Mano Negra (Kara El), İspanyalı köylülerin oluşturduğu bir örgütlenmeydi. Kurak geçen yazlar hiç mahsül alınmamasıyla sonuçlanıyor, bu da köylüler için açlık demek oluyordu. Halbuki topraklardan ticaret yapan zenginlerin, üretimi yapan köylüleri sömürenlerin ve burjuvaların ambarları hınca hınç doluydu.

Mano Negra, bir şey yapmalıydı çünkü açlık çoğunlukta. Önce birkaç kova siyah boya aldılar ve daldırdılar ellerinin tekini kovalara. Sonra dayandılar, ağzına kadar dolu ambarlara. İlk eylemleri buydu. Zenginlerin ambarlarını soydular ve kendilerinin ürettiklerini, kendilerine dağıttılar. Çünkü, 1880'li yıllarda Endülüslü bir köylünün fazla seçeneği yoktur. Açlık kapıya dayandığında burjuvaların kapısında köle olup yalvarırsın. Yalvarmazsan da açıktan ölürsün. Ama durun, başka bir seçenek daha vardı. Mano Negra kapkara olmuş elleriyle geliyordu! Zenginlerden çalacaklardı...

Devlet Hep Zengini Korur

Mano Negra'nın ilk eyleminin üstünden yıllar geçti. Kendi adaletlerini sağlamaya devam ettiler. Eylemler arttıkça, kapılardaki kara el izleri de artıyordu. El izleri arttıkça kaçınılmaz olan, oldu. Devletin ordusu burjuvaları korumak için harekete geçti.

Takvim 1892'yi gösterdiğinde Cadiz Eyaleti'nin Jerez şehrinde büyük bir isyan patlak verdi. Yıllardır süre gelen ezilmişliğin, aşağılanmışlığın ve açlığın sonunda isyan kaçınılmazdı. İşçiler, köylüler... Herkes oradaydı. Şehirdeki devlet dairelerinin çoğu yıkılmış durumdaydı. Mano Negra, o gün kocaman bir kara eldi. Herkes Mano Negra'nın kapkara ve sıkılı tek bir yumruğu olmuştu...

General Martinez Campos komutasındaki ordu, Jerez'e gelerek isyanı bastırmak için saldırıya geçmişti. Oldukça kısa sürede, sayısı bilinmeyen bir çok insanı katletmiş, 3 bine yakın kişi tutuklanmıştı. Jerez İsyanı'nı, Mano Negra'nın daha önce yaptığı eylemleri organize ettiği iddiası ve Mano Negra üyesi olduğu gerekçesiyle 4 anarşist Jerez Meydanı'nda idam edilerek katledilmişti.

El İzleri Unutulmayanlar

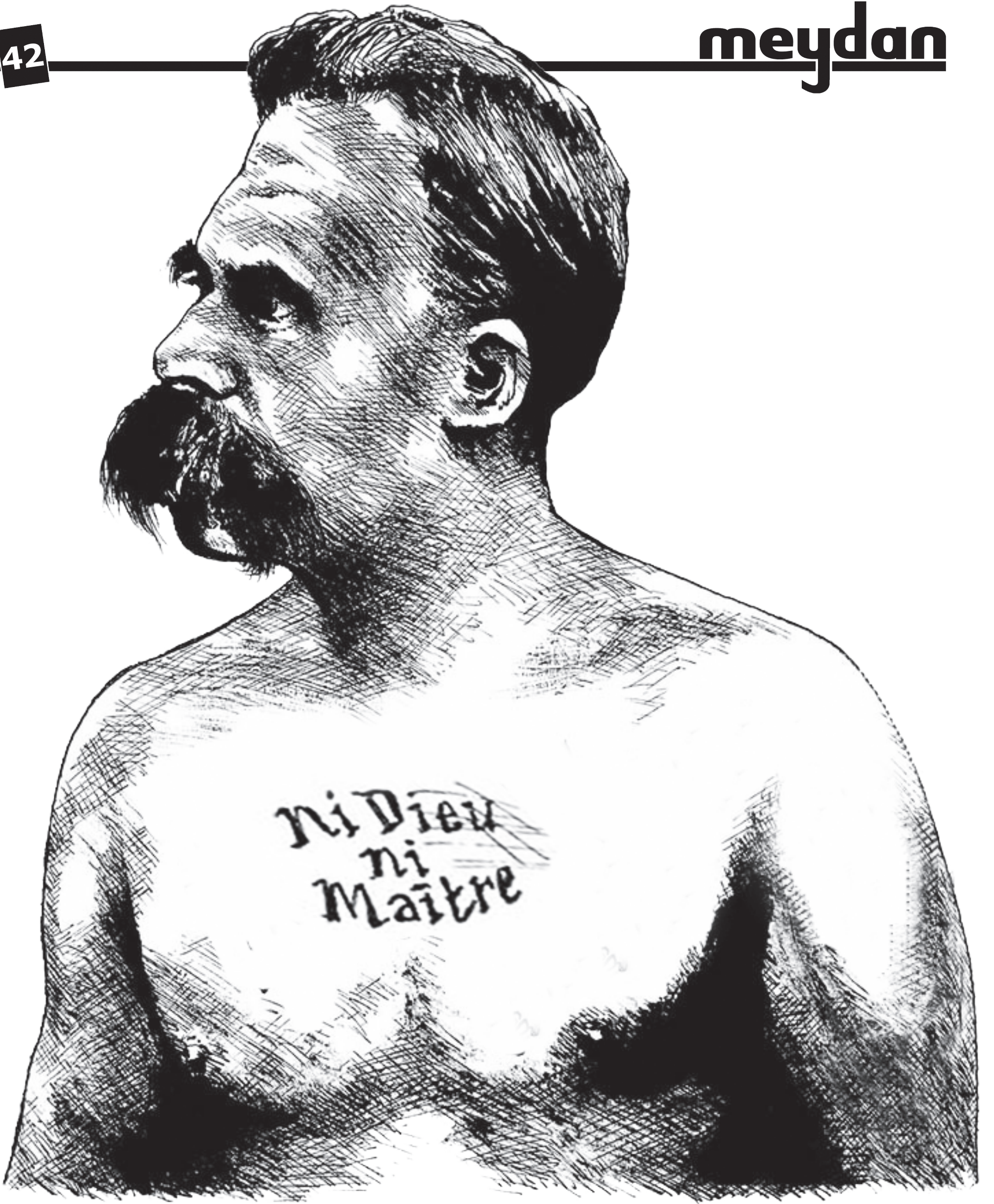
Jerez İsyanı'nın üzerinden bir yıl geçtikten sonra, Barcelona'da askeri bir tören sırasında General Martinez Campos görünür. Anarşistlerden Paulino Pallás da törenedir. Bir yıl önce katledilen yoldaşları için oradadır Paulino. Katledilen yoldaşlarının el izleri hala bazı kapılarda duruyor-

ken, unutmak Paulino için mümkün olmamıştır. Ve işte şimdi hesap sormak için generalin yanında, elinde bir bombayla durmaktadır. Eylemi gerçekleştiren Paulino fakat general yaralı olarak kurtulmayı başarır. Paulino Pallás ise yakalanır. Pallás yakalandığı sırada Jerez'de idam edilen anarşistleri unutmadığını anarşizm sloganlarıyla haykırır. 2 hafta sonra da Pallás yaptığı eylemden dolayı idam edilir. Fakat el izi hala birçok duvarda onu hatırlatır.

Başka Kara El'ler

Cadiz Bölgesi'nde ellerini kara boyayla boyayanlar farklı yıllarda, farklı coğrafyalara ulaşmıştır. Manu Chao, yıllar sonra bir müzik grubu kurmuş ve adını Mano Negra koymuştur. Cadiz'deki Mano Negra'dan bağımsız olarak Güney Amerika'da aynı isimle bir çok örgüt kurulmuştur.

Hatta Birinci Dünya Savaşı'nın çıkış bahanesi olarak gösterilen Avusturya Arşidükü Franz Ferdinand'ın Saraybosna'da uğradığı suikasti gerçekleştiren Gavrilo Princip'in de dahil olduğu örgütün adı Kara El'dir. Bu örgütün ideolojik olarak anarşizmle alakası olmasa da Princip, Kropotkin'in yazılarını okuduğundan bahseder, halk hareketinin önemli olduğunu vurgular. Dönem itibarı ile bazı halk hareketleri anarşistlerin kral-imparator-generallere yaptıkları eylemlerden ilham alırlar. Kara El örneğinde olduğu gibi anarşistlerin toplumsal hareketlere etkisi sadece yönetsel anlamda kullandığı tekniklerle değil iktidarlara karşı olan kararlı mücadeleleri ve büyüttükleri pratikler sebebiyle olmuştur.

“ ***En sessiz sözcüklerdir fırtınayı getiren,
güvercin ayaklarında gelen düşünceler
yönlendirir dünyayı.*** ”

Nietzsche Üzerine

Geçtiğimiz ay, 26A Atölye’de Nietzsche üzerine; “sessizlik” ve “suç ve ceza” başlıklarıyla iki farklı aktarım gerçekleşti. 26A Atölye’de daha önce de “Ama Eşkiyalık Çağı Kapandı” başlıklı

kitabından yola çıkarak Kürt Eşkiyalar üzerine aktarım gerçekleştiren Ahmet Özcan’dan bu kez de Nietzsche’yi dinlemeye fırsat bulduk. Meydan Gazetesi olarak, dinlediklerimizden yola çıkarak,

Nietzsche’yi Ahmet Özcan’la değerlendirelim istedik. Onunla yaptığımız Nietzsche röportajını sizlerle paylaşıyoruz.

Alexander Nehamas, Nietzsche’yi bir ‘yaşama sanatı filozofu’ olarak tanımlıyor. Kendi felsefesini yaşamlarında deneyimleyen filozoflardan biri olarak görüyor. Bu değerlendirmeyi nasıl buluyorsun?

Nietzsche’nin ortaya koyduğu bilgi felsefesi, onun yazılarını anlayabilmek ve “Nietzsche nedir?” sorusunu yanıtlayabilmek için onu yaşamamız gerektiğini kanıtlıyor. Onun felsefesinin içerdiği deneyimleri bizzat yaşamamış, bu deneyimler sayesinde yükselip onun yüzünden helak olmamış bir kimsenin yazgısında Nietzsche’yi okumak yoktur. Şimdiki zamanın içinde erimiş olanların siyasal kulakları, Nietzsche’nin “edebi, sanatsal” üslubunun arkasında “küstahça ve delice” bir siyasal aşırılığın çınlamasından başka bir şey duymaz. Onun sıra dışı ve eklektik bilimsel yönetiminin önemini sezen bilimsel kulaklarsa Nietzsche’nin tüm tutkusunu hiçe sayarak onu salt bir akademik araştırma konusuna, kendi ruhsuz işleri için bir akademik besine çevirirler. Yoksa, neden Nietzsche’yi okumak bu denli uyarıcı bir entelektüel deneyimken onun hakkında yazılanları okumak bu denli uyuşturucu olsun? Aslında, bu her iki tür de Nietzsche’yi hiçbir zaman okumamıştır. Otobiyografik eseri *Ecce Homo*’da Nietzsche, kitaplarının neden genel olarak anlaşılmadığını kendi bilgi felsefesi ışığında ortaya koyar: “Hiç kimse bir şeyden zaten bildiğinden çoğunu çıkarıp almaz. Benden bir şey anladıklarını sananlar, kendi boylarına göre kesip biçtiler beni.”

O halde, felsefesinin bizzat kendi deneyiminden çıkardığı bir felsefe, bizzat kendi yaşamının felsefesi olduğunu söyleyen Nietzsche’nin tam karşısında salt “nesnel hakikat”i aradıklarını söyleyen filozoflar vardır. Immanuel Kant’ın başyapıtı *Saf Akılın Eleştirisi*’nin giriş cümlesi şöyledir: *de nobis ipsis silemus* (“kendimiz hakkında susarız”). İnsanın yalnızca deneyimlediği şeylerden bahsedebileceğini bilen bizim kulaklarımıza bu düstur nasıl da sahte gelmektedir? Yalnızca nesnel, evrensel, mutlak hakikatin peşinde olduklarını söyleyen bu filozofların kendileri hakkında susarak sergiledikleri bu mütevazı tutum, kibrin en incelmış, yani en aşırı hali değil midir? Oysa Nietzsche, perspektiflerin bu oyuncusu, nesnel değil, tarihsel-psikolojik içgörülere ulaşmayı hedefler, kendi perspektifleri hakkında dahi, kendisi hakkında dahi.

Nietzsche’nin felsefesindeki yöntem nedir? Onun felsefesini diğerlerinden ayıran yöntem midir?

Nietzsche’nin kendi bilgi felsefesi ışığında geliştirdiği nev-i şahsına münhasır bir yöntemi vardır. Nietzsche, bu yöntemi “soykütük” (*genealogy*) olarak adlandırır. En tehlikeli “belki”lerin peşinden giden ve birden çok bakış açısını kullanmaktan çekinmeyen bu yöntem, yalnızca psikolojik ve nedensel çıkarımlar içermez, aynı zamanda dilbilimsel değerlendirmeleri tarihsel araştırmalarla da birleştirir. Michel Foucault’nun ‘arkeoloji’ olarak adlandırdığı yöntemine de kaynaklık eden Nietzsche’nin soykütüksel yöntemine göre, olguların tarihini ortaya koymak, yalnızca söz konusu olgunun kökenini belirlemekten oluşmaz. Amaçlanan gücün ve bu güce karşı oluşan direncin ilgili olgu üzerinde bıraktığı izleri takip etmektir. Bunu yapabilmek için yalnızca alışlageldik neden-so-

nuç ilişkisinin değil, aynı zamanda şansın oynadığı rol de dikkate alınmalı; doğrusal bir gelişim çizgisi aramak yerine, düzensizliğe ve geriye dönüşlere karşı duyarlı olunmalıdır. Böylesine bir tarihsel araştırma tekniği, bugün ilgili olgunun esası, amacı olarak gördüğümüz şeyin, olgunun kökeniyle hiçbir ilgisinin olmadığını gösterebilir. Dahası, bugün en yüksek değerlerde gördüğümüz değerlerin kökenlerinin bizzat onların zıttı olduğunu düşündüğümüz değerlerden oluştuğunu, belki de bugün onlara verdiğimiz değer de tam da bu “teklik”ten kaynaklandığını keşfedebiliriz. Soykütük, araştırmacıyı “mutlak”, “değişmez”, “evrensel” hakikatler yerine küçük, değişken, uçucu, bakış açısına dayalı hakikatlerin peşine sürer. Örneğin, *Ahlakın Soykütüğü*’nü oluşturan üç makalede Nietzsche, sırasıyla, “iyi ve kötü”nün, cezanın ve çileciliğin soykütüksel tahlillerini yapar.

Nietzsche’de “susuş”u buradan okursak Nietzsche’nin felsefesinde bir “susuş”tan bahsetmek mümkün mü ve bu ne anlam ifade eder?

Nietzsche, tüm hayatı boyunca susmuş, kelimenin gerçek anlamında çıldırmaya kadar neredeyse yalnızca kendisiyle konuşmuş, o kadar uzun süre susmuş ki nihayetinde susmayı unutmuş ve bütünüyle ağız ve konuşma olmuş, başka hiçbir tanımlı tahammül kalmamış, çünkü bir kez daha susmaya tahammül kalmamış bir çileci, bir münzevi filozoftur. Bu nedenle, Nietzsche’nin tüm yaşamı ve felsefesi, yazılarındaki “susuş” kavram-sallaştırması üzerinden çalışılabilir.

Bu bağlamda, Nietzsche’nin yazılarında ilk göze çarpan “susuş”un köle ahlakının esaslı nitelikleri olan intikam ve garezin konuşması olarak lanetlenişidir. Zira köle, “susmayı, unutmamayı, beklemeyi iyi bilen” tepkisel insandır. En kaba kelimeyi “susmaktan daha iyi huylu, daha dosdoğru” bulan Nietzsche şöyle yazar: “susmak, söz yutmak karakteri basitleştirir, mideyi bile bozar. Susanlar hep sindirim bozukluğuna uğrayanlardır.”

Nietzsche’nin yazılarında “sessizlik”, köle ahlakının normal durumu olarak açıkça tasvir edilmesine rağmen, filozofun sessiz kalma kabiliyetini bağrına bastığı parçalar, mahkûm ettiği parçaları hem niceliksel hem de niteliksel olarak, yani hem sayı hem de ruh bakımından hayli aşmaktadır. *Ecce Homo*’da Nietzsche, *İnsanca, Pek İnsanca*’da önerildiği şekilde “özgür ruh” kavramsallaştırmasını, özgür doğmuş değil, “özgür olmuş, kendisine bir kez daha sahip olmuş” bir ruh olarak anlamamız gerektiği konusunda ısrar eder. İşte, özgür olmak isteyen ruh için susuş bir yazgıdır. Yalnızlığını henüz kazanamamış bir yalnız olarak ruh, şehirde bir münzevi, kalabalığın ortasında bir yapayalnız olarak yaşamak için susar ve kiş uykusuna yatar. Yine de ruhun kulağı, pazar yerinin gürültüsü ve devletin homurdanması ile iltihaplanmış; sesi, satıcıların çatlak sesleri arasında kısalmıştır. Bu nedenle ruh, başka bir münzevi sessizlik türünde, münzevi tefekkürde usta olmalıdır. Şimdi, “gevezelik etmeyi unutmak ve konuşmayı öğrenmek” için sessiz yalnızlığında sessiz kalmalıdır. Onun susuşu artık tefekkürdür: Ruh, doğanın susuşu üzerine tefekkür eder ve tüm konuşmalara karşı, tüm kelimelere karşı şüphe duyar. Mutlak susuşu, kendi içindeki gürültüyü, kendi iç kaosunu duymasını sağlar. Çifte

bir dinginlik özgür ruhu kuşatır ve o, artık bütünüyle konuşma olur, sessiz sözcüklerin ustası olur.

En sessiz saatte “sessiz bir ses” dinginlerin en dingini haline gelmiş Zerdüş’t’e artık sessizliğini bozmasını, beklemeyi bırakmasını salık verir: “Sözünü söyle de mahvol!” Zerdüş, “aslanın sesi eksik bende, herkese emretmek için” deyip geri çekilince şöyle konuşur fisıltı: “En sessiz sözcüklerdir fırtınayı getiren, güvercin ayaklarında gelen düşünceler yönlendirir dünyayı.”

Nietzsche, birçok ideolojiyle özdeşleştirilmiş. Anarşizm de bunlardan birisi, Nazizm de... Nietzsche’nin felsefesi mi bu durumu yaratan, yoksa Nietzsche yanlış mı anlaşılıyor? Bu bağlamda örneğin devleti, Nietzsche’nin felsefesinde nasıl anlayabiliriz?

Nietzsche’nin Nazizm ile ilişkilendirilmesi, Nazizmin düşünsel kaynaklarından biri olarak görülmesi, 20. Yüzyıl boyunca Nietzsche’nin düşünsel mirası üzerine bir kâbus gibi çökmüştür. Öylesine ki Nietzsche’nin yazılarına olan ilginin yeniden dirilmesi ancak yüzyılın son çeyreğinde gerçekleşecektir. Elbette, bu ilişkilendirilmede Martin Heidegger’in Nietzsche’nin felsefesini özellikle “güç istenci” üzerinden okumasının yanında, Nietzsche’nin kardeşi Elizabeth Förster’in ağabeyinin yazılarını tahrip ederek bunları başta Adolf Hitler olmak üzere, Alman Nasyonal Sosyalist Partisi’ne oluşturacakları yeni dünyanın felsefesinin çekirdeği olarak sunması etki etmiştir. Oysa Nietzsche, yaşamı boyunca Almanya’da yükselen ırkçılık ve anti-Semitizmden nefret etmiştir. Dahası, Nietzsche’nin çağdaşı olan Almanlara karşı duyduğu nefret karşılıksız da kalmamış, Almanlar Nietzsche’yi okumamıştır. Elbette Nietzsche’nin “güç felsefesi”nin içinde Nazizm ile ilişkilendirilebilecek birçok nokta bulunabilir; ancak böyle bir dedektiflik yapmaya girişmeden önce, söz konusu olan filozofun arada sırada “şeytanın avukatlığı”nı üstlenen değil, bizzat Tanrı’ya savaş açan, kendisini bizzat “Deccal” olarak adlandıran bir filozof olduğu hesaba katılmalıdır.

Nietzsche’nin yazılarında Anarşizmi eleştirdiği parçalar ortadadır. Yine de Nietzsche’nin felsefesinde Anarşizm düşüncesiyle ortak birçok nokta bulunabilir; ancak böyle bir özdeşleştirmenin kimi çıkmazları olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda, Nietzsche’nin modern devlet eleştirisi örnek niteliğindedir. Bir yandan Nietzsche, Tanrı’nın öldüğü modern zamanlarda devletin “yeni put” olarak belirmesini, kendisini büyük bir yalan eşliğinde milletle eşleştirmesini olanca açıklığıyla ortaya koyup “üstüninsan”ın doğuşunun ancak devletin bittiği yerde olacağını savunmaktadır.

Diğer taraftan ise Nietzsche, “eşitliği” savunmamaktadır; özellikle de bizim demokratik çağına, yani “çok olanlar”ın, “yalnızca çok olanlar”ın egemen olduğu çağına alenen düşmandır. Nietzsche’nin istenci “üstüninsan”dır. *Böyle Buyurdu Zerdüş*’te: “Bu eşitlik vaazcılarıyla bir araya getirilmek ve karıştırılmak istemiyorum. Çünkü şöyle sesleniyor bana adalet: “İnsanlar eşit değildir.” Eşit olmamalıdır da! Başka türlü konuşsaydım, Üstünsana duyduğum sevginin ne anlamı kalırdı?” demıştır.

JOAQUIN PHOENIX

A TODD PHILLIPS FILM

JOKER

OCTOBER 4

BRON

TM & © DC Comics

BASED ON
CHARACTERS FROM

DC

WRITTEN
BY

TODD PHILLIPS & SCOTT SILVER

DIRECTED
BY

TODD PHILLIPS

Soundtrack
Album on

**WATERTOWER
MUSIC**

WARNER BROS. PICTURES

EXPERIENCE IT IN **IMAX** **DOLBY CINEMA** & **70MM**

“

1940'tan bu yana yayınlanan çizgi romanların ardından birçok filmde de karşımıza çıkan çizgi karakter Joker'in, Batman'in azılı düşmanı olmadan önceki yaşamını anlatan film bugünlerde ödül üstüne ödül alıyor, gişe rekorları kırıyor. Hal böyleyken pek çok tartışmanın da konusu haline geliyor.

Mercan Doğan

mdogan@meydan.org

Şimdiye kadar genelde sinir bozucu bir karakter olarak anılan Joker, son filmi izleyenlerin çoğunun sempatisini topladı. Arthur Fleck henüz komedyen olmak isteyen bir palyaçoysen, Joker'e dönüşmemişken çocuklar tarafından sokak arasında tekmelendiği bir sahnede tekmeler seyircinin kaburgasına iner gibiydi. Batman'in babasının Joker'in de babası çıkma ihtimali meraklandırdı herkesi. Patronuna herkes sinirlendi. Acısı, üzüntüsü, hıncı, öfkesi, alaycılığı, her şeyi ayrı ayrı incelenir oldu. Ben de gözüme çarpan birkaç meseleden bahsedeceğim.

Filmdeki Klişe: Sisteme Ancak Deliler Karşı Çıkar!

Sisteme bir nebze olsun karşı çıkan karakterlerin yer aldığı filmlerin ortak noktası -söz konusu yapım bir propaganda filmi ya da belgesel olmadığı sürece- karakterin psikolojik sorunları, daha da ötesinde "deliliği" oluyor. Sistem karşıtlarının anti propagandası, kasıtlı ya da kasıtsız, sistem karşıtlığının "sağlıklı insan işi" olmamasının vurgulanmasıyla yapılıyor.

Batman filmlerinden birinde Joker insanlara yüzlerine asit atarak zarar veriyordu. Kendi yüzü de vakti zamanında asitle yanmıştı, herkesin bu şekilde yanmasını istiyordu. Filmin yayınlandığı dönemde ünlü psikologlar bunun, Joker'in derin dışlanmışlık ve yalnızlık duygusuyla ilişkili olduğunu ve psikopatiden kaynaklandığını söylüyordu.

Joker filminde de Joker'leşen Arthur Fleck'in sosyoekonomik ezilmişliğinden ziyade "deliliğine" yoğunlaşıyor. Psikolog ve psikiyatristlerin yorumlarıyla yapılan Joker analizlerinde dürtü kontrol bozukluğu, bastırma savunma mekanizması, dissosiyatif kimlik bozukluğu, sosyopati, ruhsal çatışmalar, gördüğü halüsinasyonlar, ne ararsan var... Verilmek istenen mesaj açık: "Sisteme ancak deliler karşı çıkar!"

"Zenginleri Öldürün!"

Daha önceki Joker'li filmlerden Kara Şövalye'de Alfred isimli karakter, Joker'in deliliğini şu sözlerle tanımlıyordu: "Bazı insanlar para gibi mantıklı şeylerin peşinde değildir. Onları satın almak, korkutmak, anlamak ya da pazarlık etmek mümkün olmaz. Bazı insanlar sadece dünyanın yandığını

seyretmek ister..." Geçtiğimiz ay vizyona giren Joker filminde bu tanım karşılık buluyor. Filmin sonlarına doğru bir isyan sahnesinde, her taraf ateş ve duman içindeyken Joker'i -yaralı olduğu halde- filmin başından beri görmediğimiz kadar dingin, hatta belki de huzurlu görüyoruz.

Batman'i ve Joker'i tanıdığımızdan bu yana bize tek amacı Gotham'ı iyileştirmek gibi gösterilen Thomas Wayne'iyse son filmde Donald Trump havasında görüyoruz; insanları televizyonda aşağılıyor, toplumu iyice kutuplaştırıyor. Filmdeki isyan sahnelerinden birinde Wayne'in vurulduğunu görmekse içimize bir nebze olsun su serpiyor. Trump-Wayne benzerliği, 2012'de Denver kentinde Batman Kara Şövalye Yükseliyor filminin gösterildiği sinema salonuna gerçekleştirdiği saldırının ardından "Ben Joker'im" diyen James Holmes'tan çok daha tedirgin edici olabilir ABD kolluk kuvvetleri için. Alelade bir sinema salonunu tarayarak 12 kişiyi katletmekten başka bir şey filmde geçen, diyor ki "Zenginleri Öldürün!"

Joker Nasıl Joker Oldu?

Son filmdeki Joker, bir yönüyle bana Mary Shelley'nin 1816 yılında yazdığı "Frankenstein: Modern Bir Prometheus" kitabındaki yaratığı anımsatıyor. Çizgi filmlerden öğrendiğimizin aksine Frankenstein yaratığın değil ona can veren doktorun ismidir. Bilimin sınırlarını zorlamak, cansız canlandırmak, yeni bir türün yaratıcısı olmak isteyen Dr. Frankenstein, mezar ve mezbalardan topladığı parçaları birleştirerek bir ucube yaratır, bu yaratık canlandığında tiksinti duyar, korkar, kaçır. Romanın sonunda bu Dr. Frankenstein'in mahvına sebep olur. Kimi okumalara göre bu isimsiz yaratık, toplum dışına itilen ve yaşam mücadelesi verenleri, aşağılananları, ötekileştirilenleri anlatır. Shelley aslında bizlere, kimin tiksinti verici olduğunu tekrar sorgulatır.

Joker tam da bu noktada bu isimsiz yaratığı andırıyor mu sizce de? Komik bile olamayan bir palyaçodan, Arthur Fleck'ten Joker'e dönüşen yaratık şöyle diyebilirdi mesela: "Beni sizler yarattınız. Kendisinden farklı olanla gönlünce alay edebileceğini sanan 'normaller', yardıma ihtiyacı olan birini gördüğünde kafasını öte yana çeviren 'umursamazlar', çocuklarının önünde her gün kavga ederken onların da şiddete meyledeceğini düşünmeyen ve onların küçük zorbalıklarına gü-

lüp geçen yetişkin 'zorbalar', halkı aşağılayıp duran ve şehir çöp yığına dönüşmüşken oy peşinde koşan 'politikacılar', yoksullar günden güne daha da yoksullaşırken varlıklarına varlık katan ve birileri sağlık hizmetlerinden bile yararlanamazken bolluk içinde yaşayan 'ZENGİNLER'... Beni sizler yarattınız. Beni sisteminiz yarattı. Şimdi neden benden korkuyorsunuz?"

Ama Bu Filminden İsyân Çıkamaz

Açık konuşalım, her ne kadar izlerken hoşumuza gitse de bu filmde isyan çıkmaz. Fight Club'un sonunda gökdelenlerin yıkılmasının yarattığı huzur gibi, V for Vendetta'nın sonunda parlamento- nun patlamasının verdiği rahatlık gibi hoşumuza gider, gittiğiyle kalır. Hatırlatmak gerekir ki bu filmin çekim ve prodüksiyon aşamaları için yaklaşık 70 milyon dolarlık bir bütçe ayrılmıştı. Dağıtım ve reklamı içinse yaklaşık 120 milyon dolar harcandığı söyleniyor. Yani joker filmin maliyeti yaklaşık 200 milyon dolar. Son haberlere göre filmin gişe hasılatı olarak 800 milyon doları aşan bir rakam çıkıyor karşımıza, 900 milyon doları aşması bekleniyor. Bu filmde isyan çıkacak olsaydı, bu rakamlar filmin yapımcılarını da isyanın hedefleri haline getirirdi şüphesiz. Ancak sistem yolunu bulmuştur. Böyle filmlerden korkmaz, kendi eleştirisinin bunca maliyetle yayınlanmasından çekinmez. Neden korkmadığını anlamak gerekir.

Dikkat ettiyseniz dünyada Gotham gibi bir kent kalmamıştır. Gotham'ın bir tarafı zengin, bir tarafı yoksuldur. Ezen ezilen çelişkisi çok belirgindir. Çok gerçekçi olmasına rağmen bu çelişki bizim gerçekliğimize uymaz. Gerçek yaşamın günümüzdeki gerçekliğinde "orta sınıf" diye bir şey vardır, alttakilerden de üsttekilerden de sayıları fazladır. Gotham kadar kokuşmuş kentlerde bile yaşasalar isyan etmekten ürkmelerini sağlayacak kadar ağızlarına bal çalınan, rahat etmeye başladıklarında dillerine biber sürülen bu sınıf; gerçek yaşamdaki sistemin emniyet sibobu olarak oldukça işlevlidir; bu yüzden korkmaz sistem böyle filmlerden, filmlerdeki Joker'lerden...

Halbuki üsttekiler dışında neredeyse kimsenin, kredi kartlarından başka kaybedecek pek bir şeyi yoktur. Joker'in Kara Şövalye filmindeki repliğini ekleyelim şuraya: "Sahip olduğun onca güce rağmen, beni korkutabileceğin hiçbir şey yok."

ROBOTİKLEŞTİRİLİYOR MUYUZ? KODLANIYOR MUYUZ?

Özgür Oktay

ooktay@meydan.org

Amerika Birleşik Devletleri'nde, zorunlu eğitimin ilk yılları olan 1896-1920 yılları arasında, bir grup sanayici ve sermayedar topluluğu hayır kurumlarıyla birlikle devletten daha çok para harcadılar. Bu "hayırsever"lerin başında Carnegie ve Rockefeller geliyordu.

Bu hayırseverlerin zorunlu eğitimi yaygınlaştırmak için kullandığı başlıca söylemlerden biri herkesin okuma, yazma ve aritmetik bilmesi gerekliliğiydi. Bugün bile eğitim söz konusu olduğunda aklımıza ilk gelen şeyin okuma yazma ve aritmetik olması bu söylemin hala geçerliliğini koruduğunu gösteriyor. Tabii o dönemde de, bugün de bu ihtiyacın başlıca nedeni, fabrikalarda çalışacak, talimatları okuyabilen ve basit hesaplar yapabilen işçileri yetiştirmekti. Rockefeller Genel Eğitim Kurumu'nun 1906 tarihli bir mektubundaki ifadeler bu ihtiyacı oldukça çarpıcı bir biçimde dile getiriyordu:

"Düşlerimizde (...) insanların kendilerini bizim yoğunlaştırıcı ellerimize mükemmel bir yumuşak başlılık içinde teslim ettiklerini görüyoruz... Biz bu insanları yahut onların çocuklarını filozof, bilgi küpü kişiler ya da bilim adamları yapmaya çalışmayacağız. Yazarlar, eğitimciler, şairler veya aydınlar yetiştirmeye çalışmayacağız. İçlerinde büyük ressamlık, müzisyenlik, avukatlık, doktorluk, vaizlik, siyasetçilik, devlet adamı kumaş taşıyanları bulmak derdinde de değiliz. Bunlardan gereğinden fazlası mevcut zaten. Bizim kendimize biçtiğimiz misyon çok basit (...) Biz çocukları organize edeceğiz (...) ve onlara anne babalarının kusurlu bir şekilde yapageldikleri şeyleri mükemmel bir biçimde öğreteceğiz." (1)

Şimdi, bugün bile eğitim söz konusu olduğunda, aklımıza ilk gelen şeyin felsefe, edebiyat, zanaat ya da eleştirel düşünceye fırsat veren herhangi bir yaklaşım değil de, okuma, yazma, aritmetik olmasını bir kenara koyalım. Ve yakın zamanda oldukça popüler olan, tıpkı geçmiş dönemdeki okuma, yazma ve aritmetik gibi, herkesin öğrenmesi gereken,

öğrenmeyen "çağın gerisinde" kalacağı, olmazsa olmaz bir branş gibi önümüze sunulan Robotik ve Kodlama eğitimlerine bir bakalım.

Özellikle son yıllarda hem okul dışı atölye ve etkinliklerde hem de çoğunlukla özel okullarda karşımıza çıkan, hatta okul öncesi çocuklarda bile uygulamalarına başlanan bu "eğitim" neyi amaçlıyor olabilir? Gerçekten de olmazsa olmaz mı? Ya da olmasa daha mı iyi olur?

Obama'nın Kampanyası

Bu eğitimlerin birden çok popüler olmasını sağlayan ABD'nin eski başkanı Obama oldu. Obama 2013'te genç insanları "neredeyse yaptığımız her şeyin yapılaş şeklini değiştirecek araçları ve teknolojileri öğrenip ustalaşmak" için çağırarak "Kodlama Saati" inisiyatifini desteklemeye başladı. Ertesi yıl da kod yazan ilk başkan oldu. Yazdığı kod satırı javascript dilinde iletildi(100); idi. Bugün hala programa destek vermeyi sürdürüyor.

Obama'nın desteklediği program her yıl Amiral Grace Murray Hopper'ın doğum günü olan 9 Aralık haftasında Bilgisayar Bilimleri Eğitim Haftası boyunca gerçekleşiyor. Anmak için bir askerin seçilmesi manidar ama şaşırtıcı değil. Obama'nın kararıyla ABD devletinin Afganistan'daki katliamlarda kullandığı insansız hava araçlarının navigasyon ve iletişim sistemlerini geliştirenler çok yetenekli programcılar olsa gerek.

Programlama ve otomasyon endüstrinin hemen her alanında kullanılmaya başlaması ile bu işi bilenlere olan ihtiyaç da gittikçe artıyor. ABD'nin bu alandaki istihdamı, düşük maliyetleri nedeniyle, gittikçe artan oranlarda, Doğu Avrupa ülkelerinden karşılanıyor. Ve fakat Beyaz Rusya ve Litvanya gibi ülkelerde, bu ulus aşırı projelerde çalışanlar diğer mesleklerle göre en yüksek ücretleri alıyorlar ama çalışma saatleri ve koşulları oldukça zorlayıcı. Ben-

zer şekilde yüksek ücretlerin ödendiği Toptal ya da Crossover gibi uzaktan çalışma ağlarında ise çalışanlar sürekli ekran görüntüsü alan bir ajan program ile gözetleniyorlar.

Bugünkü durum bizi yanıltmasın çünkü bir geçiş evresindeyiz. Örneğin Orta Çağ'da duvar ustalarının sayısı azdı ve oldukça dolgun ücret alıyorlardı. Yirmi yıl sonra kodlama ve programcılık yapanların mavi yakalı statüsünde olma ihtimali de var.

Kafayı Çalıştıran Tek İş Kodlama Değildir

Derler ki bir programlama dilini bilen, diğerini hemen çözer. Ancak uzun vadede bu doğru değil çünkü belirli bir düzeyde, örneğin makine düzeyinde programlama ile nesne düzeyinde programlama birbirinden çok farklıdır. Ya da örneğin yapay zeka için kullanılan dillerin mantıkları bunlara tamamen terstir. Yazılım teknolojileri ilerledikçe, bir düzeyde yapılacak işler azalıyor, bir üst düzeyde işler artıyor.

Yazılım teknolojilerinde yapay zeka yönüne doğru olan değişim göz önüne alınırsa çocukların öğrendikleri mantıklar çöp olacaktır. Dahası öğrendiği mantık, yeni mantığı öğrenmesinde bir miktar engel olacak, eski mantığı bir kenara bırakması gerekecektir. Halbuki çok çeşitli işlerle uğraşarak farklı mantıkları öğrenmiş biri, yeni mantıkları daha kolay öğrenecektir. Bu eğitimin zorla verildiği çocukların ileride kodlamada daha başarısız olduğu görülürse buna şaşırılmamalıdır.

İçinde bir mantık olan tek iş kodlama değildir. Her faaliyetin kendine has bir düşünme biçimi vardır. Tek tip faaliyet, hele çocuklara dayatıldığında, yaratıcı düşünmeyi engelleyen bir hal alır. Kodlama dahil neredeyse her işte önemli olan yaratıcılık ise ancak merak duygusunun canlı kalması ve çok çeşitli faaliyetleri pratik ederek gelişir.

1-John Taylor Gatto, Eğitim Bir Kitle İmha Silahı

Anonsofobi

İrem Gülser

igulser@meydan.org

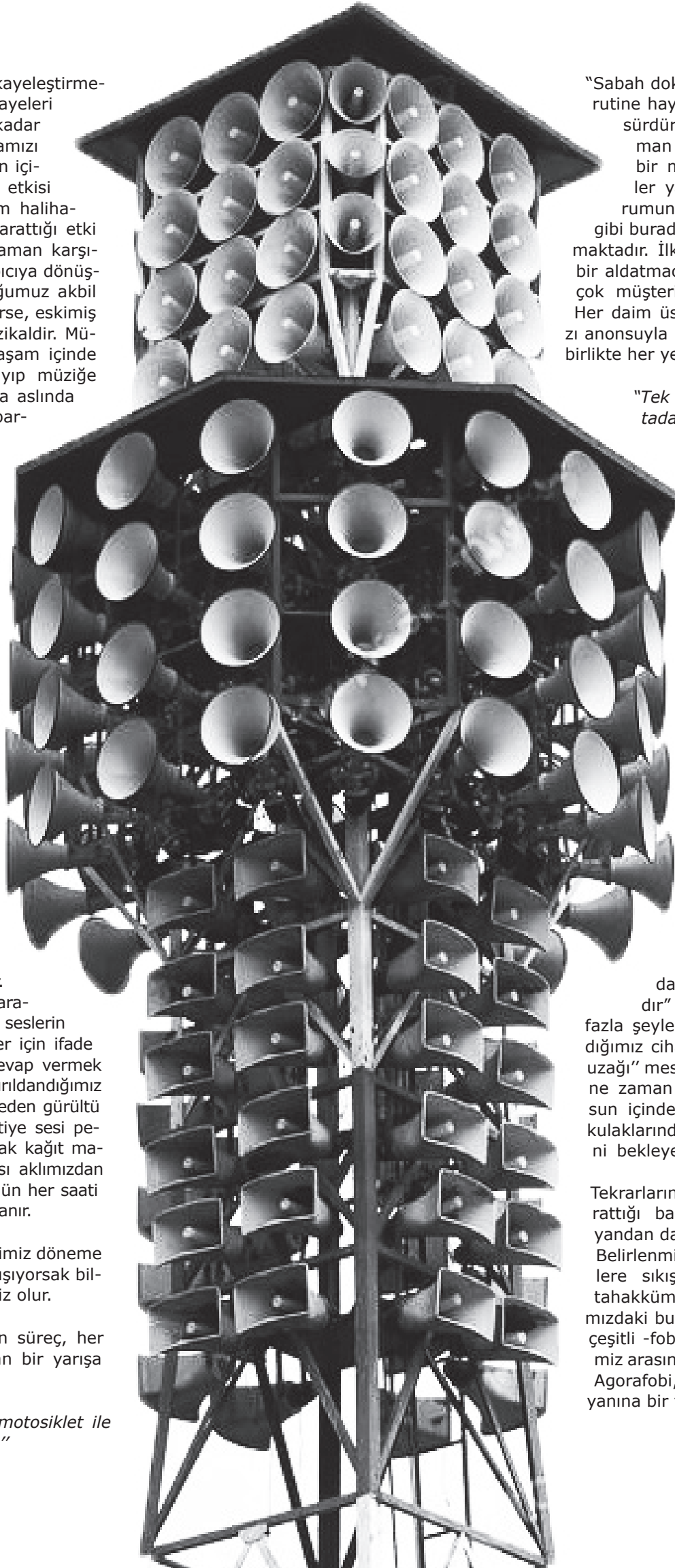
Aklımız, yaşadığımız olayları hikayeleştirme-ye ne kadar yatkınsa bu hikayeleri bir ritimle taçlandırmaya da bir o kadar heveslidir. Doğan her günün yaşamamızı mümkün kıldığı her eylem, kafamızın içine ezgisel bir çağrışım olur. Müziğin etkisi düşünüldüğünde akla ilk gelen edim halihazırda bestelenmiş bir şeyin bizde yarattığı etki olsa da kimi zaman gürültü kimi zaman karşılaştığımız bir ritim bizi bir müzik yapıcısına dönüştürür. Otobüste art arda duyduğumuz akbil sesi kulağımıza ne kadar ezgisel gelirse, eskimiş buzdolabı gürültüsü de o kadar müzikaldir. Müzik yapıcı olarak biz; bir yandan yaşam içinde duyduklarımızı kafamızın içine taşıyıp müziğe dönüştürürken bir yandan da etrafta aslında olmayan ve duymadığımız müzik parçalarını kafamızın içinde duyumsarız. Duyumsanan bu müzikallik, bu ana kadar konuştuğumuz bizi müzik insanına dönüştüren doğal isteklilik ve yatkınlık hali bizi "müzikofili"ye götürür.

Çalmayan bir telefonu yoktan yere elimize alalım ya da çalmayan bir kapıya yönelişimiz bazen müzikofiliye benzer, ama bazen de yaşamın bizi zorlayan bir tekrarı nedeniyle olur. Keza olmayan şeyleri duyduğumuz hem günün hem de gecenin yaşam akışıdır, yaşamın ta kendisidir. "Ortam sesi" dediğimiz şey sokağın orkestrasıdır ki işte tam da yaşamımızdaki mücadelenin şarkısıdır, yaşam koşturmamızdır. Kulağımızdan kulaklığı çıkarttığımızda müziğin peşimizi bırakmaması ne kadar eğlenceli bir durumsa çalıştığımız bir işte günün ortalama 12 saatinde uyarıldığımız sesleri iş bittiğinde dahi yoktan yere duymamız bir o kadar rahatsız edici bir durumdur. Gürültü kelimesinin anlamı sözlükte "aralarında uyum bulunmayan düzensiz seslerin bütünü" olarak yazılmış olsa da bizler için ifade ettiği anlam daha derin şüphesiz. Cevap vermek zorunda kaldığımız her telefon sesi, mırıldandığımız bir şarkı olmaktan ziyade bizi tahrip eden gürültü olmaya başlar. İnşaat işçisi isek şantiye sesi peşimizi bırakmaz, matbaada çalışıyorsak kağıt makineleri, konfeksiyonda dikiş makinası aklımızdan gitmez. Havalimanındaysak eğer, günün her saati kafamızın içinde uçaklar kalkışa hazırlanır.

Sanal market yahut içinden geçtiğimiz döneme özgü başka mesleklerden birinde çalışıyorsak bildirim anonsları, bizim mağduriyetimiz olur.

Bir çağrı sesi anonsuyla başlayan süreç, her daim kendini tekrar baştan başlatan bir yarışa dönüşür.

"Tek tıkla varış konumunu seç, motosiklet ile gideceğin yere dakikalar içinde ulaş!"

"Sabah dokuz akşam beş" şeklinde belirlenen rutine hayatı sıkıştırılan bazılarımız yaşamını sürdürebilmek için çareyi kendilerine zaman dilimi daha çok uyan ve bizi tek bir mekana sıkıştırmayan düzensiz işler yapmakta bulur. Ama yapmak durumunda kaldığımız iş her yerde olduğu gibi burada da belirtilen çerçevelerde kalmaktadır. İlk başlarda işçi iradesindeymiş gibi bir aldatmacayla başlayan süreç, gitgide daha çok müşteri ve patron kontrolünde ilerliyor. Her daim üstümüzde olan yeni bir çağrı cihazı anonsuyla birlikte biz, artık işimizi kendimizle birlikte her yere taşıyoruz.

"Tek tıkla market alışverişini yap, haritadan kuryeyi anlık takip et!"

İstenen hizmetin en kısa sürede yapılacağına garantörü artık bizi haritadan izlenebilir kılan uygulamalar. Haritada müşteriye doğru hareket ederken, bir bilgisayar oyununda gibiyiz adeta. Kapitalizmin bize giydirdiği manuel üniforma ile başlayan tektipleştirme ve karakterlerimizi hiçleştirme süreci artık sanal üniformalarla yaşamlarımızda yer alıyor.

"Tek tıkla kişiye özel teslimat sayesinde yemeğini üfleyerek ye!"

Dakikalar süren hizmet vaatlerinin "ışıltili" iddialarından gözlerimizi kamera arkasına çevirsek, müşterilerin beklediği tek rakamlı dakika sürelerinin işçiler için nasıl bir kabus olduğuna bakalım. Bildiğimiz en eski sömürü kurallarından olan "müşteri her zaman haklıdır" sloganına son zamanlarda daha fazla şeyler atfediliyor. Keza yanımızda taşıdığımız cihaz ve uygulama sayesinde "bir tık uzağı" mesafesinde bulabileceğiniz müşteriler ne zaman dinliyor ne de mekan. Bu kabusun içinde yaşamak zorunda kalan işçilerin kulaklarında çınlayan sesler ise siparişlerini bekleyenlerin kulaklarına asla ulaşmıyor.

Tekrarların ve ardışıklıkların üzerimizde yarattığı baskıyla yıpranan bedenlerimiz bir yandan da zamanın tahakkümü ile sınanıyor. Belirlenmiş saatler aralığında, belirli eylemlere sıkıştırılmış yaşamlarımızda zamanın tahakkümünü aşabilen tek faktörün hayatımızdaki bu bitmek bilmeyen anonslar olması, çeşitli -fobi'lerle tanımladığımız gerçekliklerimiz arasında neden kendine bir yer bulmasın. Agorafobi, agirofobi, aviofobi ve benzerinin yanına bir tane de biz ekleyelim: anonsofobi!

İspanya'da Özgür Bir Köy: FRAGUAS

Röp: Jorge Martin

Fraguas İspanya'da yer alan, geçtiğimiz yarım yüzyıl boyunca faşist Franco'nun saldırıları sonucunda terk edilmiş, yıkılmış ama sonrasında yeniden inşa edilmiş ve özgürleştirilmiş bir bölge. Bugünlerde bir kez daha yıkımın eşliğinde duran komünü, Fraguas'ı yeniden inşa edenlerden biri olan Cesar bize anlatacak. Fraguas'ta kendimizi öğlen güneşinden korumak için Cesar'ın evindeyiz.

Meydan Gazetesi: Fraguas nedir, biraz bahsedersiniz?

Cesar: Fraguas Guadalajara'nın kuzeyinde küçük bir şehir. Arkeolog bir arkadaşına göre şehir dair elimizde olan ilk bilgi, şehrin 11.yüzyıldan beri hayvancılık ve tarım alanı olarak kullanıldığı. Yıllar boyunca elleriyle/kol gücüyle çalışan insanların yaşadığı bir yer olarak kaldı. Tarımın yapıldığı ve hayvanların otlatıldığı araziler ortak olarak kullanılıyor, ekin ortak toplanıyordu. Franco'nun diktatörlüğü sırasında gençlerin bir çoğu köyü terk etmeye başlayınca ICONA geldi ve komünal alanları çam ağaçlarıyla donattı. Çam ağaçları komünal bölgelerdeki tarımı ve hayvancılığı bitirince Fraguas'ın ekonomisi alt üst oldu. ICONA şehri terk etmeleri üzere evlerini asla ödenmeyecek olan fiyatlara satmaları için köylüleri manipüle ve tehdit etti. Franco'nun İspanya'yı merkezileştirme politikasının sonucu olarak kırsala karşı uyguladığı pro-modernist ideolojik bombardımanı kırsaldaki insanların kendilerinden, köklerinden utanmalarına; geleneklerinden ve kültürlerinden nefret etmelerine neden oldu ve en nihayetinde şehir boşaltıldı. Bundan sonra Fraguas askeri manevra bölgesi olarak kullanıldı ve köydeki bütün yapılar kullanılmaz hale geldi. 2013 sonbaharında bizden bazılarımız Fraguas'ı yeniden inşa etmeye ve köyü yeniden yaşama açmaya karar verdik.

Öyleyse Fraguas projesi böyle başladı?

Evet. Şehirden kaçmak ve kapitalizmin vahşi empozisiyle savaşmak üzere Öz-yönetim fikriyle Fraguas'a geldik. İlk başta yapacağımız çok iş vardı ve komünal çalışma için bir çağrı yaptık. Bu projede bu fikir mantıklıydı. Birkaç gün önce sadece bir kalıntı olan şeylerden bir duvar inşa etme

hazzıyla çalışma fikri. Patronsuz ve birbirinin yeteneklerinden öğrenen öz-örgütlü bir şekilde çalışma fikri. Fraguas'ta bir gün önce başkasından duvar yapmayı öğrenen kişi ertesi gün yeni gelen birine duvar yapmayı gösterebilir. Komünün kendisi dışında projenin dayandığı kimse yok. İlk evi böylece kurabildik ve sokakları temizlemeyi başardık. Sebze bahçesini ve güneş enerjisini böyle kurduk ve eğer biri yorgun, hasta hissediyorsa ya da o gün çalışmak istemiyorsa bile Fraguas'ın gündelik işlerinin bir şekilde hallolacağını yemeğin yapılacağını ve görevlerin tamamlanacağını bilir. Şehirde çalışmak ile komünde çalışmamız arasındaki farkı bu özgürlük ve komünal çalışma oluşturuyordu.

Peki Fraguas'taki bileşenlerin paylaştığı ortak ilkeler neler?

Öz-yönetimli, öz-yeterli ve öz-dağıtımlı bir şekilde yaşama ilkesini; daha az tüketim ve ihtiyacımız olanı üretebilme ilkesini paylaşıyoruz. Ve her türlü hiyerarşiyle mücadele ediyor ve toplantıları hep birlikte yapıyor, kararları konsensus ile alıyoruz.

Geçtiğimiz günlerde Fraguas hakkında yerel hükümet tarafından bir karara varıldı. Fraguas'ın yasal olarak son durumu nedir ve bileşenler neler ile karşı karşıya?

Köye geldiğimizden beri polis tarafından tehdit edilip Fraguas'tan ayrılmaya zorlanıyoruz, önümüze ödememiz gereken faturalar çıkartıyorlar. 2015'te mahkemeye çağırıldık ve hakkımızda kamu mülküne zarar vermekten dava açıldı ve 2017'de başka bir davada doğayı tahrip, (arazi planlamasına karşı) suçundan açıldı. Bu yılın başlarında mahkeme 6 kişinin bir buçuk yıllık hapsine ve yaptığımız insanın yıkımı için 43 bin euro para cezasına karar verildi. Kolektif olarak bu parayı asla ödeyemeyeceğimizi açıkladık.

Bu ağır ceza, devlet mantığına göre başka insanların ya da kolektiflerin benzer projelere başlamasını önlemek için bir göz korkutma olmalı. Bu paradoksal çünkü Avrupa'daki insansızlaştırılmış bölgelerinden bizi terk etmeye zorluyor ama aynı

zamanda nüfusu kırsallaştırmak için politikalar üretmekten söz ediyorlar ve iklim değişikliği politikalarından gurur duyuyorlar.

Şu anda ceza kesinleşti ve eğer durdurmazsak TRASCA firması Fraguas'ı yıkacak. Bu yıkımı durdurmamızın tek yolu devrimci dayanışma. Devlete ve sisteme karşı savaşçı kazanan her proje bize ilham vermeli.

Fraguastaki gündelik yaşam nasıl?

Maalesef ki Fraguas'ın devlet elinden kurtuluşunun mücadelesi bizi başlattığımız Fraguas projesini durdurmaya zorluyor. Ve şu anda süresiz direnişe geçtik. Sıklıkla ziyaret alıyoruz ve insanlar günün birliğine desteğe geliyorlar.

Günlük görevleri bölüştüğümüz ve olası bir müdahaleye karşı pozisyonlarımızı (alternatif direniş alanlarımızı) belirlediğimiz konsensuslar yoluyla organize oluyoruz. Sabahları daha çok enerji gerektiren fiziksel işleri yapıyoruz. Akşamları atölyeler ve daha sakin görevlerimizi yerine getiriyoruz.

Ekonominiz neye dayanıyordu harcamalarınızı nasıl karşılıyorsunuz?

Direniş döneminden önce bahçede ürettiğimiz sebzeleri ve Fraguas tişörtlerini ve ürettiğimiz birayı Guadalajara ve Madrid'te satıyorduk ama şu anda projeyi destekleyen insanların ekonomik dayanışmasıyla karşılıyoruz.

Meydan Gazetesi okuyucularına ne söylemek istersin?

Kolektif hareketimizin her bağımsız eylemi devlete zarar verebilir ve başka projeleri ve eylemleri cesaretlendirebilir. Ayrıca oradaki mücadelelerin de farkındayız ve bu bize de örnek oluyor. Yerel mücadeleler ne yöneten ne yönetilenin olduğu yeni yollar inşa etmek için birbirimizi cesaretlendiriyor. Salud y libertad!

Röportaj için teşekkür ediyoruz. Dayanışmayla!